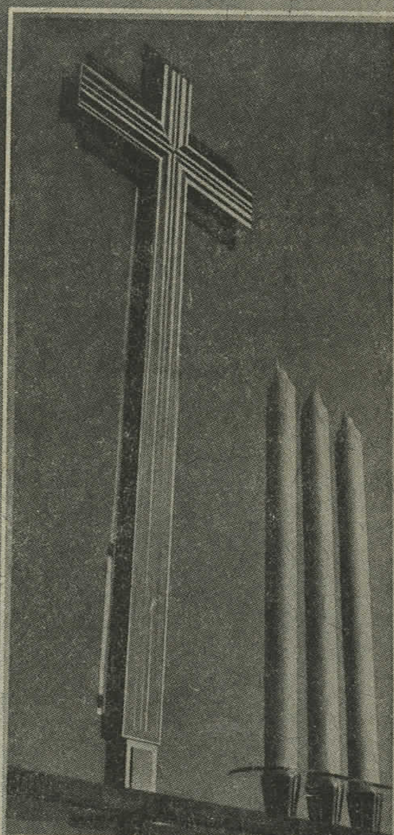
KUKALJ

IZVORI DUHOVNOG ŽIVOTA

SAKRAMENTI - Kitchen
BLAGOSLOVINE -

DRAGUTIN KUKALJ

IZVORI DUHOVNOG ŽIVOTA

LITURGIJSKA POUKA O SAKRAMENTIMA I BLAGOSLOVIMA

JERONIMSKA KNJIŽNICA
UREĐUJE DR JOSIP ANDRIĆ
IZDAJE HRV. KNJIŽ. DRUŠTVO SV. JERONIMA
KNJIGA ŠEST STOTINA TRIDESET TREĆA

IZDANO MEĐU IZVANREDNIM JERONIMSKIM ČLANSKIM IZDANJIMA ZA GODINU GOSPODNJU 1942.

S dopuštenjem duhovne oblasti nadbiskupije zagrebačke broj 11.765 od 30. kolovoza 1941.

NARODNA TISKARA U ZAGREBU, KAPTOL BR. 27

SVETI SAKRAMENTI

Najveći i najljepši dar, koji je Bog dao prvim ljudima, bila je milost posvetna ili posvećujuća. Milost posvetna je svrhunaravski dar, koji Bog daje duši čovjekovoj bez njegovih zasluga. Po tomu daru postaje čovjek djetetom Božjim, te ima pravo doći u nebo: on je baštinik kraljevstva nebeskoga. Po milosti posvetnoj postaje čovjek dionikom Božje svetosti, on se nalazi u najužoj vezi s Bogom, svojim početnikom i konačnom svrhom svoga života. Milost posvetna ili posvećujuća čovjeka posvećuje; ona ga diže iz naravskoga reda, u kojemu živi čovjek ovdje na zemlji, u viši, svrhunaravski red.

Istočnim grijehom izgubili su prvi ljudi milost posvetnu ne samo za sebe, nego i za sve svoje potomstvo, cijeli ljudski rod. Od djece Božje postadoše robovi đavla, mjesto ljepote milosti posvetne ili posvećujuće nastanila se u duši rugoba grijeha. Nu najgore je u toj cijeloj nesreći bilo to, što se čovjek svojim silama i sposobnostima nije mogao osloboditi toga stanja i zaslužiti si na bilo koji način opet izgubljenu milost posvetnu ili posvećujuću. Stari Zavjet sa svim svojim žrtvama, molitvama i obredima, nije mogao toga polučiti.

Da bi se ljudski rod mogao opet vratiti u stanje sinovstva Božjega i ponovno zadobiti milost posvetnu, došao je na ovaj svijet Isus Krist. Svojom žrtvom na Križu on je obnovio paloga čovjeka, zaslužio milost posvetnu i stvorio na taj način mogućnost, da je čovjek dobije i da tako spasi svoju dušu. Krist je svojom žrtvom zaslužio spasenje svima ljudima, t. j. pribavio svima ljudima mogućnost da se spase. Po njegovim zaslugama svaki čovjek može postati dionikom svrhunaravskoga života. Nu Isus Krist poskrbio se istodobno i za način, na koji će posvetna

milost dolaziti u pojedine duše. On je našao način, kako će se plodovi njegovih zasluga primjenjivati pojedinim dušama. U tu svrhu ustanovio je on svete sakramente, koji su kanali za dovađanje posvetne milosti u dušu pojedinoga čovjeka.

Sveti sakramenti

Što je sakramenat? Sakramenat je vidljivi znak, naređen od Isusa Krista, koji daje duši unutrašnje posvećenje. Svaki dakle sakramenat mora imati troje: vidljivi znak, unutrašnje posvećenje i naređenje od Isusa Krista.

Krist je sakramente uredio kao *vidljive znakove*, jer ih je ustanovio za ljude, koji nijesu samo duhovna, nego također i tjelesna bića. Da Spasitelj nije sakramente ustanovio kao vidljive znakove, čovjek ne bi bio nikada siguran, je li zaista primio unutrašnje posvećenje, jer je ono čisto duhovni dar, koji čovjek ne može osjetiti. Upravo radi ove stalnosti i sigurnosti ustanovio je Krist sakramente kao vidljive znakove. Taj se vidljivi znak sastoji od dvojega. Ponajprije svaki sakramenat ima neku vidljivu ili osjetnu *tvar*, koja se kod podjeljivanja upotrebljava. Osim toga se upotrebljavaju također i stanovite *riječi*, koje se kod podjeljivanja upotrebljavaju i koje zajedno s tvarju sačinjavaju vanjski znak sakramenta.

Svi sakramenti podjeljuju duši *unutrašnje posvećenje*, t. j. milost posvetnu ili posvećujuću. Nu osim toga svaki sakramenat opet podjeljuje svoju posebnu sakramentalnu milost, koja je kod svakoga sakramenta drugačija.

Svi su sakramenti *ustanovljeni od Isusa Krista*. Samo on kao Bog može stanovitoj tvari i riječima, koje se izgovaraju kod upotrebe te tvari, dati moć, da proizvedu u duši milost posvetnu. Takvoga nečega ne može učiniti nijedan čovjek, pa ni Crkva, to može učiniti samo Bog.

Broj sakramenata. Krist je ustanovio sedam sakramenata: Krst, Potvrdu, Presveti Oltarski Sakramenat, Pokoru, Posljednje pomazanje, Sveti Red i Ženidbu.

Djelovanje sakramenata. Sakramenti djeluju *sami po sebi*. Ako se pravilno upotrijebi tvar i oblik sakramenta, on djeluje t. j. proizvodi milost posvetnu ili posvećujuću u duši. Dakako da je proizvodi samo u duši onoga čovjeka, koji sa svoje strane nije stavio zapreke djelovanju sakramenta. Tako na pr. sakramenat Krsta, makar bio pravilno podijeljen odraslom čovjeku, ne će očistiti duše od istočnoga grijeha, ako krštenik nema nakanu da taj sakramenat primi. Sveta Pričest ne daje unutrašnjega posvećenja, ako onaj, koji se pričešćuje, ima u duši smrtni grijeh.

Prema stanju duše primaoca sakramenta dijele se sakramenti u sakramente živih i sakramente mrtvih. *Sakramenti živih* su oni sakramenti, kod kojih već duša mora biti u stanju milosti posvetne ili posvećujuće u času, kada čovjek taj sakramenat prima. Ti su sakramenti: Potvrda, Presveti Oltarski Sakramenat, Posljednje pomazanje, Sveti Red i Ženidba. Budući da se kod primanja ovih sakramenata duša već nalazi u stanju milosti posvetne, oni u duši tu milost posvetnu uvećavaju. — *Sakramenti mrtvih* jesu: Krst i Pokora. Kod Krsta nalazi se duša čovjekova u stanju istočnoga grijeha, a kod odraslih ljudi i drugih osobnih grijeha. Njihova duša je u svrhunaravnom smislu mrtva. Krst joj daje milost i svrhunaravni život. To isto vrijedi i za sakramenat Pokore. Grešnik, koji se nalazi u stanju smrtnoga grijeha, jer nema u duši posvetne milosti, je mrtav za svrhunaravski život. Sakramenat Pokore briše mu grijehe iz duše, daje posvetnu milost i po tomu svrhunaravski život. Ako čovjek obavlja svetu ispovijed u stanju lakoga grijeha, milost je posvetna ili posvećujuća već u njegovoj duši od prije te se sada samo povećava.

Nekoji se sakramenti mogu primiti samo jedamput u životu. To su Krst, Potvrda i Sveti Red. Mogu se primiti samo jedamput zato, jer bilježe dušu n e i z b r i s i v i m b i l j e g o m. Ta tri sakramenta naime trajno povezuju čovjeka s Crkvom, oni trajno ugrađuju čovjeka u tajinstveno Tijelo Kristovo. Pa i onda, kad čovjek smrtnim grijehom izgubi sakramentalnu milost, koju je u tim sakramentima primio, ne gubi toga neizbrisivoga biljega. Upravo po tomu neizbrisivom biljegu on ima u sebi sposobnost, da po valjanoj svetoj ispovijedi opet postane dionikom milosti posvetne ili posvećujuće i svrhunaravskoga života.

Sudjelovanje vjernika

Sakramenti imaju veoma veliko značenje za duhovni život vjernika. Krist je sam rekao, da je došao na ovaj svijet za to, da njegovi vjernici imaju ž i v o t u o b i l j u. Nije time mislio na vremeniti zemaljski život, nego na unutrašnji svrhunaravski život. Taj život se dijeli po zaslugama Kritovim dušama u svetim sakramentima. Sveti sakramenti su i z v o r i s v r h u n a r a v s k o g a ž i v o t a. To je sedam vrela, koje je Krist postavio u svojoj Crkvi i koja neprestano ključaju te dijele dušama milost posvetnu ili posvećujuću. Oni su u punom smislu riječi i z v o r i ž iv o t a.

Sakramenti su ustanovljeni za vjernike, i vjernici su dužni da se njima obilno služe. Krist ih je mudro rasporedio, da prate cijeli čovjekov život od kolijevke do groba. Tjelesnom rođenju odgovara duhovno rođenje u svetom Krstu. Rastu i jačanju tijela odgovara utvrđivanje duše u sakramentu Potvrde. Za održanje tjelesnoga života potrebna je hrana; duševnu hranu prima vjernik u Presvetoj Euharistiji. Bolestan čovjek treba ozdravljenja, a duševno ozdravljenje postizava se u sakramentu Pokore. U bolesti, a napose u smrtnomu času treba čovjek posebne snage i jakosti za dušu i tijelo, a tu dobiva u

sakramentu Posljednjeg pomazanja. Crkva kao Kristova ustanova treba za spasenje ljudi posrednike, koji će dušama vjernika dijeliti tajne Božje; te posvećene posrednike dobiva Crkva u sakramentu Svetoga Reda. Obiteljski je život po volji Kristovoj uzdignut također u svrhunaravski red, jer po sakramentu Ženidbe stvara ne samo potomstvo za održanje ljudskoga roda na zemlji, nego također buduće građane nebeske. Zaista vjernici nijesu prikraćeni u sredstvima, kojima će svrhunaravski život dolaziti u njihove duše i biti u njima održan.

Budući da su sakramenti tako važni za duhovni život vjernika, podijeljuju se s izvjesnom svečanošću. Ono, što je bitno kod svakoga sakramenta, odredio je sam Isus Krist. Crkva je tomu nadodala mnoge o b r e d e i m o l i t v e. Ti obredi i molitve zazivlju u prvom redu pomoć i blagoslov Božji na primaoca sakramenta, da bi plodovi sakramenta bili što obilniji i trajniji u njegovoj duši. U isti mah su ti obredi najbolje tumačenje i razmišljanje samoga sakramenta. Stoga je ne samo veoma korisno, nego upravo potrebno, da vjernik te obrede i molitve pozna i razumije. Kod primanja sakramenata potrebna je p o b o ž n o s t, a ta će pobožnost biti to veća, što bolje budu vjernici razumjeli sadržaj i smisao obreda svetih sakramenata.

SVETI KRST

Krst je sakramenat, u kojemu se čovjek vodom i riječju Božjom od svakoga grijeha čisti i u Kristu za život vječni preporađa i posvećuje.

Vanjski znak sakramenta Krsta jest polijevanje krštenikove glave vodom i izgovaranje riječi: »Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« Krštenje obavlja se polijevanjem, a gdje je običaj i uronjavanjem. Kao tvar može poslužiti svaka naravska voda, nu bolje je, da se upotrijebi blagoslovljena voda. Kad svećenik krsti svečanim načinom u crkvi, mora upo-

trijebiti posebnu krsnu vodu, koja se posvećuje na uskrsnu i duhovsku subotu.

Na svetomu Krstu dobiva krštenik ove milosti: čisti mu se istočni grijeh i svi drugi grijesi, koje je u životu učinio, ako se krsti odrastao čovjek; oprašta mu se vječna kazna u paklu i vremenite kazne na ovom svijetu i u čistilištu; uz oproštenje grijeha dobiva krštenik milost posvetnu ili posvećujuću i po njoj postaje opet djetetom Božjim i baštinikom kraljevstva nebeskoga; krštenik postaje članom katoličke Crkve te dobiva sva prava, koja mu pripadaju; on postaje udom tajinstvenoga Tijela Kristovoga, sposobnim da prima onaj Božanski život, koji Isus Krist kao glava Crkve dijeli njezinim udovima; stoga je njegova duša po svetomu Krstu obilježena neizbrisivim biljegom. Krstom uvodi se čovjek u svrhunaravski život i postaje sposobnim, da taj svrhunaravski život prima od Isusa Krista. Stoga je Krst prvi sakramenat; prije Krsta ne može se valjano primiti ni jedan drugi sakramenat. U krsnoj kupelji rađa se čovjek na novi život, od grešnika postaje pravednikom. »Spasao nas je kupelju preporođenja i obnovljenja Duha Svetoga, kojega je izlio na nas obilno po Isusu Kristu, Spasitelju našemu, da opravdani milošću njegovom budemo nasljednici po nadi vječnoga života«. Tako kaže sveti Pavao opisujući u svojoj poslanici Titu učinke sakramenta svetoga Krsta.

Krst je naredio Isus Krist. Na dan svoga uzašašća rekao je svojim apostolima: »Idite po svemu svijetu i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«

Kako je sakramenat Krsta neophodno potreban za spasenje, vidi se jasno iz riječi Kristovih, koje je rekao Nikodemu: »Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne može ući u kraljevstvo nebesko.« To isto je ponovio i prigodom svoga uzlaska na nebo, kad je kazao, da se ne će moći spasiti onaj, koji ne bude vjerovao i koji se ne bude krstio.

S toga razloga može krstiti svaki čovjek, pa i onaj, koji sam nije kršten, samo ako ima nakanu da čini ono, što čini katolička Crkva, i da propisno obavi sam čin krštenja polijevajući krštenika vodom i govoreći riječi: »Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« Ovakav se Krst obavlja samo u slučaju nužde, inače mora Krst obaviti svećenik po obredu, koji je propisala Crkva. Taj se obred odlikuje svojom velikom starinom. Onako, kako se danas obavlja krštenje i male djece i odraslih, obavljalo se u najstarije kršćansko doba. Taj obred najuže je povezan s jednom starinskom ustanovom u katoličkoj Crkvi, koja nam je poznata pod imenom katehumenata.

Katehumenat

U vrijeme svetih apostola i u vrijeme prvoga širenja kršćanstva obavljao se Krst veoma jednostavno. Onaj, koje je želio biti kršten, ispovjedio bi svoju vjeru u Isusa Krista, a onda bi ga krstitelj kratko poučio u osnovnim istinama kršćanske vjere i odmah krstio. Tako vidimo, da su apostoli krstili tri tisuće ljudi na dan Duhova nakon propovijedi Petrove bez ikakove veće priprave. Tako se je nakon kratke pouke krstio i sveti Pavao u Damasku. Filip đakon poučio je dvorjanika etiopske kraljice vozeći se s njim komad puta u kočiji, a zatim ga odmah u jednoj rijeci i krstio. Tako je krstio i sveti Petar rimskoga časnika Kornelija i mnoge druge, a tako su radili i ostali apostoli, te njihovi neposredni nasljednici, biskupi i njihovi pomagači, svećenici.

U drugom stoljeću vidimo već, kako Crkva nastoji, da se oni, koji žele primiti sveti Krst, bolje i savjesnije pripravе na ovaj znameniti i važni čin. U tomu već stoljeću nalazimo početke katehumenata. Riječ katehumenat je grčka riječ i označuje ustanovu, po kojoj su morali biti poučavani u vjeri oni, što su željeli primiti sveti Krst. Oni su se nazivali »katehumeni«, a njihovi učitelji »katehete«.

Katehumenat je ustanovljen ponajprije radi toga jer je Crkva htjela, da u njezino krilo dolaze oni, za koje je htjela imati bar neku sigurnost, da će biti dobri i valjani kršćani. Bila su to vremena teških progona. Svaki onaj, koji je postao kršćaninom, morao je biti spreman na muke i smrt. Crkva nije mogla primati u svoje krilo slabiće, koji bi za slučaj progona odpali od Krista i vjere te time pružili sablažnjiv primjer ostalim vjernicima na radost pogana. Crkva je nadalje htjela, da njezini vjernici budu zaista »sveti narod« i da svojim uzornim životom predobivaju pogane za Kristovu vjeru. Stoga je htjela, da se svakoga prokuša prije nego li će primiti sveti Krst onako, kako to danas čine redovnici, koji moraju proći najprije godinu dana kušnje ili novicijata, prije nego li će položiti redovničke zavjete. Katehumenat je dakle bilo vrijeme ne samo poučavanja nego i vrijeme kušnje. Svi su vjernici, a u prvom redu dakako crkveni poglavari, morali paziti, kakovim životom živi katehumen. Oni su na koncu donosili odluku, da li je dotični katehumen dostojan da primi sveti Krst.

Kada su prestali progoni, nije svejedno prestala potreba katehumenata. Kad je car Konstantin Veliki godine 313. izdao u Milanu edikt (naredbu), da svatko smije slobodno ispovijedati svoju vjeru, počela se Crkva naglije širiti. To je imalo i dobrih i loših posljedica. Jedna je loša posljedica bila i ta, što su sada htjeli primiti sveti Krst mnogi, koji nijesu bili toga vrijedni. Iz raznih obzira htjeli su postati članovima Crkve, ali živjeti i dalje kao pogani. Crkva je vidjela tu opasnost, pa je ostavila i dalje ustanovu katehumenata na snazi. Tako se je katehumenat zadržao sve onamo do sedmoga stoljeća.

I u najstarije doba običavalo se krstiti djecu, kojima su roditelji bili kršćani, jer je Crkva bila sigurna, da će ta djeca od svojih roditelja primiti kršćanski odgoj i biti vjerna Kristu. Kad je svijet malo po malo postao sav kršćanski, prevladalo je potpuno krštenje djece, a katehumenat postoji sada

još samo u poganskim zemljama, gdje djeluju misionari i njihovi pomoćnici katehiste.

Katehumenat je bilo vrijeme pouke. Katehumeni su morali kroz to vrijeme polaziti na pouku u kršćanskim istinama. Nekoje vjerske istine, naročito o Presvetom Oltarskom Sakramentu, otkrivale su im se i tumačile tek pod konac katehumenata.

Katehumeni su morali vršiti vjerske dužnosti kao i pravi vjernici. Tako su na pr. nedjeljom i blagdanom morali prisustvovati svetoj misi, nu ne cijeloj, nego samo molitvenom i poučnom dijelu mise, pa se stoga taj dio još i danas zove »katehumenska misa«.

Nad katehumenima obavljala je Crkva stanovite obrede već kod njihovoga primanja u katehumenat, a onda napose za vrijeme njihove posljednje priprave na sveti Krst. Iz tih obreda razvio se je današnji krsni obred.

Primanje u katehumenat. Primanje obavljalo se tako, da su dvije pouzdane osobe morale prikazati i preporučiti kandidata biskupu ili svećeniku. On bi pred biskupom priznao svoje grešno stanje i dao izjavu, da se želi obratiti, t. j. krstiti. Na upit biskupov, što želi od Crkve, odgovorio bi da traži vjeru. Nije dakle tražio još Krst, nego samo da bude primljen u katehumenat, u komu će biti poučen o vjeri. Da otkloni od sebe sumnju, da ga možda ne vode kakvi zemaljski obziri ili probitci, izjavio bi, da želi primiti vjeru, jer mu ona daje i osigurava život vječni.

S primanjem u katehumenat počimala je obuka o vjeri. Ta je obuka trajala po više godina. Kao uvod u tu obuku rastumačio bi biskup odnosno svećenik novomu katehumenu osnovnu istinu kršćanske vjere, t. j. nauku o Presvetom Trojstvu i glavnu zapovijed o ljubavi prema Bogu i bližnjemu. To mu je ujedno bila opomena, da već sada, a ne istom onda, kad bude kršten, mora živjeti po zapovijedima Božjima. On već sada mora prekinuti sa starim grešnim načinom života i živjeti novim, boljim životom.

Taj preokret u životu označivao se posebnim obredom. Biskup bi puhnuo u lice katehumena i tim puhanjem označio, da tjera od njega nečistoga duha, koji je otac grijeha i početnik grešnoga života. Tom zgodom se je katehumen i riječima odricao đavla i svega sjaja njegova. — Na mjesto grešnoga života provodit će sada katehumen bogougodan život, kojemu je početnikom Duh Sveti. Stoga bi biskup dahnuo u lice kandidata označujući, da mu daje Duha Svetoga.

Ovako je kandidat bio primljen među katehumene. On sada postaje i ako još ne pravim vjernikom, a ono barem uvjerenim pristašom Isusa Krista raspetoga. On vjeruje i želi živjeti po vjeri; on želi ne samo vjerovati, nego i raditi onako, kako mu vjera nalaže. Sijelo je vjere u razumu, a djelovanje ističe iz čovjekove volje. Zato mu je svećenik stavljao znak križa na čelo i na srce, da ga podsjeti, kako razumom i voljom mora služiti Kristu, a stavljao mu je taj sveti znak i na uši, oči, nosnice, usta i pleća, da time označi, kako mora služiti Bogu svim svojim duševnim i tjelesnim moćima. Ujedno je biskup molio nad katehumenom, da mu Bog udijeli snagu, da bi napredovao u krepostima i pokazao se vrijednim svetoga Krsta.

Pored toga postavljao je biskup na katehumena ruke, da tako na simbolički (slikoviti) način označi, kako od toga časa Crkva prima katehumena pod svoje okrilje. Ona će se od sada brinuti za njegov duhovni život, on postaje predmetom njezine materinske brige. Ona će mu biti učiteljica, koja će ga učiti Božanskoj mudrosti.

Već su stari pogani upotrebljavali sol kao sliku mudrosti, za kojom oni moraju težiti. Nu ta mudrost u kršćanskom smislu ne označuje samo veliko znanje i razboritost, nego uopće sve kreposti. Stoga je Krist i rekao apostolima: »Vi ste sol zemlje.« Tim je riječima Spasitelj označio dvije dužnosti svetih apostola i kršćana uopće. Prva im je dužnost, da budu ljudi svetoga života, a druga im je dužnost, da čuvaju

svijet od pokvarenosti, kao što sol čuva hranu, da se ne usmrdi i ne pokvari.

To su bili obredi, koje je obavljao biskup ili svećenik nad novim katehumenom. Katehumen morao se sada posvetiti učenju vjerskih istina i provoditi uzoran život te se pokazati vrijednim milosti svetoga Krsta.

Krst dijelio se dva puta u godini, i to na Uskrs ujutro i na Duhove ujutro. Korizmeno vrijeme bilo je vrijeme neposredne priprave na sveti Krst. Oni, koji su imali biti kršteni na Uskrs, morali su se tijekom korizme podvrći ispitima i pribivati obredima, koji su se nad njima obavljali. Ti su se obredi zvali »skrutiniji«.

Prvi skrutinij. Katehumeni su se početkom korizme morali prijaviti biskupu odnosno svećeniku, a on bi ispitao njihovu vrijednost i onda ih pripuštao Krstu. Time su oni prelazili u viši stupanj katehumena, koji su se nazivali »izabrani«. Izabrani su morali svakoga dana kroz korizmu prisustvovati katehumenskom dijelu svete mise i obuci, koja im se kod svete mise davala. Na posebne dane kroz korizmu obavljali su se nad njima obredi, koji su se sastojali od zaklinjanja i molitava. Budući da su ti obredi bili spojeni s ispitima o njihovom vjerskom znanju i njihovoj vrijednosti, zvali su se skrutiniji (ispiti).

Prvi skrutinij držao se u srijedu trećega korizmenoga tjedna. Akolit (svjećonoša) prozvao bi prije svete mise sve kandidate i poredao muškarce s njihovim kumovima s desne strane crkve, a ženske s lijeve. Svećenik bi im tada stavio na čelo znak križa, a to bi činili i kumovi, dok bi akoliti polagali na njih ruke i molili zaklinjanja nečistoga duha. Te zakletve su bile četiri.

Ovaj obred ponovio se je još u neke druge dane kroz korizmu.

Skrutinij »otvaranja uši«. Najznamenitiji i najsvečaniji skrutinij bio je onaj, koji se je obavljao u srijedu poslije četvrte korizmene nedjelje. Tom prigodom obavljala su se zaklinjanja kao i kod prvoga

skrutinija. Poslije »pjesme na stepenicama« donijeli bi đakoni četiri knjige evanđelja i položili ih na oltar, svaku knjigu na svoj ugao. Đakoni bi redom čitali početke svakoga evanđelja, a poslije čitanja tumačio bi svećenik simbole (znakove) pojedinih evanđelista: čovjeka (simbol svetoga Mateja), lava (simbol svetoga Marka), vola (simbol svetoga Luke) i orla (simbol svetoga Ivana). Nakon toga bi svjećonoša glasno izgovorio nicejsko carigradsko vjerovanje (ono, koje se moli u svetoj misi). To se je zvalo »predavanje vjeroispovijedi«. Biskup bi tom zgodom u kratko rastumačio vjerovanje. Ujedno bi svjećonoša glasno izgovorio Očenaš, koga je biskup također u kratko rastumačio. Uz ovo predavanje vjerovanja i Očenaša postojalo je i »vraćanje vjerovanja i Očenaša«. Sastojalo se u tomu, da bi te dvije molitve katehumeni glasno izgovorili.

Obred je završavao time, da je svećenik stavljao na katehumene štolu i tako ih na slikovit način uvodio u Crkvu.

Posljednji skrutinij. Posljednji skrutinij obavljao se na Veliku Subotu ujutro. Ona je bila aliturgijski dan, to jest toga se dana nije obavljala nikakova služba Božja u crkvi. Izabranici bi se sastali prije podne u crkvi i nad njima se molilo zaklinjanje, u komu se navještala đavlu skora propast. Po tom bi svećenik pljuvankom doticao uši i nosnice odabranika govoreći: »Efeta t. j. otvori se.« Tako je učinio i sam Krist, kad je otvorio uši gluhonijemomu. Tim obredom izgoni Crkva đavla, kojemu se približava sud Božji. Uz ovo tjeranje đavla sa strane Crkve morao je pristati i izabrani katehumen. Stoga se on okretao prema zapadu i govorio: »Odričem se tebe, sotono, slave tvoje i djela tvojih.« Potom bi se okrenuo istoku i rekao: »Tebi se posvećujem, svijetlo nestvoreno.« Istok se oduvijek smatrao stranom svijetla, a zapad stranom mraka; istok slikom Isusa Krista, a zapad slikom đavla i njegova kraljevstva.

U vezi s tim obredom obavljalo se tom zgodom i mazanje katehumenskim uljem. Kršćanim mora biti

borac protiv đavla za kraljevstvo Božje. Stari borci, koji su se borili u trkalištima, uvijek bi si prije borbe namazali tijelo uljem, da budu gipči i otporniji. Povodeći se za tim uvela je Crkva pomazanje katehumenskim uljem dajući ovom obredu duhovno značenje. Pomazanje su obavljali đakoni.

Krštenje. Krštenje izabranika obavljalo se u staro kršćansko doba redovno na Uskrs ujutro. Oni, koji bilo s kojega razloga nijesu primili sveti Krst na Uskrs, primali su ga na Duhove ujutro. Kod ovoga krštenja sudjelovala je cijela crkvena općina (župa). U izabranicima gledala je ona svoj podmladak te mu posvećivala posebnu ljubav.

Sami su obredi počimali blagoslovom uskrsne svijeće u subotu na večer. Odmah nakon toga nastavljala se vigilija ili noćno bdijenje. Čitalo se je dvanaest odlomaka iz Svetoga Pisma, koji govore o Krstu i o preporodu vodom i Duhom Svetim. Poslije svakoga čitanja slijedila je pouka i molitva. Nakon završene vigilije kretali su katehumeni sa svojim kumovima i svećenstvom u krstionicu, dok su vjernici ostajali u crkvi moleći litanije. U krstionici je svećenik najprije posvetio krsnu vodu. Tada bi katehumeni polagali vjeroispovijest izjavljujući, da vjeruju u glavne istine kršćanstva.

Potom je slijedio sam čin krštenja. U najstarije doba podijeljivao se sakramenat svetoga Krsta uronjavanjem ili na taj način, da bi krštenik stao u krstionicu, a svećenik bi ga polio vodom po glavi, koja je onda tekla po cijelom tijelu.

Dok se je obavljalo krštenje odraslih i u većim skupinama na određeni dan (Uskrs, Duhovi), bile su potrebne i veće krstionice. To su bile okrugle ili višekutne zgrade, koje su bile spojene s crkvom. U sredini je bila udubina, u koju se ulazilo po trima stepenicama, a na drugoj strani opet izlazilo također po trima stepenicama. Tri stepenice, kojima se spuštalo, slikovito su predstavljale đavla, njegova djela i njegove raskoši. Silazeći u krstionicu odriče se katehumen svega toga. Ondje će biti kršten u ime triju

osoba Presvetoga Trojstva i uzaći će na novi život, pa su stoga one tri stepenice, kojima se uzlazilo iz krstionice, slikovito predstavljale tri osobe Presvetoga Trojstva.

Odmah poslije krštenja obavljalo se pomazanje svetom krizmom. Ako je bio prisutan biskup, on je odmah krštenicima dijelio i svetu Potvrdu.

U znak krsne nevinosti oblačili su novokrštenici bijele haljine, koje su nosili kroz cijelu uskrsnu odnosno duhovsku osminu. Osim toga predavala im se zapaljena svijeća kao simbol (znak) Isusa Krista. Po tom su se vraćali u procesiji natrag u crkvu, gdje se služila sveta misa, pod kojom bi novokrštenici primili prvu svetu Pričest.

— — —

Kad je prestao običaj i potreba krstiti odrasle, Crkva je svejedno zadržala sve te obrede i priprave na krštenje, te ih obavljala nad djecom. Promjena je nastala samo u tomu, što se je primanje u katelumenat spojilo s prvim skrutinijem. Krst se i dalje dijelio redovito samo na Uskrs i na Duhove. Kasnije je prestao i taj običaj, pa je Crkva počela krstiti u svako vrijeme, a sve one obrede, koje je nekada obavljala nad katehumenima, spojila je u jedan obred. Budući da je taj obred bio predug, Crkva ga je skratila.

Danas ima dva obreda Krsta. Po jednom se obredu obavlja krštenje djece, a po drugomu krštenje odraslih.

Krštenje djece

Obred Krsta djece je dakle skup svih onih obreda, koje je Crkva obavljala u staro kršćansko doba nad krštenicima na različite dane. samo što su ti obredi sada spojeni u jedan jedinstveni obred.

Primanje u katehumenat. Svećenik ima na sebi ljubičastu štolu, koja je znak pokore. Ima je na sebi za to, jer se djetetova duša još nalazi u stanju istočnoga grijeha. Budući da krštenik ne može sam odgovarati, odgovaraju mjesto njega na postavljena pitanja njegovi kumovi.

1. Prijava u katehumenat. Svećenik pita dijete: *Što ištеš od Crkve Božje?* Kumovi odgovaraju: *Vjeru.* Svećenik ga dalje pita: *Što ti daje vjera?* a kumovi odgovaraju: *Život vječni.* — Vjera je dar Božji, koga s ostalim milostima primamo u svetomu Krstu. Bez nje ne možemo postići vječnoga života, jer sveti Pavao kaže: »Bez vjere ne možemo ugoditi Bogu.« Sam život kršćanina-katolika treba da bude osnovan na vjeri. U svijetlu vjere mora on promatrati i prosuđivati svoje čine i sve ono, što se zbiva oko njega, te prema svemu zauzimati ono stajalište, koje mu propisuje i određuje njegova vjera. Samo na taj način može on napredovati u kršćanskim krepostima i postići život vječni.

2. Prva pouka u vjeri. Vjeru treba ponajprije poznavati, a onda po njoj živjeti. Živi po vjeri onaj, koji vrši zapovijedi Božje. Te su zapovijedi Božje ukratko sadržane u glavnoj zapovijedi o ljubavi. Tko tu zapovijed drži, vršit će s lakoćom i sve ostale. Stoga svećenik poučava krštenika o toj zapovijedi: *Ako dakle hoćeš da uniđeš u život, vrši zapovijedi. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom i svom mišlju svojom, a bližnjega svoga kao samoga sebe.*

3. Odgonjenje đavla. Duša djetetova nalazi se u stanju istočnoga grijeha; ona je pod vlašću đavolskom. Po svetomu Krstu nastanit će se u duši Duh Sveti. Obojica ne mogu biti u njoj. Đavao mora se ukloniti pred Duhom Svetim. Stoga svećenik na slikoviti način odgoni đavla. Dune lagano tri puta u lice djeteta i rekne: *Izađi iz njega nečisti duše, a daj mjesto Duhu Svetomu Utješitelju.*

4. Križanje čela i srca. Postavši hramom Duha Svetoga postaje krštenik vojnikom Kristovim. On mora biti borac Božji, koji ratuje protiv đavla i grijeha pod zastavom svetoga križa. Taj križ mora on imati u svom razumu, u svojoj volji i osjećajima. Stoga mu svećenik čini znak križa na čelu i

na prsima govoreći: *Primi znak križa i na čelu i na srcu, prihvati vjerom nebeske zapovijedi i vladaj se tako, da odsad možeš biti Božjim hramom.* Božjim hramom će postati onda, kad primi sveti Krst; njegovo će tijelo biti hram Duha Svetoga. On mora živjeti kao odabrana posuda, koja ima znak križa na sebi. Da to zaista bude, morat će krštenik uložiti sve svoje sile. Nu samo to ne bi bilo dostatno, nego mu je zato u prvom redu potrebna pomoć Božja. Ona će ga pratiti od časa njegova krštenja, kad je postao dionikom »velike slave Božje«, t. j. dionikom Božanskoga života. Krst mu je njegovo preporođenje. Drugo njegovo preporođenje bit će na dan njegove smrti, kada se rodi na novi život u vječnoj slavi na nebesima. To moli svećenik u ovoj molitvi: *Molimo Gospodine, usliši milostivo naše prošnje: i čuvaj vazda svojom krepošću ovoga svog odabranika, kojega znamenovasmo utiskujući mu križ Gospodnji, da čuvajući početke tvoje velike slave drži tvoje zapovijedi i zasluži doći slavi preporođenja.* Ukratko se smisao ove molitve može izreći: Bože daj, da bi ovaj krštenik sačuvao krsnu nevinost do konca svoga života.

5. P o l a g a n j e r u k u. Bog je u svojoj dobroti pozvao k sebi krštenika i dijeli mu dar svete vjere. Njega još doduše drži đavao u svojoj vlasti, ali još za koji čas bit će oslobođen. Crkva ga prima pod svoje okrilje, a Bog neka mu dade »mudrost«, t. j. svetost, koja se sastoji u tomu, da radosno i spremno vrši zapovijedi Božje kao poslušan sin Crkve. Stoga svećenik polaže na dijete ruku i moli: *Svemogući vjekovječni Bože, Oče Gospodina našega Isusa Krista, dostoj se pogledati na ovoga službenika svoga, kojega si se dostojao pozvati k početcima vjere. Istrgaj iz njegova srca svu sljepoću, rastrgaj sve sotonine veze, kojima je bio vezan, otvori mu, Gospodine, vrata svoje blagosti, da bude obilježen znamenjem tvoje mudrosti, te bez ikakove ružne požude radosno prema blagom mirisu tvojih zapovijedi služi tebi u tvojoj Crkvi i napreduje od dana do dana.*

6. D a v a n j e s o l i. Sol ima u sebi svojstvo, da čuva od pokvarljivosti. Otac pokvarenosti je đavao. Kao što je tvarna sol lijek protiv pokvarljivosti hrane, tako je i pomoć Božja lijek protiv đavla i njegovih napasti te zla, koje on sije u dušama. Tu misao izriče svećenik, kada blagoslivlje krsnu sol: *Zaklinjem te, stvore soli imenom Boga Oca svemogućega i ljubavlju Gospodina našega Isusa Krista i krepošću Duha Svetoga. Zaklinjem te Bogom živim, Bogom pravim, Bogom svetim, Bogom, koji te je stvorio na obranu ljudskom rodu i zapovjedio svojim slugama, da te posvećuju za puk, što dolazi k vjerovanju, eda u ime svetoga Trojstva postaneš spasonosnom tajnom za izgonjenje neprijatelja. Zato te molimo, Gospodine Bože naš, posveti ovaj stvor soli posvetom i blagoslovom, da svima, koji je uzmu, bude savršeni lijek, koji će ostati u njima, u ime istoga Gospodina našega Isusa Krista, koji će doći suditi žive i mrtve i svijet ognjem.* — Sol je slika Božanske mudrosti. Ta mudrost je isto što i svetost. Ona donosi mir u zemaljskomu životu i slavu u vječnomu. Stoga svećenik stavljajući kršteniku sol u usta kaže: *Primi sol mudrosti: bila ti pomirenjem za život vječni. Amen. Mir s tobom.*

Ovaj obred završava svećenik molitvom: *Bože otaca naših, Bože stvoritelju svekolike istine, molimo ti se ponizno, dostoj se milostivo pogledati na ovoga službenika svoga. Nedaj, da duže gladuje onaj, koji kuša ovu prvu hranu soli. Neka se nasiti nebeskim jelom, da bude uvijek duhom žarak, nadom blažen i služi vazda tvojem imenu. Molimo, Gospodine, privedi ga kupelji preporođenja, da zasluži dobiti s tvojim vjernicima vječne nagrade obećanja tvojih.* — Kao što tijelo čovjekovo, kad je gladno, žudi za hranom, tako i duša, kad je odijeljena od Boga po grijehu, žudi za milošću. Sol, koju stavlja svećenik djetetu u usta, slika je one duhovne hrane, koju će primiti duša u času krštenja, a to su milost posvetna ili posvećujuća i ostale milosti, koje Bog daje kod krštenja. Te milosti daju čovjeku snagu, da živi duhovnim

životom, kao što hrana daje čovjeku da živi tjelesnim životom. Te milosti čovjeka krijepe u životnim borbama, usavršavaju ga i čine ga sposobnim da dobije na drugom svijetu one nagrade, koje je Bog obećao svojim vjernima.

Skrutiniji. Od nekadašnjih skrutinija, koji su se obavljali nad katehumenima, ostalo je jedno zaklinjanje, polaganje znaka svetoga križa i jedna molitva.

Svećenik zaklinje nečistoga duha ovim riječima: *Zaklinjem te, nečisti duše, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, da izideš i odstupiš od ovoga službenika Božjeg, jer ti, prokleti osuđeniče, zapovijeda onaj, koji je nogama išao po moru i pružio desnicu Petru kad se topio.* — Isusovo čudo, kad je hodao po Genezaretskom jezeru i izvadio Petra iz vode, slika je svetoga Krsta. Taj događaj spominje Crkva i u svečanoj pjesmi, kad na Veliku Subotu posvećuje krsnu vodu. Hodajući po vodi Krist je tu vodu posvetio, jer čega god se on dotakne, već samim svojim doticajem posvećuje dotičnu stvar. Petar je tonuo u vodi, kad je počeo sumnjati i malaksati u svojoj vjeri. Gospodin ga je iz vode izvadio i ojačao njegovu vjeru. Tako će on iz ove posvećene krsne vode izvaditi ovoga krštenika i uliti u njegovu dušu dar vjere. Po vjeri će biti Krist u njemu i stoga neka se đavao ukloni, jer gdje je Krist, ondje nema njemu mjesta.

Svećenik nastavlja zaklinjanje: *Dakle, prokleti đavle, spoznaj svoju osudu, i daj čast Bogu živomu i pravomu. Daj čast Isusu Kristu Sinu njegovu i Duhu Svetomu, te odstupi od ovoga Božjega službenika, jer se Bog i Gospodin naš Isus Krist dostojao njega pozvati svetoj milosti i blagoslovu i studencu Krštenja.* — Svećenik poziva đavla, neka dade Bogu čast. Bog ne treba njegove časti, a niti mu je on kao neprijatelj Božji može dati. To davanje časti sastoji se u tome, da đavao prizna, kako je Bog jači od njega i da mu se mora ukloniti. Njegova je vlast nad krštenikom pri svršetku. Još nekoliko časaka i krštenik će biti oslobođen od veriga đavolskih, kad mu se vodom i Duhom Svetim opere s duše istočni grijeh. To je veliki dar Božji, koji Bog daje duši bez ikakovih njezinih zasluga. Bog tako hoće i đavao se mora pokoriti njegovoj volji.

On će doduše i poslije Krsta nastojati da krštenika uhvati u svoje zamke, da iznakazi u njemu sliku Božju i da tako pogrdi Boga i djelo njegovo. Stoga svećenik zaklinje đavla dalje: *I nikada se ti, prokleti đavle, ne usudi povrijediti ovo znamenje svetoga križa, što mu ga mi dajemo na čelo.*

Ovaj obred završava svećenik molitvom: *Gospodine sveti Oče svemogući, vječni Bože, začetniče svjetlosti i istine. Molim se tvojoj vječnoj i prepravednoj blagosti nad ovim službenikom tvojim, dostoj se njega prosvijetliti svjetlosti svoga razuma, očisti ga i posveti. Daj mu pravo znanje, da postane dostojan milosti tvoga krštenja, pa da uzdrži čvrstu nadu, pravi savjet, sveti nauk.* — U glavnom dakle svećenik moli u ovoj molitvi, da Bog vjerom prosvijetli razum krštenikov. Razum je vođa duše, a volja mora slijediti razum. Ako je razum u zabludi, onda će i djela čovjekova biti kriva i grešna.

Uvod u Crkvu. Od nekadašnjega skrutinija »Otvaranje uši« ostao je danas samo uvod u Crkvu i predavanje vjerovanja i Očenaša.

Svećenik polaže na dijete stolu i vodi ga krstionici govoreći: *Uniđi u hram Božji, da imaš s Kristom život vječni.* Zidana crkva, u koju svećenik uvodi krštenika, slika je katoličke Crkve, velikoga društva vjernika pod vodstvom Svetoga Oca Pape. Po svetomu Krstu postaje krštenik članom toga kraljevstva Božjega na zemlji. Ali on istodobno postaje i baštinikom kraljevstva Božjega na nebesima i svećenik ga uvodi u isti mah u jednu i drugu crkvu. Kad uđu u crkvu, mole kumovi sa svećenikom apostolsko vjerovanje i Očenaš.

Posljednji skrutinij. Ovaj se dio obreda sastoji od više djelova, kako je to uostalom i bilo u kršćanskoj starini, kad se ovaj skrutinij obavljao na Veliku odnosno duhovsku subotu prije podne.

1. Z a k l i n j a n j e. Svećenik ponovno zaklinje đavla zakletvom, koja je po svomu sadržaju jednaka pređašnjim zaklinjanjima. *Zaklinjem te, svaki nečisti duše, imenom Boga Oca Svemogućega i imenom Isusa Krista Sina Njegova, Gospodina i suca našega, i krepošću Duha svetoga, da odstupiš od ovoga Božjeg stvora, kojega se naš Gospodin dostojao pozvati k svetomu hramu svojemu, da postane hram Boga živoga i Duh Sveti da stanuje u njemu.*

2. E f e t a. Već su stari pogani pomazivanju pljuvankom davali značaj očišćavanja. Crkva je taj običaj uvela slijedeći primjer našega Spasitelja, koji je gluhonijemomu povratio sluh i govor mažući mu pljuvankom uši. Svećenik se dotiče palcem, uzevši pljuvanke iz svojih usta, djetinjih uši i nosnica. Dotičući uši govori: *Efeta, t. j. otvori se.* Kršćanin mora uvijek imati otvorene uši, da spremno posluša i vrši svaku zapovijed Božju. Te zapovijedi Božne ne smiju mu biti mrske, nego ugodne, kao što je miris cvijeća ugodan ljudskomu njuhu. Naprotiv moraju mu biti mrske i neugodne napasti đavolske, kao što je smrdež neugodan ljudskomu nosu. Stoga svećenik dotičući nosnice govori: *Na ugodni miris. A ti, đavle, odlazi, jer se približuje sud Božji.* Sud Božji je čas krštenja, kad će đavao biti konačno zajedno s istočnim grijehom istjeran iz krštenikove duše.

3. O d r i c a n j e. Prelazeći iz vlasti đavolske u vlast Božju mijenja krštenik čitavu svoju nutrinju. To kod njega ne smije biti nesvijesno, nego se mora svijesno i izričito odreći đavla i pristati uz Krista. Kod djce te izričite izjave daju mjesto njih njihovi kumovi odgovarajući na svećenikove upite: *Odričeš li se sotone? Odričem. — I svih djela njegovih? Odričem. — I svega sjaja njegova? Odričem.*

4. P o m a z a n j e k a t e h u m e n s k i m u l j e m. Primajući sveti Krst postaje krštenik borcem Kristovim. I stoga treba da bude pomazan uljem. To je posebno katehumensko ulje, koje biskup posvećuje na Veliki Četvrtak. To se pomazanje obavlja na prsima i na leđima. Pri tom svećenik govori: *Ja te mažem uljem spasenja u Isusu Kristu, Gospodinu našem, da imaš život vječni.* Kršćanin se bori na ovom svijetu prema riječima svetoga Pavla, ne možda za kakav raspadljivi vijenac kao borci u trkalištu, nego za neraspadljiivi vijenac života vječnoga.

Čin krštenja. Na početku ovoga dijela krsnoga obreda svećenik mijenja štolu. Dok je dosada imao na sebi ljubičastu u znak da je krštenik još uvijek pod vlašću đavolskom, uzima sada bijelu štolu u znak krsne nevinosti, koju će krštenik sada primiti. I ovaj se dio obreda sastoji od više manjih dijelova.

1. I s p o v i j e d v j e r e. Kao i nekada tako i sada mora krštenik izreći svoje pristajanje uz Isusa Krista. On to čini na usta svojih kumova odgovarajući na svećenikove upite:

Vjeruješ li u Boga Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje? Vjerujem! — Vjeruješ li u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega, rođena i mučena? Vjerujem. — Vjeruješ li i u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela, život vječni? Vjerujem.

2. K r š t e n j e. Prije samoga čina krštenja mora krštenik izjaviti ponovno svoju volju da želi biti kršten. Stoga na upit svećenikov: *Hoćeš li se krstiti?* odgovaraju kumovi: *Hoću.* — Na to ga svećenik polijeva tri puta po glavi i govori: *Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.* — Ovo je bitni dio sakramenta Krsta, naređen od samoga Isusa Krista, te je stoga kroz sve vjekove nepromijenjen i nepromjenljiv. Toga časa briše se iz duše krštenikove istočni grijeh i njegova duša zasja ljepotom krsne nevinosti. Čovjek grešnik postao je djetetom Božjim i baštinikom kraljevstva nebeskoga.

3. P o m a z a n j e k r i z m o m. Sveta krizma je mješavina ulja i balzama. Ona je slika nebeskih darova, naročito slika Duha Svetoga, koji se nastanjuje u duši, te joj donosi najljepši dar: mir s Bogom. Taj mir ima u duši svaki onaj, koji je u stanju milosti posvetne ili posvećujuće. Po svetom Krstu došla je milost posvetna u dušu krštenikovu, i ta duša je postala

hramom Duha Svetoga. U njoj se je nastanio mir. Stoga sada svećenik odmah pomazuje novokrštenoga svetom krizmom na tjemenu i govori: *Svemogući Bog, Otac Gospodina našega Isusa Krista, koji te je preporodio vodom i Duhom Svetim i koji ti je dao otpuštenje svih grijeha, pomazao te krizmom spasenja u istom Kristu Gospodu našemu za život vječni. Amen. Mir tebi!*

4. O b l a č e n j e b i j e l e h a l j i n e. U znak krsne nevinosti polaže svećenik na dijete bijeli rubac kao sliku njegove čiste duše. Pri tom mu daje opomenu: *Primi bijelu haljinu i ponesi ju neokaljanu pred sud Gospodina našega Isusa Krista, da imaš život vječni.* To znači: Čuvaj krsnu nevinost, pazi, da je ne okaljaš smrtnim grijehom, nego nastoj da ti duša kroz cijeli život do smrti bude ovako čista, kao što ti je ovaj čas.

5. P r e d a v a n j e s v i j e ć e. Slačin slikoviti obred obavlja svećenik predavajući novokršteniku upaljenu svijeću. Goruća svijeća je slika Isusa Krista, jer je on svijetlo svijeta. To njegovo svijetlo mora gorjeti trajno i neprestano u duši novokrštenika do konca njegovoga života. Da to svijetlo ne ugasi, moramo uvijek nadodavati ulje dobrih djela. On mora biti poput onih mudrih djevica, koje su izašle ususret zaručniku ponijevši sa sobom ne samo svjetiljke nego i ulje u posudama. Stoga su one i dočekale zaručnika s gorućim svijećama i pošle s njim na svadbenu svečanost. Lude djevice imale su svjetiljke, ali nijesu imale ulja u posudama i njihove su se svjetiljke ugasile. Kad je došao zaručnik, nijesu ga dočekale, i stoga nijesu bile puštene na svadbu. Po svetomu Krstu postala je čovjekova duša zaručnicom Kristovom. Taj Zaručnik doći će po nju na dan smrti. Novokrštenik ga mora dočekati sa zapaljenom svijećom. Ta će svijeća biti zapaljena i gorjet će, ako bude kroz život činio dobra djela. Onda će ga nebeski zaručnik pozvati na svadbu u kraljevstvu nebeskom. U tom smislu govori svećenik predajući novokršteniku svijeću: *Primi goruću svijeću i neporočan čuvaj svoje Krštenje. Vrši Božje zapovijedi, da Gospodinu, kada dođe na svadbu, možeš poći usuret zajedno sa svim svetima u nebeskom dvoru i da živiš u vijeke vjekova.*

6. Z a v r š e t a k o b r e d a. Završivši krsne obrede otpušta svećenik novokrštenika riječima: *Idi u miru i Gospodin bio s tobom.* Danas se je Gospodin nastanio u njegovoj duši i On neka ga prati u sve dane njegova života.

Krštenje odraslih

Pored obreda Krsta djece postoji i posebni obred Krsta odraslih. Slijed je isti kao i kod Krsta djece, jedino što je ovaj obred opširniji. U njemu je naime sačuvano više starine te sadrži mnoge molitve i zaklinjanja, koji su se kod primanja u katehumenat i kod skrutinija obavljali, a kod obreda djece su skraćeni i ispušteni. Tako je na pr. kod ovoga obreda uvodna pouka o vjeri i dužnostima opširnija; pored duvanja u znak odgonjenja đavla nalazi se i udahnuće u znak primanja Duha Svetoga; znak križa postavlja svećenik kršteniku ne samo na čelo i na prsa, nego i na sjetila: oči, uši, nosnice, usnice; znak križa postavlja također i kum; kod skrutinija mole se mjesto jedne zakletve četiri, a isto tako kod posljednjeg skrutinija moli se još jedna zakletva na početku, koje kod obreda djece nema. Nakon Krsta prisustvuje novokrštenik, ako je moguće, svetoj misi, kod koje prima svoju prvu svetu Pričest.

Sudjelovanje vjernika

Sakramenat Krsta je korijen, iz kojega raste cijelo stablo kršćanskoga svrhunaravskoga života. On nije samo obično učlanjivanje u društvo, koje se zove katolička Crkva, nego je ono ugrađivanje i uživljavanje u tajinstveno Tijelo Kristovo. Neizbrisivim biljegom veže nas on trajno uz Isusa Krista i njegovu Crkvu. Stoga vjernici moraju biti cijeloga života

svijesni, da su primili ovaj sakramenat i da su njihove duše obilježene neizbrisivim biljegom svetoga Krsta.

1. Krsno obećanje položili su mjesto krštenika njegovi kumovi. Taj zavjet treba često u životu ponoviti. Osobito je zgodna prilika za obnovu krsnoga zavjeta dan Velike Subote i duhovske subote, kad se posvećuje krsna voda; godišnjica dana vlastitoga krštenja; blagdan Presvetoga Trojstva; dan prve svete Pričesti; zaključak misija i t. d. Što više puta vjernik u godini obnovi svoj krsni zavjet, to je bolje. — Vjernika treba da podsjeća na njegovo krštenje i uporaba blagoslovljene vode, a naročito blagoslov puka prije župske mise u nedjelje.

2. Kod krštenja pruža svećenik kršteniku zapaljenu svijeću. Najbolje je, da tu svijeću donesu kumovi sa sobom i da je poslije krštenja ponesu kući. Ona bi kršćanina kroz cijeli život podsjećala na njegovo krštenje. S njom bi trebao poći k prvoj svetoj Pričesti, svetoj Potvrdi, a trebalo bi da je zapali barem na čas i još koji put u životu. Napose bi mu se ta zapaljena svijeća trebala staviti u ruke, kad bude umirao, da s gorućom svijećom, onom, koju je primio na sv. Krstu, dočeka Gospodina, koji dolazi na svadbu. Tu bi mu svijeću konačno trebalo staviti u lijes ili je izgorjeti u crkvi prigodom zadušnica za pokoj njegove duše.

3. Isto tako bi svako dijete moralo imati svoj vlastiti bijeli rubac, na kojemu bi se izvezao križ ili znak Isusova imena. I taj bi rubac trebao čuvati cijeloga života, a poslije smrti mogao bi se staviti u pokojnikov lijes.

4. Posebnu dužnost primaju na sebe kršćanski kumovi. Oni preuzimaju na sebe dužnost, da će bdjeti nad vjerskim i ćudorednim životom svoga kumčeta. Stoga treba kod izbora kumova paziti ne možda na njihov položaj i bogatstvo, nego u prvom redu na njihov život. Onaj pak, koji se te službe prihvatio, neka je i vrši služeći svome kumčetu i riječju i primjerom na njegovo duhovno izgrađivanje. Razumije se, da

krsni kumovi mogu biti samo katolici, i ni u kojem slučaju inovjerci.

6. Djeci treba davati imena kršćanskih svetaca, da im oni budu uzorom u životu i zagovornicima na nebu. Mogu se davati i lijepa hrvatska narodna imena, nu uz to narodno ime valja dodati i jedno svetačko. Dan svoga svetoga imenjaka (imendan) slavi dobar katolik prisustvovanjem sv. misi i pristupanjem sv. sakramentima, molitvom i milostinjom siromasima, a ne ispraznim, često puta i grešnim zabavama.

SVETA POTVRDA

Potvrda je sakramenat, u kojemu se polaganjem biskupovih ruku i mazanjem svetom krizmom daje kršćaninu Duh Sveti, da može svoju vjeru stalno priznavati i po njoj živjeti.

Vidljiv znak sakramenta Potvrde je polaganje ruku, molitva i mazanje svetom krizmom.

Kod Potvrde nam se umnožava milost posvetna ili posvećujuća; u dušu dolazi Duh Sveti, koji nas jača, da možemo svoju vjeru uvijek otvoreno i neustrašivo ispovijedati, te da svoj život uredimo onako, kako nas vjera uči; i ovaj sakramenat biljeˇži dušu neizbrisivim biljegom. Duh Sveti posvećuje čovjeka u svim sakramentima, u ovomu sakramentu dolazi on sam u našu dušu. Posvećenje grešnoga čovječanstva je plod djela otkupljenja, koje je po volji Oca preuzeo i izveo Bog Sin. Stoga je najprikladnije da daljnju provedbu ove volje Božje izvodi Duh Sveti, koji izlazi od vijeka od Oca i Sina. On je Duh Posvetitelj. U svetoj Potvrdi dolazi on u našu dušu radi toga, da nam daje dar jakosti. Stablo duhovnoga života, koje je u nama zasađeno u sakramentu sv. Krsta, treba da se razvije i ojača. To ojačanje daje mu Duh Sveti u svetoj Potvrdi. Duša čovjekova između časa Krštenja i časa Potvrde nalik je na svete apostole između Uzašašća i silaska Duha Svetoga. Oni su bili ljudi vjere, ali su bili bojažljivi. Kad je sišao na njih Duh Sveti, oni su

neustrašivo počeli propovijedati nauku Krista raspetoga. Stoga se oduvijek sveta Potvrda smatra nadopunom sakramenta Krsta, pa se je redovno nekada i dijelila odraslim krštenicima odmah poslije Krsta, premda se je oduvijek smatrala posebnim sakramentom.

Kako se sveta Potvrda dijelila u najstarije doba, pripovijedaju nam Djela apostolska: »Kad su čuli apostoli, koji su bili u Jeruzalemu, da je Samarija primila riječ Božju, poslaše k njima Petra i Ivana. Oni došavši pomoliše se za njih da prime Duha Svetoga, jer još ne bijaše došao ni na jednoga od njih, nego bijahu samo kršteni u ime Gospoda Isusa. Tada položiše na njih ruke, te su primili Duha Svetoga.« Apostoli su dakle dijelili Duha Svetoga polaganjem ruku i molitvom. Tako isto čine i njihovi nasljednici biskupi, koji su u katoličkoj Crkvi redoviti dijelitelji svete Potvrde. Tek u izvanrednim zgodama može obični svećenik, na temelju posebne ovlasti svetoga Oca Pape, dijeliti ovaj sakramenat.

K polaganju ruku i molitvi pridošlo je s vremenom i mazanje svetom krizmom. Ulje uopće označuje jakost i spremnost na borbu, jer su se borci u trkalištima mazali uljem prije borbe. Odmah nakon krštenja pomazali bi naprije svećenici novokrštenika krizmom, a onda bi on iz krstionice pošao u posebnu dvoranu, koja se zvala »konsignatorij«, gdje bi ga čekao biskup i pomazao ga po čelu dijeleći mu tako sakramenat Povrde. Kad je došlo u običaj, da se krste djeca, odijelila su se ova dva sakramenta jedan od drugoga, jer Crkva želi, da onaj, koji prima Potvrdu, bude upućen u glavne istine kršćanske vjere. Kod grkokatolika dijeli sv. Potvrdu svećenik, i to odmah iza krštenja.

Dijeljenje svete Potvrde

Biskup moli najprije nad potvrđenicima molitvu, u kojoj zaziva Duha Svetoga, da siđe nad njih. Oni su obnovljeni u svetom Krstu vodom i Duhom svetim,

a sad je potrebno, da opet sađe na njih Duh Sveti i da im dade svojih sedam darova. Ta molitva glasi: *Duh Sveti neka sađe nad vas i sila Višnjega neka vas čuva od grijeha. Amen. — Svemogući vječni Bože, koji si se udostojao obnoviti ove sluge svoje vodom i Duhom Svetim i koji si im dao oproštenje grijeha, pošalji na njih sedmerostrukoga Duha tvojega Svetoga Utješitelja s neba. Amen. Duha mudrosti i razuma. Amen. Pošalji im Duha straha tvojega i znamenuj ih znakom križa Kristovoga, te im podijeli umilostivljen život vječni.*

Nakon toga polaže biskup na pojedine potvrđenike ruku i maže ih na čelu svetom krizmom govoreći: *Znamenujem te znakom svetoga križa i potvrđujem te krizmom spasenja. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.* Tada se dotakne lica svakoga potvrđenika i kaže mu: *Mir s tobom.* Doticanje lica je ostatak iz starih kršćanskih vremena, kad su se vjernici kod pozdrava »Mir s tobom« međusobno ljubili. Nu u isti mah može se to shvatiti također kao udarac u viteškim redovima, u koje se je nekoga primalo na taj način, da mu se davalo tako zv. viteški udarac. On je tim udarcem bio primljen u red boraca. I kršćanin, koji je primio svetu Potvrdu, mora biti borac. Dok je po svetomu Krstu postao samo običnim pristašom Kralja kraljeva, po svetoj Potvrdi postaje njegovim borcem i vitezom.

Nakon podijeljene svete Potvrde moli biskup: *Potvrdi ovo, Bože, što si izveo u nama iz hrama svojega svetoga, koji je u Jeruzalemu. Bože, koji si dao svojim apostolima Duha Svetoga i htio, da ga oni i njihovi nasljednici dijele ostalim vjernicima, pogledaj milostivo na djelo, koje sam sada izvršio ja, ponizni tvoj sluga, i podaj, da Duh Sveti usavrši srca onih, kojima smo čela obilježili svetom krizmom i znakom svetoga križa, da bi taj Duh Sveti došao u njih i milostivo se nastanio u njima kao u hramu slave svoje.* — Jeruzalemski hram bilo je mjesto sveto, gdje je Gospodin na posebni način stanovao i pomagao narod izraelski. On je stanovao usred puka svoga i bio

njegovim pomoćnikom. U Novom Zavjetu Bog još savršenije prebiva usred svoga puka, kad dolazi u duše vjernika i kad je svaki kršćanin, koji se nalazi u stanju milosti posvetne ili posvećujuće, u punom smislu riječi hram Božji, kao što je bio onaj u Jeruzalemu. Kao što je nekad Bog pomagao puku svojemu, tako i sada stanujući u dušama usavršava ih i utvrđuje srca vjernika.

Na koncu podijeljuje biskup potvrđenicima svečani blagoslov: *Evo ovako će biti blagoslovljen svaki čovjek, koji se boji Gospoda. Blagoslovio vas Gospodin sa Siona, da vidite dobra jeruzalemska u sve dane života svoga i da imate život vječni. Amen.* »Dobra jeruzalemska« su svrhunaravski darovi, koje Duh Sveti dijeli dušama ljudskima. Napose je ovdje spomenut strah Božji, koji je jedan od sedam darova Duha Svetoga. Strah Božji je, kako kaže Sveto Pismo, početak mudrosti, a mudrost je isto što i svetost. Duh Posvetitelj i dolazi u naše duše da ih učini svetima.

Sudjelovanje vjernika

1. Premda sakramenat Potvrde nije neophodno nuždan za spasenje kao Krst, ipak bi teško griješio svaki, koji bi ga iz nemara ili prezira propustio primiti. Vjernici moraju se na primanje ovog sakramenta dolično pripraviti. On je sakramenat živih, pa moraju k njemu pristupiti u stanju milosti posvetne ili posvećujuće. Osim toga treba da se kroz više dana molitvom pripremaju na njegovo primanje.

2. Oni, koji su primili svetu Potvrdu, moraju biti zaista Kristovi borci. Borac za Krista je onaj, koji radi za njega i njegovu Crkvu među ljudima. Na taj su rad dakako u prvom redu pozvani oni, koji su primili sakramenat svetoga Reda, svećenici i biskupi na čelu sa svetim Ocem Papom. Oni su časnici u vojsci Kristovoj. U vojsci moraju se boriti ne samo časnici, nego i vojnici. Vojnici Kristovi su oni, koji su primili svetu Potvrdu, i oni moraju raditi za pro-

širenje i jačanje Kristovoga kraljevstva ne samo u svojoj duši nego i u dušama onih, koji su daleko od Krista. Oni moraju biti suradnici biskupima i svećenicima. Ta njihova suradnja zove se Katolička Akcija. Sakramenat svete Potvrde jest, kako ga nazivaju, sakramenat Katoličke Akcije.

3. Kao kod Krsta tako su i kod svete Potvrde potrebni kumovi. Rimski katekizam govori o njima ovako: »Oni, koji polaze u borbu, trebaju nekoga, koji će ih poučiti uputom i savjetom, kakovim će udarcima i navalama uništiti neprijatelja, a da kod toga ne budu i sami ranjeni. Tim više je vjernicima potreban vođa i poticatelj onda, kad se upuštaju u duhovni boj za svoje vječno spasenje, pošto su ojačani i oboružani u sakramentu Potvrde najsnažnijim oružjem.« Iz ovih riječi je jasno, kako Crkva želi, da kumovi na svetoj Potvrdi i riječju i primjerom potiču svoju kumčad na rad oko obrane i izgrađivanja kraljevstva Božjega u sebi i u drugima. Nije potrebno ni spominjati, da kumovi mogu biti samo katolici, a ni u kojem slučaju inovjerci.

4. Na sv. Potvrdi prima potvrđenik i novo ime. Ono ga ima podsjećati na njegove dužnosti kao Kristovog borca. Ujedno si tim pribavlja još jednog zaštitnika u nebu, pa se stoga ne smiju na sv. Potvrdi uzimati narodna imena, nego svetačka.

PRESVETI OLTARSKI SAKRAMENAT

Presveti Oltarski Sakramenat je pravo Tijelo i prava Krv Gospodina našega Isusa Krista, koji je pod prilikama kruha i vina zbilja i bivstveno nazočan.

Božanski je Spasitelj u Kafarnaumu obećao, da će ljudima dati svoje Tijelo za hranu i svoju Krv za pilo. »Tijelo moje zaista je hrana i Krv moja zaista je pilo.« Premda su ga njegovi slušatelji tom zgodom ostavili, Krist je i ponovno naglasio, da će dati sama sebe za hranu ljudima. To svoje obećanje izvr-

šio je na posljednjoj večeri, kada je pretvorio kruh u svoje Tijelo i vino u svoju Krv.

Tri su razloga, zbog kojih je Božanski Spasitelj ustanovio ovaj uzvišeni sakramenat, koji je ne samo središte svih sakramenata, nego i središte čitave katoličke liturgije. Prvi je razlog, što je htio trajno na poseban način prebivati među ljudima. Drugi je razlog, što je htio ustanoviti nekrvnu žrtvu Novoga Zavjeta, koja je istovjetna s krvnom žrtvom njegovom na križu. Treći je napokon razlog, što je htio da bude hrana ljudskim dušama, pa je stoga ovaj sakramenat ustanovio pod prilikama hrane i pila.

Štovanje Presv. Olt. Sakramenta

Presvetomu Oltarskomu Sakramentu (Presvetoj Euharistiji) dužni smo iskazivati poštovanje, kakovo se pristoji Bogu, jer je pod prilikama kruha i vina prisutan živi, cijeli i nerazdijeljeni Isus Krist. U kršćanskoj starini više su vjernici gledali u Presvetom Oltarskom Sakramentu žrtveni dar u svetoj misi i hranu duše, nego li predmet posebnoga poštovanja. Nu to podnipošto ne znači, da se Presvetom Sakramentu nije onda iskazivalo najdublje poštovanje, koje se temeljilo na živoj vjeri u njegovu stvarnu prisutnost pod prilikama kruha i vina. Nijesu se još samo u ono vrijeme bili razvili pobožni običaji svečanosti u čast Presvete Euharistije, kako je to bilo u kasnijim vjekovima i kako je to danas.

To se štovanje razvilo snažnije onda, kad su nekoji krivovjerci počeli nijekati stvarno prisutnost Kristovu u Presvetoj Euharistiji. Crkva je odgovorila na taj način, da je uvela među inim u svetoj misi odmah kod same Pretvorbe podizanje, da tako dade vjernicima priliku pobuditi živu vjeru u Kristovu prisutnost te priliku, da mu se sa strahopočitanjem poklone. — Još se je više razvilo poštovanje Presvetoga Oltarskoga Sakramenta, kad je uveden blagdan Tijelova sa svečanom procesijom. Naročito se je poštovanje Presvetoga Oltarskoga Sakramenta raz-

vilo, kad su u šesnaestom stoljeću protestanti zabacili vjeru u Kristovu prisutnost, svetu misu i svako poštovanje Presvetoga Oltarskoga Sakramenta. Od onoga vremena sve više i više raste poštovanje prema Presvetomu Oltarskomu Sakramentu. Ustanovljene su brojne bratovštine i društva, kojima je svrha promicati unutrašnjo i vanjsko poštovanje ovoga Sakramenta. Održavaju se brojne pobožnosti, svečanosti i euharistijski kongresi. Svaka se svečanost i pobožnost završava redovno sakramentalnim blagoslovom. Naročito je u Crkvi rašireno izlaganje Presvetoga u svrhu javnoga poštovanja. Taj običaj nastao je u našoj domovini. U gradu Zadru su u trinaestomu stoljeću redovnici izlagali Presveti Oltarski Sakramenat od Velikoga Petka do Uskrsa vjernicima na poklon kroz četrdeset sati kao uspomenu na činjenicu, da je Isus toliko sati ležao mrtav u grobu. Taj običaj malo po malo se raširio po čitavoj Crkvi.

Sveta misa

Sveta misa je nekrvna žrtva Novoga Zavjeta, u kojoj se Isus Krist pod prilikama kruha i vina prikazuje nebeskomu Ocu. U njoj ima vjernik prilike da izvrši potpuno ono, što je htio Krist, kad je ustanovio ovaj sakramenat. U svetoj misi je Krist prisutan na oltaru, pa mu se vjernik može pokloniti i pomoliti. U svetoj misi nadalje vjernik sa svećenikom prikazuje Isusa Krišta kao novozavjetni žrtveni dar. Napokon sveta misa je gozba, kod koje se vjernik u svetoj Pričesti može nahraniti Tijelom Gospodnjim.

Dijeljenje svete Pričesti

U prošlosti. U najstarije kršćansko doba dijelila se sveta Pričest redovno pod svetom misom. Vjernici su je primali pod obim prilikama, kruha i vina. Sveto Tijelo pružao im je svećenik na ruku, a oni su ga

onda sami donosili k ustima. Pružajući svetu Pričest govorio je svećenik: »Tijelo Kristovo«, a vjernik bi odgovorio u znak žive vjere: »Amen«, t. j.: Tako je, ja vjerujem, da je to zbilja Tijelo Kristovo. Zatim bi vjernik pristupio k đakonu, koji bi ga pričestio svetom Krvlju pomoću cjevčice govoreći: »Krv Kristova, kalež spasenja«, a vjernik bi opet odgovorio »Amen«. Vjernici su se pričešćivali kod ograde, dok se je svećenstvo pričešćivalo kod oltara. U dvanaestomu stoljeću konačno je Crkva dokinula Pričest pod obim prilikama, što nije ni potrebno, jer se Isus Krist cijeli i nerazdijeljen nalazi pod svakom prilikom. Stoga su na pr. u staro kršćansko doba primala svetu Pričest sasvim malena djeca samo pod prilikama vina.

Premda su vjernici primali Svetu Pričest kod svete mise, to ipak ne znači, da se sveta Pričest nije dijelila i izvan svete mise. Bolesnicima i onima, koji nijesu mogli doći u crkvu, nosila se sveta Pričest kući. Prilike su međutim zahtijevale, da se sveta Pričest često dijeli i izvan svete mise, pa je stoga nastao posebni obred za dijeljenje svete Pričesti izvan mise.

Današnji obred. Obred dijeljenja svete Pričesti ima tri dijela: Pripravni dio, dijeljenje i zaključak. Kad se sv. Pričest dijeli pod sv. misom, obavlja se ista priprava i jednako dijeljenje, a otpada zaključak.

1. Priprava. Brojne su milosti, koje dobivamo u svetoj Pričesti. U njoj se najuže združujemo s Kristom, koji je djelitelj svih milosti; ona nam umnožava milost posvetnu ili posvećujuću; slabi nam zle želje i jača nas u dobru; čisti nas od lakih grijeha i čuva nas od smrtnih; ona je jamstvo našega uskrsnuća. Ove milosti dobiva u većoj mjeri onaj, koji se za svetu Pričest bolje pripravi. Crkva u svom pripravnom obredu želi, da prije Pričesti naročito probudimo u sebi tri osjećaja: djelo pokajanja, djelo vjere i djelo ufanja.

U svetoj Pričesti opraštaju nam se laki grijesi, ako se za njih pokajemo. Stoga se prije svete Pričesti moli općinska ispovijed, u kojoj je sadržano djelo pokajanja. Tu se vjerniku pruža prilika, da se pokaje ne samo za te lake nego uopće za sve svoje grijehe. Tomu našemu pokajanju dodaje Crkva svoju molitvu. Svećenik naime moli nad pričesnicima: *Smilovao vam se svemogući Bog i otpustio vam grijehe vaše i doveo vas u život vječni. Oproštenje, odrešenje i otpuštenje grijeha vaših podao vam svemogući i milosrdni Gospodin.* Ove riječi nemaju značaja odrešenja, nego samo označuju molitvu Crkve, koja moli, da nam Bog oprosti grijehe na temelju našega pokajanja i primanja svete pričesti.

Pored što veće čistoće duše, kojom treba da pristupimo k stolu Gospodnjemu, mora se u duši nalaziti živa vjera u stvarnu prisutnost Isusovu pod prilikama kruha. Stoga svećenik drži pred vjernicima posvećenu hostiju i govori: *Evo Jaganjac Božji, evo koji uzimlje grijehe svijeta.*« Tim je riječima predstavio Ivan Krstitelj Isusa Židovima na rijeci Jordanu. Oni su pred sobom vidjeli običnoga čovjeka, za čije je božanstvo svjedočio opet drugi čovjek. Ivan je svjedočio za nj, jer je od samoga Boga Oca čuo: »Ovo je Sin moj ljubazni.« — Mi vidimo u rukama svećenikovim obični kruh, ali tu prisutnost Kristovu pod prilikama kruha svjedoči nam sam Krist, koji je rekao: »Ovo je Tijelo moje.« Oči nam naše ne kazuju nitša, ali taj nedostatak nadomještava nam živa vjera.

Kristu treba pristupiti ne samo ponizno s pokajanjem i vjerom u srcu nego i s ufanjem, onako kako je pristupio k njemu onaj satnik u gradu Kafarnaumu, kad je molio za ozdravljenje svoga sluge. Stoga se i mole tri puta njegove riječi: *Gospodine, nijesam dostojan da uniđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja.*

2. Dijeljenje svete Pričesti. Dijeleći svetu Pričest čini svećenik nad kaležom znak sve-

toga križa i izgovara riječi: *Tijelo Gospodina našega Isusa Krista neka čuva dušu tvoju u život vječni. Amen.* To je molitva Crkve, da bi se plodovi svete Pričesti pokazali u zemaljskomu životu vjernika i da bi mu donijeli vječno spasenje. Znak križa, koji čini svećenik, slikovito označuje, da sve milosti, pa i duhovni plodovi blagovanja Tijela Gospodnjega, dolaze iz zasluga, koje je Spasitelj za nas stekao na križu.

3. Zaključak. Završivši pričešćivanje moli svećenik antifonu (zapjev): *O sveta gozbo, na kojoj se Krist blaguje, slavi se spomen muke njegove, duša se napunja milosti i daje nam se zalog buduće slave.* Presveta Euharistija nadvisuje sve ostale sakramente po tomu, što u njoj primamo samoga Krista. To je zaista uzvišena gozba, kod koje je Bog ne samo domaćina, nego ujedno i hrana svojim gostima. Ona je uspomena Kristove muke, jer je taj sakramenat ustanovljen u oči Kristove muke upravo kao uspomena na nj. Krist je izričito rekao, da daje svojim apostolima ono Tijelo, koje je drugoga dana bilo predano za žrtvu. »Ovo je Tijelo moje, koje se za vas predaje. Ovo je krv moja, koja će se proliti za vas i za mnoge i za oproštenje grijeha.« Sveti nas Pavao uči, da svaki put, kad god blagujemo Tijelo Kristovo, obnavljamo uspomenu Njegove muke i smrti. — U svetoj se Pričesti napunja duh milošću za borbu u životu. Ona je napokon zalog vječnoga života, jer je sam Krist rekao: »Koji jede moje Tijelo i pije moju Krv, ima život vječni i ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan.«

Poslije ove antifone mole se redak i odgovor, uzeti iz knjige Mudrosti. *Kruh s neba podao si njima, koji svaku slast u sebi ima.* Za vrijeme putovanja Izraelaca kroz pustinju hranio je Bog izabrani narod manom, kruhom s nebesa. Prema samim riječima Kristovim Presveti Oltarski Sakramenat daleko nadvisuje starozavjetnu manu, koja je bila tek slaba slika (tip) Presvete Euharistije: »Oci vaši jedoše manu i umriješe. Tko jede Tijelo moje, živjet će u

vijeke.« Ta novozavjetna mana je puna slasti duhovne, jer dušu napunja milošću.

Svećenik završava obred molitvom: *Bože, koji si nam u divnom sakramentu ostavio uspomenu muke svoje, podaj nam, molimo, tako častiti sveta Otajstva Tijela i Krvi tvoje, da vazda osjećamo u sebi plod otkupljenja tvojega.* Ova je molitva uzeta iz mise na Tijelovo, a sastavio ju je veliki crkveni naučitelj sveti Toma Akvinski. U njoj moli Crkva, da bismo osjetili primajući svetu Pričest plodove Kristove žrtve na križu, a ti plodovi jesu naše vječno spasenje. Radi našega spasenja i pristupamo k stolu Gospodnjemu.

U uskrsno vrijeme mjesto ove molitve govori se ova: »*Ulij nam, Gospodine, Duh ljubavi svoje i složi svojom blagošću one, koje si nasitio uskrsnim tajnama.*« Presveti se Oltarski Sakramenat u ovoj molitvi naziva uskrsnim sakramentom ili tajnom, jer je ustanovljen za vrijeme blagdana Vazma, koji je bio slika našega Uskrsa; taj su sakramenat prvi put primali novokrštenici na dan Uskrsa; taj je sakramenat napokon zalog našega uskrsnuća. — U molitvi prosi Crkva, da bi među vjernicima vladao duh bratske ljubavi. Presveti Oltarski Sakramenat oduvijek se je smatrao vezom crkvenoga jedinstva. Prigodom ustanove na posljednjoj večeri održao je Spasitelj svojim apostolima prekrasan govor upravo o bratskoj ljubavi. U staro kršćansko doba, kad se je nekoga, koji je bio izopćen iz Crkve, primalo natrag u crkvenu zajednicu, obavljalo se to na taj način, da mu se podijelila sveta Pričest. Uskrata svete Pričesti bila je znak izopćenja iz Crkve. — Na velike blagdane otkinuo bi papa od hostije, kojom se pričešćivao, nekoliko komadića te bi ih poslao susjednim biskupima, a oni su ih kod svoje mise stavljali u svetu Krv i užili. To je bio znak jedinstva između pape i njemu podređenih biskupa. To se jedinstvo mora osnivati na bratskoj ljubavi, koju Krist toliko preporuča svojim vjernicima. — Na koncu obreda podijeljuje svećenik vjernicima blagoslov.

Sudjelovanje vjernika

Sveta Pričest sjedinjuje nas s Bogom. Zato je Crkva oduvijek najtoplije preporučala vjernicima, da se što češće, po mogućnosti svakoga dana, pričešćuju. U najstarije kršćansko doba tako je i bilo. Vjernici su svakoga dana, napose u korizmi i na blagdane, prisustvovali svetoj misi i kod nje se pričešćivali. U ta vremena vrijedilo je pravilo: Tko je kod mise, taj je i kod Pričesti. Kasnije je nažalost kršćanska revnost u tomu popustila, dok nije došlo do toga, da je lateranski crkveni sabor godine 1215. morao odrediti, da se svaki vjernik pod smrtni grijeh mora o Uskrsu pričestiti. Poslije tako zvane reformacije (protestantizma) u šesnaestom stoljeću porasla je revnost vjernika u pogledu česte svete Pričesti, nu velike je štete u tom pogledu učinilo krivovjerje t. zv. Janzenizma. Janzenisti su naučavali, da čovjek nije dostojan da se često pričešćuje. Pravi crkveni ljudi ustali su protiv toga i u borbi uspjeli. Konačno je papa Pijo X. godine 1905. dovršio tu borbu, kad je vjernicima ne samo dozvolio, nego i preporučio što češću dapače svagdanju Pričest. Svetoj Pričesti može svaki dan pristupati svaki vjernik, koji se nalazi u stanju milosti posvetne ili posvećujuće te ima dobru nakanu. Dobra je nakana, ako vjernik ide k Pričesti za to, da se u njoj jače spoji s Bogom u ljubavi i da se pomoću nje lakše odupre svojim slabo-ćama i manama te raznim napastima. Stoga mora vjernik stupajući k stolu Gospodnjemu napose u sebi probuditi d j e l o l j u b a v i.

Budući da za dostojno primanje svete Pričesti nije dovoljna samo čistoća duše nego i pobožnost, dužan je vjernik obaviti dobru pripravu i zahvalu kod primanja svete Pričesti. O pobožnosti, kojom se prima sveta Pričest, ovisi također i obilje milosti, koje Bog duši daje u svetoj Pričesti.

Presveti Oltarski Sakramenat je najveća dragocjenost, koju Crkva ima u svojim rukama, stoga mu moraju vjernici pored najdubljega unutrašnjega poštovanja iskazivati i vanjsko. To vrijedi i za crkvu i za njihovo vladanje, kad se Presveto nosi izvan crkve (teoforička procesija, Pričest bolesnika). Pred Presvetim Sakramentom, kad je u tabernakulu (svetohraništu), treba pokleknuti uvijek na desno koljeno do zemlje, a kad je izvan svetohraništa na oba koljena i pri tom učiniti duboki naklon tijela. Kad je Presveto izloženo na tabernakulu ili je na oltaru, ne smije se sjedjeti nego klečati ili bar stajati. Izuzetak ja za vrijeme propovijedi, kad se Presveto pokrije posebnom zastavicom.

POKORA

Pokora je sakramenat, u kojemu svećenik namjesto Boga oprašta grijehe. U tom sakramentu mogu se oprostiti svi grijesi, koji su poslije sv. Krsta učinjeni. Grijesi opraštaju se onomu, koji se za njih kaje te ih svećeniku ispovjedi.

Vidljivi znakovi sakramenta Pokore jesu svi oni čini, koje mora obaviti pokornik, a to su: ispitivanje savjesti, pokajanje, dobra odluka, ispovijed i zadovoljština. Pored toga je vidljivi znak ovog sakramenta i odrešenje, koje svećenik podijeljuje pokorniku.

U sakramentu Pokore dobivaju se ove milosti: opraštaju nam se svi grijesi, koje smo učinili poslije Krsta; otpušta nam se vječna kazna, koja se pretvara u vremenitu, nu i od ove vremenite oprašta nam se jedan dio; vraća nam se milost posvetna ili posvećujuća, ako je nijesmo imali u duši prije ispovijedi; ako je pokornik imao milost posvetnu ili posvećujuću u duši, kad se je išao ispovjediti, t. j. ako nije imao smrtnoga grijeha, onda mu se milost posvetna u sakramentu Pokore umnožava; Bog nam daje i druge milosti, a osim toga mir savjesti i t. d.

Sakramenat Pokore naredio je Isus Krist na dan svojega Uskrsnuća, kad je rekao apostolima: »Pri-

mite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se, a kojima zadržite grijehe, zadržat će im se.«

Sakramenat Pokore potreban je svakomu onomu, koji se nalazi u stanju smrtnoga grijeha. Po sakramentu Pokore vraća se u dušu milost posvetna ili posvećujuća te po njemu stičemo opet pravo na nebo, koje smo smrtnim grijehom izgubili.

Javna pokora

Oduvijek je u katoličkoj Crkvi bila propisana tajna sveta ispovijed. Vjernici su se uvijek ispovijedali samo pred svećenikom. Bilo je međutim vjernika, koji su sami od svoje volje, iz poniznosti ili iz koga drugoga razloga, javno pred vjernicima u crkvi otkrivali svoje grijehe, nu to je bio čin njihove slobodne odluke i na to ih nikada nitko nije silio.

Ova se javna ispovijed ne smije nikako poistovjetiti s javnom pokorom. Javna pokora bila je kazna, koju su grešnici morali podnijeti zbog javnih grijeha, za koje su svi znali. Za tajne grijehe nije se nikada nalagala javna pokora. Javni grijesi bili su na pr.: javni otpad od vjere, javni konkubinat ili preljub, hotimično ubojstvo, za koje je ubojica već podnio kaznu udarenu od svjetovne vlasti, javno bogopsovstvo i t. d. Za tajne čine nije se nikada nalagala javna pokora. Isto tako nije se javna pokora nalagala niti jednomu od bračnih drugova, ako na to nije pristao drugi bračni drug. Nije se nalagala niti onda, ako su bile po srijedi kakve druge veće poteškoće. Od te pokore nije se opraštao nitko pa ni sami carevi. Tako znamo na pr., da je javnu pokoru morao izvršiti i car Teodozije Veliki zbog krvoprolića, koje je priredio u Solunu.

Bilo je više stupnjeva tih javnih pokornika. Jedni su se zvali »plačući«, jer su kod službe Božje morali

stajati pred crkvenim vratima i moliti vjernike, neka se u crkvi za njih pomole. Drugi su bili »slušajući«, koji su smjeli biti u crkvi kao i katehumeni samo do Prikazanja. Treći su bili »klečeći«, koji su na koncu katehumenske mise morali dobiti posebni blagoslov. Napokon su bili četvrti, koji su se zvali »stojeći«. Oni su smjeli biti u crkvi kroz cijelu službu Božju, nu nisu smjeli donositi k oltaru žrtvenih darova i nijesu primali svete Pričesti.

Pokornička djela sastojala su se u uzdržavanju od hrane (strogom postu), nošenju jednostavnog odijela i uskraćivanju zabava, igara i t. d. Javnim pokornicima bila je uskraćena sveta Pričest, a to je značilo, da su izopćeni iz crkvene zajednice. To izopćenje obavljalo se na Pepelnicu. Oni, kojima je bila određena javna pokora, sastali bi se u crkvi, gdje bi im biskup ili svećenik posipao glave pepelom, obukao ih u kostrijet, a zatim ih uzeo za ruku i poveo van iz crkve.

Pokoru su obavljali kroz cijelu kôrizmu. Nekoji pokornici morali su obavljati pokoru i kroz duže vremena, nekoji i kroz cijeli život, a tek nakon dovršene pokore podijelilo bi im se odrešenje i sveta Pričest, čime su opet bili primljeni natrag u crkvenu zajednicu. To se primanje obavljalo na Veliki Četvrtak. Pokornici bi čekali pred vratima crkve, dok je biskup sa svećenstvom pred oltarom molio pokorničke psalme i litanije svih svetih. Za vrijeme te molitve izlazili su iz crkve đakoni i redom pjevali pred pokornicima ove retke Svetoga Pisma: *Govori Gospodin: Ne ću smrti grešnikove, nego hoću da se obrati i živi. — Gospodin kaže: Činite pokoru, jer je blizu kraljevstvo Božje! — Podignite glave vaše i gledajte, jer je blizu otkupljenje vaše.* Nakon toga uvodilo se pokornike u crkvu, gdje bi im biskup održao nagovor i podijelio odrešenje, a zatim se služila sveta misa, pod kojom bi se pokornici pričestili.

U kasnijim vremenima je ova strogost u pogledu javne pokore počela popuštati, te su javnim grešni-

cima određivali druga dobra djela, napose post, milostinju i molitvu, dok te javne pokore nije sasvim nestalo.

Obred pokore

Pokornik mora se pripremiti na ispovijed ispitivanjem savjesti, pokajanjem i dobrom odlukom, a zatim polazi na ispovijed pred svećenika.

Kad klekne, svećenik moli križajući ga: *Gospodin neka bude u ustima tvojima i u srcu tvojemu, da dostojno i prikladno ispovjediš sve svoje grijehe.* Đavo, neprijatelj roda ljudskoga, nastoji da omete obraćenje čovjekovo, pa i onda, kad je već čovjek na putu, da opet postane djetetom Božjim. Napose čini on to na taj način, da čovjeku ulije u dušu lažni stid, pa da pokornik zataji koji smrtni grijeh i tako obavi nedostojnu ispovijed. Zato je ova svećenikova molitva spojena sa znakom svetoga križa, zapravo zaklinjanjem đavla, da odstupi od pokornika.

Nakon dovršene ispovijedi izgovara svećenik nad pokornikom obrazac odrešenja:

Smilovao ti se svemogući Bog, otpustio ti grijehe tvoje i priveo te u život vječni. Amen.

Oproštenje, odrešenje i otpuštenje grijeha tvojih podao ti svemogući i milosrdni Gospodin. Amen.

Gospodin naš Isus Krist odriješio te, i ja te njegovom ovlašću odriješujem od svake veze izopćenja (suspenzije) i interdikta, koliko mogu, a ti potrebuješ. Zatim ja te odriješujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Na koncu svećenik moli: *Muka Gospodina našega Isusa Krista, zasluge Blažene Djevice Marije i sviju svetih, štogod dobra učiniš i zla podneseš, sve to neka ti bude na otpuštenje grijeha, umnoženje milosti i nagrada za život vječni. Amen.*«. Ovom završnom molitvom dobivaju sva dobra djela pokornikova značaj zadovoljštine. Ta se dobra djela sjedinjuju sa zaslugama Kristovim i svetaca, pa stoga imaju veoma veliku vrijednost.

Sudjelovanje vjernika

Ni kod jednoga sakramenta nije potrebno toliko sudjelovanje vjernika za njegovu valjanost, koliko kod sakramenta Pokore. Kod drugih sakramenata je dovoljno, da vjernik ima nakanu da ih primi i oni sami po sebi proizvode u duši milost posvetnu ili posvećujuću. Kod sakramenta Pokore mora pokornik svojim djelima omogućiti uspješno djelovanje svećenikovoga odrešenja u svojoj duši. Stoga treba se za svetu ispovijed uvijek valjano i savjesno pripraviti. Ona ima za duhovni život vjernika neobično značenje. Svaka ispovijed mora biti čin d u h o v n e o b n o v e i jedna stepenica bliže k Bogu. Sveta ispovijed uspostavlja prekinutu vezu s Bogom, izvorom svrhunaravskoga života. Stoga se ovaj sakramenat ne smije uzimati olako, nego ga valja primati s najvećom savjesnošću. To napose vrijedi za ispitivanje savjesti. Ono ne smije biti površno nego temeljito. Pokornik mora upoznati ne samo svoje grijehe, nego i sklonosti, napasti, bližnje grešne prigode i t. d. Kod smrtnih grijeha treba se ispitati, koliko puta smo ih počinili, barem otprilike. Pokornik mora duboko zagledati u svoju nutrinju i u prilike, u kojima se kreće. Sve ga to mora voditi k iskrenomu unutrašnjem pokajanju i dobrim odlukama, koje opet ne smiju biti neke kule u zraku i previše općenite, nego sasvim stvarne. Pred svećenikom u ispovijedaonici nije dovoljno samo nabrojiti grijehe, nego treba i prikazati svoje duševno stanje te ga upitati za savjet u pogledu svojih dobrih odluka. Tek ovako izvršena sveta ispovijed može biti temeljem prave duhovne obnove.

POSLJEDNJE POMAZANJE

Posljednje pomazanje je sakramenat bolesnicima za korist duše i tijela.

Vidljiv znak ovoga sakramenta jest pomazanje svetim uljem bolesničkim i svećenikova molitva, koju

pri tom izgovara. Pomazanje vrši se na očima, ušima, nosu, ustima, rukama i nogama.

Posljednje pomazanje dijeli ove milosti: umnožava milost posvetnu; oprašta bolesniku lake grijehe te one smrtne grijehe, koje bolesnik ne može ispovjediti; jača dušu u smrtnoj borbi protiv nasrtaja đavolskih, koji su u posljednjem času života osobito jaki. Pored toga Posljednje pomazanje koristi i čovjekovu tijelu. Ako i ne povraća uvijek tjelesno zdravlje, a ono ipak čini, da bolesnik lakše snaša svoje boli.

Sakramenat Posljednjeg pomazanja naredio je Isus Krist. Ne znamo doduše kojom je to zgodom bilo, ali nam Sveto Pismo to jasno svjedoči, jer sveti apostol Jakov kaže u svojoj poslanici: »Boluje li tko među vama, neka dozove svećenike Crkve i neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje, i pouzdana molitva spasit će bolesnika, Gospodin će mu olakšati i ako je u grijesima oprostit će mu se.«

Djelitelj toga sakramenta je svećenik. U staro kršćansko doba sudjelovalo je kod pomazanja redovno više svećenika. — Primalac toga sakramenta je svaki kršćanin, koji je došao porabi razuma, a nalazi se u smrtnoj opasnosti, kojoj je uzrok bolest, a ne možda kakvo vanjsko zlo. Primiti se može i više puta u životu, u jednoj bolesti samo jedamput. Nu i u istoj bolesti može se primiti ponovno, ako je ona dugotrajna u slučaju nove smrtne pogibli.

Budući da je Posljednje pomazanje sakramenat živih, treba ga primiti u stanju milosti posvetne ili posvećujuće, pa stoga Crkva redovno uz Posljednje pomazanje dijeli još i dva druga sakramenta: sakramenat pokore i svetu Pričest. Pored toga podijeljuje Crkva bolesnicima i apostolski blagoslov na času smrti spojen s potpunim oprostom. Napokon preporuča dušu umirućega milosrđu Božjemu na času smrti.

Kod onih, koji se nalaze u besvijesti ili se zbog koga drugoga razloga ne mogu potpuno ispovjediti,

nadomještava Posljednje pomazanje svetu ispovijed, i tako je ona u takovom slučaju sakramenat mrtvih.

Dijeljenje bolesničkog pomazanja

Zajedno s Posljednjim pomazanjem redovno svećenik dijeli bolesniku sakramenat Pokore i svetu Pričest, a nakon toga samo pomazanje. Na koncu mu podijeljuje apostolski blagoslov.

Uvod. Došavši svećenik u kuću pozdravlja ukućane starim kršćanskim pozdravom: *Mir kući ovoj i svima, koji u njoj prebivaju.* Taj je pozdrav sasvim u skladu sa svim onim molitvama, koje slijede kod ovih obreda, jer se u njima na mnogo mjesta moli, da Gospodin ukloni iz kuće napasti đavolske, koje su uzrok nemiru u duši i u životu jedne obitelji, te da pošalje anđele mira. Odmah zatim svećenik blagoslivlje kuću. I taj blagoslov ima značaj očišćavanja od đavolskog utjecaja. Taj utjecaj rađa grijehom. Svećenik je došao u kuću da bolesnika očisti od grijeha, pa da mu duša bude čista pred Gospodinom. Stoga moli blagoslivljajući kuću: *Poškropi me, Gospodine, hizopom, da se očistim; operi me da budem bjelji od snijega.* U molitvi koja slijedi, moli Crkva, da se ukloni đavao i da na njegovo mjesto dođe anđeo s nebesa, koji će čuvati, krijepiti i štititi prebivaoce ove kuće.

Nakon toga svećenik bolesnika ispovjedi i podijeli mu svetu Pričest. Nakon Pričesti moli molitvu: »*Gospodine sveti, oče svemogući, vječni Bože, pouzdano te molimo, da našemu bratu, koji prima presveto Tijelo Gospoda našega Isusa Krista, Sina tvoga, bude na korist tijelu i duši za vječni lijek.*« Sveta Pričest je ljekarija, kojom se jača ne samo duša nego i tijelo u tom smislu, što ona slabi grešne sklonosti tijela, tako da pričešću ojačana duša može lakše nadvladati te napasti.

Drugi blagoslov. Nakon Pričesti prelazi svećenik na podijeljivanje sakramenta Posljednjeg pomazanja.

Najprije moli tri molitve, u kojima ponovno blagoslivlje bolesnika i njegovu kuću. Taj se blagoslov sastoji od triju molitava. U njima je naročito istaknuto, da Bog ukloni od bolesnika i njegova prebivališta nečistoga duha. Đavao, stari neprijatelj Božji i čovječji, razvija sada najveću djelatnost u duši. On naročito nastoji oko toga, da bolesnik izgubi pouzdanje u milosrđe Božje i da padne u očaj. Stavlja mu pred oči sve grijehe života i prikazuje Boga kao oštroga i neumoljivoga suca. Zato Crkva moli, neka Gospodin odstrani djelovanje napasnika i neka pošalje svojega svetoga anđela, koji će bolesniku dati među ostalima i »vedro veselje«, t. j. smirenost u duši i nadu u milosrđe Božje. Taj anđeo neka odvrati od bolesnika i od njegovih ukućana djelovanje neprijateljske vlasti, t. j. đavolske i neka ih izbavi od svakoga straha i svake smetnje. Ujedno Crkva moli i za ostale kršćanske kreposti, koje neka vladaju u tomu domu, a ne zaboravlja moliti i za vječito zdravlje, da se Gospodin dostoji očuvati sve u tomu stanu. Crkva dakle ne moli samo za bolesnika, nego također i za ukućane. A to je i razumljivo! Bolesniku je potreban mir. On treba da vidi oko sebe vedra i smirena lica. To koristi ne samo njegovomu tjelesnom zdravlju, nego i njegovoj duši. Ako u kući vlada nemir, bolesnik, koji je onako usred svoje bolesti jače izvrgnut djelovanju svojih osjećaja i nezadovoljstvu, može lako u srdžbi i duševnom nemiru opet sagriješiti smrtnim grijehom. Tim su milosti primljene u sakramentima za njega izgubljene i on pred vječnoga suca dolazi s dušom, koja je okaljana smrtnim grijehom, pa propada za uvijek. — Te molitve glase: *Unišla, Gospodine Isuse Kriste, u ovu kuću s ulaskom tvoga neznatnog sluge vječna sreća, Božanski napredak, vedro veselje, plodna ljubav, vječito zdravlje. Nemali u ovo mjesto pristupa đavli, anđeli mira bili ovdje i nestalo iz ove kuće svake opake nesloge. Proslavi u nama, Gospodine, sveto ime tvoje i blagoslovi naše dugovanje. Posveti ulazak svoga neznatnoga sluge ti, koji si svet i dobrostiv i*

ostaješ s Ocem i Duhom Svetim u vijeke vjekova. Amen.

Molimo i prosimo Gospodina našega Isusa Krista, da obilno blagoslovi ovaj stan i sve, koji prebivaju u njemu, i da im dade dobroga anđela za čuvara i skloni ih, da mu služe razmatrajući čudesa njegova zakona. Odvratio od njih sve neprijateljske vlasti, izbavio ih od svakog straha i svake smetnje i udostojao se očuvati ih zdrave u ovom stanu. Koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje, Bog u vijeke vjekova. Amen.

Usliši nas, Gospodine sveti, Oče svemogući, vječni Bože, i dostoj se poslati svoga svetoga anđela s nebesa, da čuva, krijepi, štiti, pohađa i brani sve, koji prebivaju u ovom prebivalištu. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Pomazanje. Budući da se u sakramentu Posljednjega pomazanja opraštaju grijesi, dijeli ga svećenik u ljubičastoj štoli, koja je znak pokore. Svakomu oproštenju sa strane Božje mora predhoditi čovjekovo pokajanje. Stoga se kao uvod u samo pomazanje moli općinska ispovijed, gdje ima bolesnik priliku, da se još jednom pokaje za svoje grijehe, a njegovom pokajanju pridaje Crkva molitvu za odrešenje.

Sad svećenik pomazuje bolesnika. Kao uvod moli nad njim molitvu zazivajući u pomoć ne samo Presveto Trojstvo, u čije ime mu podijeljuje pomazanje, nego i cijeli kor nebeski, naročito Blaženu Djevicu Mariju i svetoga Josipa, koji je zaštitnik svete smrti. Ta molitva glasi: »*U ime Oca i Sina i Duha Svetoga uništila se u tebi svaka đavolska sila polaganjem naših ruku i zazivanjem slavne i svete Bogorodice Djevice Marije, njezina prečistoga zaručnika Josipa, svih svetih anđela, arkanđela, patrijarha, proroka, apostola, mučenika, priznavalaca, djevica i svih svetih skupa. Amen.*«

Nakon ove molitve pomazuje svećenik bolesnika bolesničkim uljem na očima, ušima, nosnicama, ustima, rukama i nogama govoreći: »*Ovim svetim pomazanjem i svojim preblagim milosrđem oprostio ti*

Gospodin što god si sagriješio gledanjem... slušanjem... mirisanjem... kušanjem i govorom... ticanjem... hodom. Amen.« Svećenik dakle dijeleći taj sakramenat moli od Boga oproštenje bolesnikovih grijeha. Udovi ljudski su sredstva, kojima se služila duša za dobra djela, ali i za grijeh. Stoga Crkva kod svakoga sjetila moli, da Bog oprosti one grijehe, koje je bolesnik učinio služeći se tim sjetilom.

Završetak. Kad svećenik podijeli Posljednje pomazanje, moli nekoliko zaziva, da Bog pomogne bolesniku i da mu bude zaštitnikom protiv nasrtaja davolskih. *Spasi slugu svojega, Bože moj, koji se ufa u te. Pošalji mu, Gospodine, pomoć iz svetišta, i štiti ga sa Siona. Budi mu, Gospodine, jaka tvrđa protiv neprijatelja. Ništa ne mogao neprijatelj protiv njega, ni sin bezakonja ne naudio mu.* — Taj neprijatelj i sin bezakonja, otac neposlušnosti prema zakonu Božjemu, jest đavao. Bog je u Starom Zavjetu prebivao na Sionu, gdje je bilo njegovo svetište. Taj Sion bila je jaka tvrđava, u kojoj je Bog branio narod izraelski protiv njegovih vidljivih neprijatelja. Taj Sion je slika neba, gdje stoluje Gospodin i štiti nas odanle protiv naših nevidljivih neprijatelja, a to su đavli.

Poslije toga moli svećenik za plodove Posljednjeg pomazanja. Moli za bolesnikovo tjelesno zdravlje. Crkva želi, da bolesnik ozdravi i da se vrati na svoje redovite dužnosti. Dakako da to Crkva moli uvijek pod uvjetom, ako je to na korist bolesnikove duše za njegovo vječno spasenje.

Gospodine Bože, ti si govorio po svojem apostolu Jakovu: Boluje li tko među vama, neka dovede svećenike Crkve, da mole nad njim i mažu ga uljem u ime Gospodnje, pa će pouzdana molitva spasiti bolesnika, Gospodin će mu olakšati, i ako je u grijesima, oprostit će mu se. Izliječi, molimo, Otkupitelju naš, milošću Duha Svetoga slabosti ovoga bolesnika, iscijeli njegove rane, odpusti mu grijehe i odagnaj od njega sve boli duše i tijela, te mu milosrdno vrati potpuno zdravlje iznutra i izvana, da ozdravi s pomoću tvoga milosrđa i oporavi se za prijašnje dužnosti. Koji s Ocem i Duhom Svetim živiš i kraljuješ, Bog u sve vijeke vjekova. Amen.

Pogledaj, molimo, Gospodine, na službenika svojega, koji je obnemogao od bolesti svoga tijela, i okrijepi dušu, koju si stvorio, da se kaznama popravi i uvidi, da je tvojim lijekom ozdravio. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Gospodine sveti, Oče svemogući, vječni Bože, koji ulijevaš u bolesno tijelo milost svoga blagoslova i s velikom blagošću čuvaš svoje stvrenje, na zaziv tvoga imena dobrostivo pomozi svoga službenika, oslobodi ga od bolesti, obdari zdravljem, desnicom ga svojom uzdigni, krepošću ojačaj, moću zaštiti i povrati svetoj Crkvi svojoj u potpunu željenom dobrom stanju. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Apostolski blagoslov

Crkva podijeljuje svima umirućima blagoslov spojen s potpunim oprostom u času, kada se dijele od ovoga svijeta. Taj se blagoslov obično daje odmah nakon Posljednjeg pomazanja. Svaki, koji hoće biti dionikom te velike milosti, mora u prvom redu biti pripravan primiti iz ruke Božje smrt sa svim njezinim teškoćama, kad god se to Gospodinu svidi. Pored toga mora pobožno izgovoriti ime Isus. Ako to ne može zbog slabosti izgovoriti ustima, dovoljno je da izreče u misli.

Dijeleći taj blagoslov svećenik najprije moli zapjev: *»Ne spominji se, Gospodine, prestupaka službenika svojega i ne osvećuj se njegovim grijesima.«* Bog je pravedan, ali je u isti mah i milosrdan. Crkva moli, da Bog ovoga bolesnika ne sudi po pravednosti nego više po milosrđu. Crkva zna, da Bog ne će propasti grešnikove, pogotovo kad se uzme u obzir, da je zbog grešnika jedinorođeni Sin Božji trpio i umro. On je na križu stekao tolike zasluge, da njima može isprositi oproštenje i za najvećega grešnika. Stoga moli svećenik:

»Premilostivi Bože, Oče milosrđa i Bože sve utjehe, koji ne ćeš, da propadne itko, koji u te vjeruje i ufa se, pogledaj dobrostivo u velikoj samilosti svojoj na službenika svojega, kojega ti preporučuje prava vjera i kršćansko ufanje. Pohodi ga spasenjem svojim i radi muke i smrti svojega Jedinorođenca blago mu udijeli odpuštenje i oproštenje sviju njegovih prestupaka, da mu duša u času svoga izlaska nađe u tebi milostiva suca i oprana u Krvi istoga sina tvoga od svake ljage zavrijedi prijeći u život vječni. Po istomu Kristu, Gospodinu našem.

Prije svakoga oproštenja mora biti pokajanje, pa se opet moli općinska ispovijed, a onda svećenik podijeljuje apostolski blagoslov. Taj apostolski blagoslov dijeli bolesnicima sveti Otac Papa, koji je nasljednik svetoga Petra. Petru je dao Gospodin vrhovnu vlast u Crkvi riječima: »Štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, i što razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima.« Te se riječi odnose na davanje spasonosnih zapovijedi, koje Petrovi nasljednici, rimski pape, daju vjernicima. Nu pape su ujedno i vrhovni suci u Crkvi, koji mogu opraštati grijehe pokornicima. Sveti Otac Papa daje vlast svima svećenicima, da na temelju njegove ovlasti podijeljuju bolesnicima njegov apostolski blagoslov. S tim blagoslovom spojili su odpuštenje svih grijeha i vremenitih kazni. Po tomu oproštenju čisti se čovjekova duša potpuno od svake ljage i postaje onako čistom, kakova je bila na dan svojega Krštenja. Ona se toga dana zaodjeva u bijelu odjeću. Ta je odjeća milost posvetna. Odjevena u takovoj odjeći dolazi duša pred Boga kao pravo dijete Božje i kao baštinik kraljevstva nebeskoga. Sve je to izraženo u odrešenju odnosno blagoslovu, koji svećenik podijeljuje bolesniku:

Gospodin naš Isus Krist, Sin Boga živoga, koji je blaženom Petru apostolu dao vlast vezivati i odrešivati, po svojem preblagom milosrđu primio tvoju ispovijed i povratio ti prvu odjeću, što si je primio na Krštenju. A ja ti vlašću, koju mi je dala Apostolska

Stolica, podijeljujem potpuni oprost i odpuštenje sviju grijeha. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Po presvetim tajnama ljudskoga odkupljenja odpustio ti svemogući Bog sve kazne sadašnjega i budućega života, otvorio ti vrata raja i doveo te u vječnu radost. Amen.

Blagoslovio te svemogući Bog, Otac, i Sin i Duh Sveti. Amen.

Preporuka duše

Da pomogne dušama, koje se dijele od ovoga svijeta, sastavila je Crkva niz molitava, koje svećenik moli uz bolesnika.

Te molitve počinju kratkim litanijama, u kojima se zazivaju uz Blaženu Djevicu Mariju i ostale svece također sveti Abel, koji je prvi umro; sveti Josip, zaštitnik svete smrti; sveti Stjepan, koji je prvi umro za Krista moleći za svoje progonitelje; sveti Benedikt, koji se dao na času smrti prenijeti u crkvu; sveti Franjo Asiški, koji je smrt nazvao svojom sestrom; sveti Kamilo, tješitelj i zaštitnik umirućih; sveti Ivan od Boga, osnivač reda Milosrdne Braće, koji je umro klečeći s križem u ruci.

Nakon litanija predaje svećenik dušu vjernikovu Bogu, kojemu je šalje u ime cijeloga dvora nebeskoga uz prošnju, da bi joj danas bilo mjesto u miru i prebivalište na svetom Sionu. A da to može postići, neka joj Gospodin oprosti njezine grijehe i pogreške i neka je promatra kao udo tajinstvenoga tijela Kristova, svete Crkve i neka joj na osnovu toga podijeli oproštenje grijeha. Nakon toga moli svećenik odulju potresnu molitvu preporučujući bolesnikovu dušu Bogu:

»Preporučujem te svemogućemu Bogu, predragi brate, i predajem te onomu, koji te je stvorio, da se isplativši smrću čovječanski dug, vratiš svome početniku, koji te je načinio od gliba zemaljskoga. Dušu dakle tvoju, što izlazi iz tijela susreo jasni anđeoski

zbor, sucem ti bilo vijeće apostola, došla ti na susret slavodobitna vojska sjajnih mučenika, opkolila te četa svijetlih priznavalaca s ljiljanima. Primilo te kolo kličućih djevica, ogrlio te blaženi pokoj u krilu patrijarha. Sveti te Josip, preslatki zaštitnik umirućih uzdignuo do velike nade, sveta Bogorodica Djevica Marija blago svrnula na te oči svoje. Blago i svečano ti se pokazalo lice Isusa Krista, on te stavio za uvijek među svoje pratioce. Ne znao ti ničega, što straši u tami, što praska u plamenu, što muči u mukama. Uklonio se od tebe strašni sotona sa svojom pratnjom, uzdrhtao, kad ti dođeš u društvu anđela, i pobjegao u užasnu pustoš vječne noći. Ustao Bog, i rasuli se njegovi neprijatelji, i pobjegli od lica njegova, koji mrze na nj. Kao što nestaje dima, i njih nestalo, kao što se topi vosak od ognja, tako izginuli grešnici s lica Božjega, a pravednici se veselili i radovali pred okom Božjim. Smele se dakle i zasramile sve paklene čete, sotonini se sluge ne usudili da ti stanu na put. Izbavio te od muke Krist, koji se dostojao za te umrijeti, Krist Sin Boga živoga smjestio te u ugodne, vazda zelene krajeve svoga raja, i taj pravi pastir priznao te za svoju ovcu. On te odriješio od sviju grijeha tvojih i postavio te sebi na desno u baštini odabranika svojih. Gledao ti licem u lice svoga Otkupitelja, boravio vazda uza nj i blaženim očima motrio očitu istinu. Pridružio se dakle četama blaženih i uživao svako gledanje Boga u vijeke vjekova. Amen.«

Poslije ovoga slijedi molitva, u kojoj Crkva podsjeća Boga na različita dobročinstva i izbavljenja, koja je učinio u Starom Zavjetu, kad je u toliko navrata priskočio u pomoć svojim vjernima, koji su se nalazili u različitim nevoljama. Od novozavjetnih se svetaca spominju samo sveti Petar i Pavao, koje je Gospodin spasio iz tamnice, i sveta Tekla, o kojoj i kršćanska predaja pripovijeda, da ju je Gospodin tri puta spasio od mučeničke smrti. Prvi put od lomače, drugi put od divlje zvijeri u areni (cirkusu), a treći put kad je bila vezana među dva bijesna bika. Kao

što je Bog spasio ove svete ljude iz njihovih tjelesnih nevolja i vremenite propasti, tako neka Bog spasi i ovoga bolesnika od duhovne nevolje i vječne propasti u paklu.

U daljnjim molitvama preporučuje Crkva dušu bolesnikovu Bogu i svecima, napose Blaženoj Djevici Mariji, svetomu Mihovilu, Petru i Pavlu, Ivanu apostolu i svetomu Josipu.

Ništa ne može dušu umirućega utješiti toliko, koliko velika istina, da je i Krist umro i to u najvećim mukama. A još više ga tješi istina, da je Krist umro za sve ljude pa i za njega. Kad pomisli na goleme, neizmjerne zasluge Isusa Krista, onda usprkos brojnim grijesima, koje je počinio u životu, ipak ima čvrsto pouzdanje, da će mu Gospodin biti milosrdni sudac. Gospodin je umro, da mi svi živimo. Zato svećenik najprije čita velikosvećenički govor Isusov, što ga je održao na posljednjoj večeri. To je zapravo molitva Isusova nebeskom Ocu, u kojoj Gospodin moli za one, radi kojih je došao na ovaj svijet i radi kojih polazi u smrt. — Iza toga odlomka čita svećenik muku Gospodina našega Isusa Krista po Ivanu i moli molitvu, da Gospodin po toj muci oslobodi ovu dušu od paklenih muka i da je povede u nebo, kao što je poveo dušu onoga razbojnika na križu.

Konac muke Isusove je njegovo uskrsnuće; njim je dovršeno djelo našega spasenja. Krist je pobijedio svoje neprijatelje, a po njegovoj pobjedi postali smo pobjednicima i mi. Zato sada svećenik čita neke psalme, u kojima je izražena pobjeda Kristova nad njegovim neprijateljima, a ujedno i čežnja za Bogom.

Preporuka duše završava se trima molitvama, u kojima svećenik ponovno moli od Boga, da bude bolesniku milostivim sucem.

Sudjelovanje vjernika

Bolesničko pomazanje je veoma važan sakramenat, jer se podijeljuje u tako strašnom i odlučnom času života. Griješi svaki onaj, koji ga odbija pri-

miti, a griješe i ukućani, koji ne mare da bolesnik izmiren s Bogom pođe na drugi svijet. Svećenika valja pozvati na vrijeme, čim se pojavi smrtna opasnost, a ne možda odlagati za posljednji čas, kad već bolesnik nije pri svijesti.

Ukućani moraju pružiti bolesniku priliku, da se savjesno i u miru spremi za primanje ovoga sakramenta. Veoma je korisno, da bolesnik na smrtnom času obavi veliku ispovijed cijeloga života. —Osim toga treba pripraviti u kući sve, što je potrebno. Kuća, a napose soba bolesnikova, kao i dvorište pred kućom, treba da je čisto i uredno. U sobi nasuprot bolesnika treba postaviti stol pokriven čistim stolnjakom. Na nj se postavi oveći križ i njemu sa strane dvije svijeće. Ako se dijeli samo Posljednje pomazanje, dovoljna je jedna svijeća. Osim toga na stolu mora biti tanjur sa šest kuglica pamuka ili kudjelje. Te kuglice neka su oveće, a ne malene. Na drugom tanjuru pripremi se malo soli i sredine od kruha, da si svećenik očisti prste nakon pomazanja. Na stolu mora biti čaša s blagoslovljenom vodom i u njoj grančica. Pored te čaše mora biti još i druga čaša s običnom čistom vodom i žlica, u kojoj će svećenik oprati prste nakon svete Pričesti. U sobi mora biti i umivaonik s čistim ručnikom.

Nakon obavljenog svećenikovog pohoda bace se kuglice u vatru. Križ se objesi na zid nasuprot bolesniku tako, da mu je uvijek pred očima.

Lijep je i hvalevrijedan običaj, da ukućani i susjedi sa zapaljenim svijećama iziđu ususret svećeniku, koji nosi bolesniku Presveto. Razumije se samo po sebi, da na cesti, kuda prolazi svećenik s Presvetim, vjernici moraju kleknuti na oba koljena i pokloniti se gornjim dijelom tijela.

Ukućani moraju paziti, da bolesnik poslije svete Pričesti i Posljednjeg pomazanja u miru može obaviti zahvalu i izmoliti naloženu pokoru. Neka izbjegavaju svaki nemir i svađu u kući te neka budu prema bolesniku što ljubežljiviji, da mu ne bi dali priliku smrtno sagriješiti. Ako bi se to po nesreći dogodilo, valja ponovno pozvati svećenika, da bolesnika ispovijedi i pričesti. Ako bolesnik i u najboljim prilikama nakon primljenih sakramenata još dulje vremena poživi, valja mu ipak ponovno pozvati svećenika, da ga ispovjedi i pričesti.

SVETI RED

Sveti Red je sakramenat, kojim se podijeljuje svećenička vlast i milost. Vidljivi znak toga sakramenta je polaganje biskupovih ruku, molitva i riječi, kojima se predaje ta vlast. Apostoli su bili prvi, koji su od Krista primili svećeničku vlast i milost. Osnivajući crkvene općine postavljali su im poglavare, na koje su prenašali svoju vlast, dijeleći im tako sakramenat svetoga Reda. To su obavljali, tako da su na njihove glave polagali ruke. Ređenici su time primali Duha Svetoga i dobivali vlast svetoga Reda. Postali su biskupima. Tu su vlast oni dalje polaganjem ruku prenosili na druge dijeleći tako sveti Red drugim biskupima. Jedan dio svoje vlasti također su polaganjem ruku prenosili na svećenike i đakone. Tako se je od apostola do danas Kristova svećenička vlast polaganjem ruku prenosila i prenosit će se do konca svijeta.

Sveti Red daje ove milosti: podijeljuje svećeničku vlast; obilježuje dušu neizbrisivim biljegom; umnožava milost posvetnu ili posvećujuću i daje posebne milosti, da svećenik može svoju službu dostojno obavljati.

Krist je ustanovio taj sakramenat ponajprije onda, kad je na posljednjoj večeri predao apostolima pravo da mogu pretvarati kruh i vino u njegovo Tijelo i Krv, a zatim kad im je na dan uskrsnuća predao vlast opraštati grijehe. Kad je Isus ustanovio sakramenat svetoga Reda, učinio je apostole dionicima svoga vlastitoga svećeništva. Svećenikova je služba da bude posrednik između Boga i ljudi. On u ime Boga žrtvuje, hvali ga i slavi, a u

ime Božje on dijeli ljudima nauk Božji i tajne Božje, po kojima dolazi u duše milost i spasenje Gospodinovo. Takav je posrednik bio Isus Krist. On je samoga sebe žrtvovao za čitav rod ljudski na križu. Nitko kao on nije tako slavio Boga. On je bio propovijednik najsavršenije nauke te je ustanovio svete sakramente, po kojima se dobiva milost posvetna ili posvećujuća i spasenje. Isus Krist je dakle bio svećenik Novoga Zavjeta. To je njegovo svećeništvo vječno, pa se zato i odnose na njega riječi Davidove: »Ti si svećenik do vijeka po redu Melkisedekovu.« Vječno je to njegovo svećeništvo za to, jer se ono polaganjem ruku od apostola prenosi na njihove nasljednike biskupe te njihove pomoćnike svećenike i đakone. Oni su dionici Kristove svećeničke vlasti. Krist je onaj, koji i sada krsti, potvrđuje, oprašta, žrtvuje i t. d., a oni su samo sredstvo preko koga Isus ta djela vrši. Da ih mogu vršiti, dao im je Krist posebnu vlast, a tu vlast dobivaju u sakramentu svetoga Reda.

Stupnjevi svetoga Reda. Sveti Red ima više stupnjeva. Svećenička se vlast naime ne podijeljuje jednoj osobi najednom čitava, nego postepeno. Punina je svećeničkoga Reda biskupski Red. Biskupi su nasljednici svetih apostola, pa imaju istu vlast, koju su imali i apostoli. Jedan dio te vlasti predaju oni polaganjem ruku svećenicima i đakonima. Biskupski, svećenički i đakonski Red osnovani su po samom Isusu Kristu. Zovu se jednim imenom viši Redovi. Međutim ipak ne postoje tri sveta Reda, nego je samo jedan sakramenat svetoga Reda, a biskupstvo, svećeništvo i đakonat su samo stupnjevi jednoga te istoga Reda.

Kad se je u katoličkoj Crkvi razvilo bogoslužje i duhovni život, nastala je potreba, da osim biskupa, svećenika i đakona bude također i drugih crkvenih službenika. Zato je Crkva uvela još neke službe i dala onima, koji su je vršili, pored dužnosti također i neka prava. Te službe podijeljuje također biskup.

U staro je kršćansko doba bila đakonska služba veoma opširna i važna, pa su oni dobili svoje pomoćnike: poddakone i čitače. Nad katehumenima su se obavljale molitve i zaklinjanja, i zato je ustanovljena služba zaklinjača. Ljepota te dostojanstvo doma Božjega i službe Božje tražilo je posebne ljude, koji će se posvetiti samo toj službi, pa je zato uvedena služba vratara i svjećonoša.

Tako su nastala četiri stupnja nižih crkvenih službenika: vratari, čitači, zaklinjači i svjećonoše. Oni se jednim imenom zovu niži Redovi, za razliku od viših. Prelaz od nižih k višim redovima jesu poddakoni.

Oni, koji su se odlučili posvetiti službi oltara Božjega, primaju se u tu službu na taj način, da im biskup postriže kosu i preda duhovničko odijelo. Tim činom, koji se zove prva tonzura ili postrižnja, prestaju oni biti svjetovnjaci (lajici) i postaju članovima duhovničkoga staleža (klerici).

Danas više nema u katoličkoj Crkvi posebnih služba vratara, čitača, zaklinjača i svjećonoša, kao što nema ni posebnih poddakona i đakona, ali svaki onaj, koji hoće da postane svećenikom, mora proći sve te stupnjeve. Najprije primi prvu postrižnju, a onda u vremenskim razmacima redom prima od biskupa službu vatarsku, pa čitačku, onda zaklinjačku te napokon svjećonošku. U propisanom vremenskom razmaku primi zatim poddakonsku službu, a onda red đakonata i napokon svećeništva. Pojedinci kasnije postaju i biskupima.

Prva tonzura

Prva tonzura ili postrižnja je obred, koji se sastoji u tomu, da biskup postriže kandidata na vrh čela, na tjemenu, na zatiljku i na obadvjema sljepočicama.

Prva se tonzura podijeljuje redovno u svetoj misi poslije »Gospode pomiluj.« Nove klerici poredaju se

pred oltarom, a biskup moli nad njima molitvu, u kojoj se obraća Isusu Kristu, neka učini, da ovi mladići ne promijene samo odijelo, nego i cijelo svoje vladanje. Vladanje pripadnika duhovnoga staleža, u koji oni sad stupaju, mora biti savršenije nego li je ponašanje svjetovnjaka. — U znak da se odriču svijeta i da se posvećuju potpuno samo službi Božjoj, striže im biskup kosu na spomenutim mjestima. Za to vrijeme pjevaju se stihovi, u kojima je izražena misao i želja kandidata, da se odreknu svega svjetovnoga i služe samo Bogu. *Gospod je dio nasljedstva mojega i čaše moje. Ti si, koji mi daješ nasljedstvo moje. Sačuvaj me, Gospode, jer se u tebe uzdam. Rekoh Gospodu: Ti si Bog moj, dobara mojih ne trebaš. Svetima, koji su u zemlji njegovoj, upravljene su sve želje moje. A ovdje je puno kumira, kojima se oni klanjaju. Ali ja ne pristajem njihovim krvnim pjesmama, niti spominjem imena njihova ustima svojim.*

Poslije druge kratke molitve pjeva se opet psalam, u komu je istaknuto, kako oni, koji služe Bogu, moraju imati mirno srce i čiste ruke. To znači, da novi klerici moraju provoditi čist i neokaljan život. U znak te čistoće oblači ih biskup u bijelu roketu (košuljicu) govoreći: *Neka te odjene Gospodin u novoga čovjeka, onakovoga, kakav je čovjek bio od Boga stvoren u istinitoj pravdi i svetosti.* Na koncu biskup opomene klerike, da žive, kako dolikuje duhovničkom staležu.

Vratari

Služba vratara dijeli se redovno u misi poslije poslanice. Biskup najprije kandidatima rastumači vratarske dužnosti. Vratar treba da zvoni, otvara crkvu i sakristiju te drži knjigu pred onim, koji propovijeda. Mora paziti, da se ne izgubi ili ne propadne koja crkvena stvar i da u propisano vrijeme crkvu drži otvorenu. Opominje ih, da isto onako, kao što moraju paziti na zidani hram Božji, paze i na dušu svoju, koja je hram Duha Svetoga.

Kandidatima tada biskup pruža crkvene ključeve, da ih se dotaknu, a onda polaze do zvona i u njega svaki jedamput zazvoni. Dvjema molitvama i blagoslovom završuje ovaj obred.

Čitači

Služba čitača podijeljuje se redovno također u misi poslije poslanice. Biskup kandidatima najprije razloži, koje su dužnosti čitača. Oni su dužni čitati i pjevati čitanja kod svete mise te blagoslivljati kruh i mlade plodove. Ono, što čitaju, neka i u životu provedu. Neka imaju na pameti, da ih cijela Crkva gleda, kad se popnu na ambou (propovijedaonicu). Tako neka cijela crkvena općina gleda i u njihov život kao primjer dobrih djela.

Biskup im tada pruži knjigu čitanja, da je se dotaknu, a onda izmoli nad novim čitačima dvije molitve.

Zaklinjači

Služba zaklinjača podijeljuje se na sličan način kao i čitačka. Biskup najprije nabraja dužnosti zaklinjača. On treba da tjera zle duhove, da pravi red kod dijeljenja svete Pričesti, da pripravlja vodu za svetu misu i da postavlja ruke na opsjednute. Biskup ih upozoruje, da dobivaju vlast izgoniti đavle, ali neka paze, da ne bi i sami postali plijenom đavla. Stoga moraju svladavati svoje zle sklonosti.

Biskup im pruža knjigu, u kojoj su obrasci zaklinjanja (obrednik), da je se dotaknu, a onda izmoli nad njima dvije molitve.

Svjećonoše

Služba svjećonoša dijeli se također poslije poslanice. Biskup nabraja dužnosti svjećonoša. Oni moraju nositi i paliti svijeće i pod misom donositi na oltar vodu i vino. Svijetlo, koje nose u ruci, neka bude

slika svijetla, koje mora odsjevati u čitavom njihovom životu. Moraju se odlikovati u pravednosti, dobroti i istini. Oni su službenici oltara, na kojemu se prikazuje žrtva Novoga Zavjeta, pa neka sav njihov život bude žrtva Gospodinu.

Biskup im pruža svijeću i prazne vrčiće, da ih se dotaknu, a onda izmoli nad njima četiri molitve.

Podđakonat

Podđakonat (subđakonat) je prelaz od nižih redova k višima. Oni, koji su primili niže redove, mogu se u svako doba povratiti natrag u svjetovnjački stalež, dok oni, koji su primili subđakonat, to više ne mogu. Oni se konačno predaju potpunoma službi Božjoj. Preuzimaju na sebe dvije dužnosti: da se ne će ženiti (celibat) i da će svaki dan izmoliti cijelu Božansku službu (brevijar).

Podđakonat dijeli se također pod svetom misom. Na početku samoga obreda biskup upozorava kandidate na spomenute dvije dužnosti. Nakon toga prostru se kandidati nice pred velikim oltarom, a pjevači pjevaju litanije svih svetih, pod kojima biskup tri puta dijeli ređenicima blagoslov.

Poslije litanija nabraja biskup podđakonske dužnosti. Oni moraju pripremati vodu za svetu misu i ulijevati je u kalež, posluživati đakonu kod mise pružajući mu kalež i patenu, prati kaležne rupčiće i oltarske pokrivače te pjevati poslanicu kod svete mise. Biskup osobito naglasuje čistoću svetoga ruha, na koje treba da paze podđakoni. Ali kao što treba da bude čisto ruho, na koje će oni paziti, tako neka budu čiste i njihove duše. Ako su dosada imali kakovih mana, neka ih se ostave.

Poslije toga nagovora pruža biskup ređenicima prazan kalež i patenu, da ih se dotaknu i potom moli dvije molitve. Na koncu biskup oblači podđakone u njihova odijela. Postavlja im na vrat naglavnik (humerale) i na ruke manipul, oblači ih u tunicelu i na-

pokon im pruži epistolar (knjigu poslanica) da je se dotaknu.

Đakonat

O prvim đakonima pripovijedaju nam Djela Apostolska. Kad je među jeruzalemskim kršćanima nastala nesloga radi dijeljenja milostinje, izabrali su apostoli sedam pomoćnika, koje su nazvali đakoni. Njima su povjerili skrb oko milostinje i crkvene imovine. Nu apostoli su osim toga položili na njih ruke te su đakoni primili Duha Svetoga, pa je tako jedan dio vlasti svetoga Reda prešao i na njih. Duhovna vlast, koju imaju đakoni, jest, da mogu svečano krstiti, dijeliti svetu Pričest, naviještati evanđelje i propovijedati. Budući da su primili Duha Svetoga, imaju pravo pozdravljati vjernike pozdravom: Gospod s vama.

Đakonski red dijeli biskup pod svetom misom poslije poslanice ovim redom:

1. P o z i v. Arhiđakon (svećenik, koji dvori biskupa) prozove ređenike i zamoli biskupa, da ih zaredi. Biskup pita, jesu li vrijedni, na što mu arhiđakon odgovara, da jesu.

2. N a g o v o r v j e r n i c i m a. Biskup se zatim obraća prisutnim vjernicima i poziva ih, neka iznesu, ako tko što ima protiv ređenika. Ovo je ostatak nekadašnjeg skrutinija (ispitivanja o vrijednosti kandidata), koji se obavljao u ponedjeljak, srijedu i petak u oči ređenja, dok se samo ređenje obavljalo nedjeljom.

3. N a g o v o r r e đ e n i c i m a. Nakon kratke stanke drži biskup ređenicima nagovor, u kojemu im iznosi, koje su dužnosti i prava đakona te kakovi moraju biti. Đakoni neposredno poslužuju svećeniku kod svete mise. Zajedno s njim obavljaju prikazanje vina, dijele u nuždi svetu Pričest, slobodno se dotiču posuda, u kojima je presveta Euharistija, pjevaju evanđelje kod svečane sv. mise, smiju pozdravljati narod riječima: »Gospod s vama« i odpuštati narod na

koncu mise riječima: »Idite misa jest«. Smiju uz dozvolu biskupovu svečano krstiti i propovijedati. Oni su levite, t. j. službenici Božji Novoga Zavjeta. Moraju se odlikovati krepostima, koje dolikuju dostojanstvu đakonskoga Reda.

4. L i t a n i j e. Nakon nagovora biskup klekne, a ređenici se prostru nice pred oltarom i mole se litanije svih svetih, da se po njihovom zagovoru isprosi od Boga pomoć i zaštita novim đakonima.

5. P r v i p o z i v n a m o l i t v u. Po svršenim litanijama poziva biskup prisutne vjernike, neka mole, da Bog obdari ređenike blagoslovom i potrebnim krepostima.

6. D r u g i p o z i v. Isto moli biskup i u drugom nagovoru. Druga polovica toga nagovora prelazi u molitvu upravljenu Bogu.

7. P o l a g a n j e r u k u. Ta molitva je uvod u samo podijeljivanje svetoga Reda. Biskup polaže ruke na ređenike i pri tom pjeva ili čita predslovlje (prefaciju), u kojoj moli Boga, da ređenicima dade svoje darove: *U istinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da mi uvijek i svagdje zahvaljujemo tebi, Gospodine sveti, Oče svemogući, vječni Bože, djelitelju Redova. Ti raspoređuješ službe, ti, ostajući sam nepromijenljiv, obnavljaš sve i sve raspoređuješ po Riječi, kreposti i mudrosti svojoj, Isusu Kristu, Sinu tvojemu, Gospodinu našemu. Ti vječnom mudrošću pripravljaš i dijeliš ono, što je prikladno za koje vrijeme. Tijelo tvoje, Crkvu naime tvoju, urešenu raznolikim milostima, a koja je jedinstvena u raznolikosti svojih članova po divnom zakonu općega jedinstva, činiš, da raste i da se širi u povećanje hrama tvojega, određujući službu, nalažući da se bori za tvoje ime i da ti služe tri stupnja službenika. Ti si izabrao iz početka sinove Levijeve, da ostajući u vjernoj službi kod tajanstvenih djela u domu tvojemu posjeduju vječnom odlukom nasljedstvo vječnoga blagoslova. Na ove također sluge tvoje molimo, Gospodine, milostivo pogledaj, koje ti ponizno posvećujemo u službu svetih oltara kao službenike đakonskoga*

Reda. Mi kao ljudi, koji ne shvaćamo Božanskih misli i vrhovne mudrosti, procjenjujemo njihov život u koliko možemo. Ti pak, Gospodine, znaš ono, što je nama nepoznato. Ono, što je tajno, tebe ne može prevariti. Ti si poznavalac tajna, ti si ispitivač srdaca. Ti možeš ispitati život njihov božanskim sudom, koji je uvijek točan, i očistiti ono, što je grešno, i dozvoliti ono, što treba činiti.

Biskup postavlja ruke na glavu svakoga pojedinoga govoreći: »*Primi Duha Svetoga da te jača, da možeš odbijati đavla i napasti njegove. U ime Gospodnje.*«

Nakon toga biskup nastavlja prefaciju: *Pošalji na njih, molimo, Gospodine, Duha Svetoga, koji neka ih obdari darom svoje sedmerostruke milosti, da mogu vjerno izvršavati službu tvoju. Neka se poveća u njima svaka vrst kreposti, ugled spojen s čednošću, stalna stidljivost, čistoća nevinosti i revnost u duhovnoj poslušnosti. Neka sjaje tvoje zapovijedi u njihovom vladanju, da se narod povede za primjerom njihove kreposti i jaki uvijek u svjedočanstvu savjesti da ostanu stalni i čvrsti u Kristu i dostojni napredovanja, da se udostoje podignuti po milosti tvojoj od niže stepenice na višu.*

Polaganje ruku na glavu ređenika je pravi i bitni čin ređenja. Tim činom postaju kandidati đakonima.

8. O b l a č e n j e đ a k o n s k o g a o d i j e l a. Novozaređene đakone oblači biskup u njihova odijela. Daje im preko ramena ponajprije štolu. Štola je znak vlasti u Crkvi, a jer su đakoni dionici vlasti svetoga Reda, pripada im štola. Nose je preko lijevoga ramena. Poslije štole daje im biskup dalmatiku. Takovo su odijelo nekada nosili stanovnici rimske Dalmacije, pa joj odatle i ime. Ona označuje radost, spasenje i krepost.

8. P r e d a j a e v a n đ e l j a. Đakoni dobivaju vlast da u svečanoj misi mogu pjevati evanđelje, a osim toga mogu uz dozvolu biskupovu i propovijedati. Zato im sada biskup u znak te vlasti pruža knjigu evanđelja, da je se dotaknu i govori: »*Primi vlast*

čitati evanđelje u Crkvi Božjoj kako za žive tako i za mrtve. U ime Gospodnje. Amen.

10. Molitva za nove đakone. Na koncu moli biskup dvije molitve, u kojima prosi Gospodina, da nove đakone obdari potrebnim krepostima.

11. Nastavak svete misije. Potom se nastavlja sveta misa, kod koje jedan od novozaređenih pjeva evanđelje. Kod Prikazanja donose đakoni biskupu na dar svijeće kao nagradu za njegov trud. Iz njegovih ruku primaju svetu Pričest.

12. Završetak. Na koncu mise daje im biskup posljednje opomene i određuje, što novi đakoni imaju izmoliti, te preporuči sebe u njihove molitve.

Svećeništvo

Svećenički Red (prezbiterat) dijeli se također pod svetom misom ovim redom:

1. Poziv. Poslije pjesme na stepenicama (gradual) obavlja se proziv i biskup pita, jesu li ti prisutni đakoni zavrijedili, da im se podijeli svećenički Red, na što arhiđakon odgovori, da jesu.

2. Nagovor vjernicima. Biskup se obraća vjernicima ističući važnost svećeništva za dobro svih vjernika, cijele Crkve. I zapovjednik broda i putnici jednako su ili sigurni ili u strahu; jednaki su im osjećaji, jer se nalaze u istom položaju. Zapovjednici u Crkvi su svećenici, a putnici su vjernici, koji putuju u nebesku domovinu. Nije svejedno, kakav je zapovjednik na brodu, jer o njegovoj sposobnosti ovise životi putnika. Isto tako nije svejedno, kakovi su svećenici, jer o njihovoj vrijednosti uvelike ovisi duhovni napredak i vječno spasenje vjernika. Stoga biskup po drevnom običaju Crkve poziva prisutne vjernike, neka iznesu, ali pravedno i istinito, ako što znaju nepovoljna za prisutne ređenike.

3. Nagovor ređenicima. Kandidatima stavlja biskup pred oči njihove dužnosti. Svećenici imaju dužnost da služe svetu misu, blagoslivlju, upravljaju, propovijedaju, krste i dijele ostale sakramente. Svećenička je služba teška, pa zato njezini dionici moraju biti urešeni mnogim krepostima. Podsjeća ih na ona sedamdeset i dva savjetnika Mojsijeva i na sedamdeset Isusovih učenika, koji su bili pomoćnici apostolima, pa tako treba da i oni budu pomoćnici svojemu biskupu. U Crkvi su razne službe, a evo njima je namijenjena jedna osobito časna, koju neka vrše, tako da zasluže nagradu od Boga.

4. Litanije. Poslije nagovora mole se litanije svih svetih i kod dijeljenja đakonata.

5. Polaganje ruku. Slijedi bitni dio svetoga Reda: Biskup polaže na ređenike obje ruke. To čine i prisutni svećenici. Njihovo sudjelovanje u polaganju ruku je samo znak, da oni nove drugove primaju u svećenički zbor, dok se milost i vlast sakramenta svetoga Reda daje samo polaganjem biskupovih ruku. Polažući ruke biskup moli dvije molitve, da bi na ove svećenike zaista prešla vlast svećenička. Druga molitva prelazi u prefaciju: *U istinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da se mi uvijek i svagdje zahvaljujemo tebi, Gospodine sveti, Oče svemogući, vječni Bože, početniče dobara i dijelitelju svih dostojanstva. Po tebi napreduje sve, po tebi sve jača i po savršeno ustvarenom redu raste uvijek na bolje dostojanstvo razumnoga bića. Odatle nastadoše stupnjevi svećeništva i levitske službe, ustanovljene tajinstvenim sakramentima. Kad si postavio velike svećenike da vladaju narodima, izabrao si muževe nižega reda i manjega dostojanstva, da im budu u pomoć u upravi i radu. Tako si ojačao duh Mojsijev sa sedamdeset mudrih muževa u pustinji. On služeći se tim pomoćnicima lakše je upravljao bezbrojnim narodom. Tako si na Eleazara i Itamara, sinove Aronove, izlio obilje milosti, koju je imao nji-*

hov otac, da bude dovoljan broj svećenika za spasonosne žrtve i vršenje neprestane službe Božje. Ovom istom providnošću, Gospodine, pridružio si apostolima Sina svojega kao pratioce učitelje vjere, po kojima su oni naknadnim propovijedanjem napunili cijeli svijet. Poradi toga i našoj slabosti, molimo, Gospodine, pruži ovakovu pomoć, jer što smo mi više slabiji, to nam više ovakovih treba. Daj, molimo, Oče, ovima slugama svećeničko dostojanstvo. Obnovi u nutrinji njihovoj Duh svetosti, da zasluže primiti od tebe, Bože, dar zasluga i da primjerom svojim budu putokazom obraćenja u ćudorednom životu. Neka se u njima zasja svaka vrst pravde, da polažući račun o službi, koja im je povjerena, postignu plaću vječnoga blaženstva.

6. Oblačenje svećeničkoga odijela. Biskup stavlja ređenicima štolu oko vrata i prekriži je na prsima govoreći: *Primi jaram Gospodnji, jer je jaram njegov sladak i breme njegovo lako.* Zatim im stavlja preko glave misnicu ali tako, da prednji dio visi slobodno, a stražnji je dio ovit oko vrata. To je ostatak iz onih vremena, kad je misnica bila sa svih strana tako duga, da je pokrivala cijelo odijelo. Da ređeniku ne smeta kod pomazanja ruku i drugih obreda, morala se smotati, a spuštala se tek na koncu cijeloga ređenja. Stavljajući misnicu na svećenika govori biskup: *Primi svećeničku odjeću, koja predstavlja ljubav, jer je moćan Gospodin, koji umnaža u tebi ljubav i djelo savršeno. Bogu hvala!*

7. Molitva za nove svećenike. Biskup se sada obraća molbom na Boga, da novozaređenima dade kreposti, koje su im potrebne, da mogu dostojno vršiti svoju svećeničku službu i biti uzorom vjernicima.

8. Pomazanje ruku. Po rukama svećenićkima prikazuje se žrtve Novoga Zavjeta, dijele se sakramenti i blagoslovine. Stoga te ruke moraju biti posvećene. Napose moraju se posvetiti kažiprst i palac, kojima se svećenik dnevno dotiče Tijela Kristova pod prilikama kruha Pomazani su bili starozavjetni

svećenici, pa je u redu da budu i novozavjetni. Oni su dionici svećeništva Isusova, koji je bio Krist, što znači »pomazanik«. Oni u svetom Redu primaju Duha Svetoga, a pomazanje u Crkvi uvijek označuje silaženje Duha Svetoga u dušu. Stoga se kod ovoga pomazanja pjeva himan na čast Duha Svetoga, u kojemu se moli za njegove darove. — Biskup maže ređenicima obje ruke, koje oni drže rastvorene jednu uz drugu. Ruke maže u obliku križa povlačeći crtu od palca desne do kažiprsta lijeve ruke i drugu od palca lijeve do kažiprsta desne. Potom im pomaže cijele dlanove. Kod toga govori: *Dostoj se, Gospodine, posvetiti i svetima učiniti ove ruke po ovom svetom pomazanju i našem blagoslovu. Amen. Štogod blagoslove, neka bude blagoslovljeno, i štogod posvete, neka bude posvećeno. Amen.* Biskup sada sklopi ređenikove posvećene ruke i jedan od biskupove podvorbe veže ih bijelom vrpcom.

9. Vlast pretvorbe. Prva i glavna služba svećenikova jest žrtvovanje. Tu su vlast novozaređeni primili polaganjem ruku, nu biskup im predaje još kalež i patenu, u kojima su žrtveni darovi (kruh i vino), da slikovito predstavi vlast pretvaranja kruha i vina u Tijelo i Krv Gospodnju. Kod toga biskup govori: *Primi vlast prikazivati žrtvu Bogu i služiti misu kako za žive tako i za mrtve. U ime Gospodnje. Amen.*

10. Nastavak svete mise. Budući da su ređenici primili vlast prikazivanja svete mise, to oni zajedno s biskupom služe dalje misu. Biskup dovrši katehumensku misu (t. j. do završenog vjerovanja), a kod počne prikazivanje, novi svećenici mu donesu na dar zapaljene svijeće kao nagradu za trud kod ređenja. Zatim kleknu u krug oko biskupa te zajedno s njim glasno mole sve molitve. Na oltaru su hostije za Pričest biskupa i njihovu, te oni istodobno s biskupom obave prvi put u životu pretvorbu kruha i vina u Tijelo i Krv Kristovu. Ovakav način skupnoga služenja svete mise zove se »koncelebracija«. U staro kršćansko doba obavljala se ona često, a danas je

dozvoljena samo kod ređenja svećenika i posvete biskupa. — Novozaređeni primaju iz biskupovih ruku svetu Pričest, a onda iz posebnoga kaleža odpiju malo vina pomiješanoga s vodom.

11. Pjesma »Ne zovem vas slugama.« Nakon dovršene Pričesti pjeva se pjesma: *Ne zovem vas slugama, nego prijateljima, jer znate sve, što sam govorio među vama. Aleluja. Primite Duha Svetoga Utješitelja. To je onaj, kojega će vam poslati Otac. Aleluja. Vi ste moji prijatelji, ako činite ono, što sam vam zapovjedio. Primite Duha Svetoga Utješitelja. Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. To je onaj, kojega će vam poslati Otac. Aleluja.* U toj pjesmi istaknuto je ponajprije, da apostoli moraju propovijedati, što su čuli od Krista. Tako je ta pjesma uvod u predavanje vlasti propovijedanja. U pjesmi pjevaju se nadalje riječi Spasiteljeve o dolasku Duha Svetoga, koje je izrekao onda, kad je apostolima dao vlast opraštati grijehe. Stoga je ova pjesma ujedno uvod u podjeljivanje vlasti odrešivanja. — Napokon naziva u pjesmi Spasitelj apostole svojim prijateljima, jer su mu poslušni. Tako i svećenici moraju biti poslušni svomu biskupu, pa je ova pjesma uvod u obećanje vjernosti.

12. Vlast propovijedanja. Biskup sjedne, a novi svećenici klečeći mole vjerovanje apostolsko. Ovaj obred označuje, da će oni propovijedati samo ono, što je Bog objavio i što Crkva predlaže vjerovati.

13. Vlast odrešivanja. To je druga velika vlast, koju ima svećenik, pored vlasti pretvorbe. Biskup je podijeljuje, tako da stavi na glavu ređenikovu ruku i reče: *Primi Duha Svetoga, kojima oprostiš grijehe, oprostit će im se, a kojima zadržiš, zadržat će im se.*

14. Oblačenje misnice. Budući da su obredi ređenja skoro gotovi, spušta biskup ređenicima stražnji dio misnice niz leđa govoreći: *Gospodin te odjeo odjećom nevinosti.*

15. Obećanje vjernosti. Svi su vjernici dužni iskazivati svojemu biskupu poslušnost i poštovanje. To su dužni napose svećenici. Stoga ređenici kleknu jedan po jedan pred biskupa i stave sklopljene ruke u njegove. Biskup ih pita: *Obećaješ li meni i mojim zakonitim nasljednicima poštovanje i poslušnost.* Ređenik odgovori: *Obećajem.* Biskup poljubi ređenika govoreći: *Mir Gospodnji bio uvijek s tobom,* a ređenik odvrati: *Amen.* Ovaj poljubac je znak očinske ljubavi, na kojoj je osnovan odnošaj između biskupa i njemu podređenih svećenika.

16. Opomena ređenicima. Biskup još jednom opominje nove svećenike, da dostojno obave svetu misu i dobro prouče crkvene propise kako se ona ima obavljati, jer je sveta misa središte cijeloga katoličkoga bogoslužja.

17. Blagoslov. Biskup tada podijeljuje svećenicima svečani blagoslov: *Blagoslov Boga svemogućega Oca i Sina i Duha Svetoga sašao nad vas, da budete blagoslovljeni u redu svećeništva i prikazujete žrtve pomirnice za grijehe i uvrede puka svemogućemu Bogu, komu je hvala i slava u vijeke vjekova. Amen.*

18. Posljednja opomena. Na koncu mise, nakon što je biskup podijelio vjernicima blagoslov, opominje još jednom novozaređene i određuje mise, koje moraju odslužiti, te se napokon preporuči u njihove molitve.

Posveta biskupa

Posveta biskupa obavlja se u nedjelju ili na blagdane apostola, jer su biskupi apostolski nasljednici, nu može se obaviti i na koju drugu svetkovinu. Posvetu obavlja biskup-posvetitelj, a kod toga čina sudjeluju još dva biskupa, koji se zovu suposvetitelji.

Posveta obavlja se pod svetom misom. Pokraj glavnoga oltara postavi se sa strane poslanice još jedan privremeni oltar, na kojemu ređenik služi svetu misu do Prikazanja.

1. Čitanje papinske bule. Kad ređenik sa svojim posvetiteljima te ostalom podvorbom dođe pred veliki oltar, odjenu se svi u misno ruho, a onda se čita papinska bula, t. j. spis, kojim sveti Otac Papa imenuje ređenika biskupom. Pravo imenovati biskupe ima samo papa kao vrhovni poglavar Crkve i posveta ne smije se obaviti, ako nije stiglo imenovanje iz Rima.

2. Prisega i ispit. Poslije čitanja bule polaže ređenik prisegu. Međutim je običaj, da se ta prisega ne polaže prigodom posvete nego već dan prije. Ujedno obavlja se ispit ređenika o njegovoj vjeri i životu. — Ređenik prisiže, da će sav svoj život i rad urediti prema propisima Svetoga Pisma, da će poučavati vjernike u pravoj nauci, da će biti vjeran svetom Ocu Papi, da će nastojati napredovati u krepostima, da će se brinuti samo za nebeske stvari i rado priskočiti u pomoć onima, koji su u nevolji. Ujedno ispovijeda svoju vjeru u Presveto Trojstvo i sve one članke vjere, koje naučava katolička Crka.

3. Početak svete mise. Posvetitelj počinje svetu misu na glavnom oltaru. Zajedno s njim obavlja prisutne molitve kod glavnoga oltara i ređenik. Kad se posvetitelj uspne k oltaru, pođe ređenik sa suposvetiteljima pokrajnom privremenom oltaru i ondje služi svetu misu do pjesme na stepenicama.

4. Biskupske dužnosti. Poslije pjesme na stepenicama sveta se misa prekida. Suposvetitelji dovedu ređenika pred posvetitelja, koji sjedi na stolici pred oltarom, i on pouči ređenika o njegovim dužnostima govoreći: *Biskupova je dužnost suditi, tumačiti, posvećivati, zaređivati, prikazivati, krstiti i potvrđivati.*

5. Saziv pomoći Božje. Posvetitelj pozove prisutne vjernike na molitve: *Pomolimo se, predraga braćo, da dobrota svemogućega Boga, koja se brine za napredak Crkve, udijeli ovom odabraniku obilje svoje milosti.* Svi tada kleknu, a ređenik se prostre nice pred oltarom. Mole se litanije svih svetih kao kod ređenja đakona i svećenika.

6. Polaganje evanđelja na ređenika. Kad se litanije završe, svi ustanu, a ređenik klekne pred posvetitelja. Taj mu položi preko vrata i ramena otvorenu knjigu evanđelja, koju jedan od podvorbe pridržava kroz cijelo vrijeme polaganja. Polaganje evanđelja na ramena označuje teret propovijedanja, jer je prva i glavna zadaća biskupa propovijedati evanđelje Kristovo.

7. Polaganje ruku. Posvetitelj polaže ruke na ređenikovu glavu i kaže: *Primi Duha Svetoga.* To isto čine oba suposvetitelja. Time je obavljen bitni dio biskupskoga posvećenja. Nakon toga moli biskup, da Bog izlije obilje milosti na ređenika, a onda pjeva svečanu prefaciju: *U istinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da se tebi uvijek i svagda zahvaljujemo, Gospodine, sveti Oče svemogući, vječni Bože. Ti si poučio Mojsiju, slugu svojega, tajnim povjerljivim riječima među ostalim odredbama o službi Božjoj, također i o svećeničkoj odjeći. Ti si odredio, da se izabrani Aron obuče za vrijeme službe Božje u tajanstveno odijelo, da potomstvo uči iz primjera otaca, da ne bi manjkala pouka o nauci bilo kojemu pokoljenju. Kad je dakle kod starih ova vrst znakova uživala čast, kod nas će to više biti čašćena sama stvar, nego li slika stvari. Odjeća naime onoga staroga svećeništva je ures naše duše. Nije čast odjeće ono, što danas daje slavu velikoga svećeništva, nego ures duše. Ta odjeća, koja je tada svijetlila pred tjelesnim očima, tražila je, da se shvati ono, što ona zapravo prikazuje. I radi toga ovomu sluzi tvojemu, kojega si izabrao za službu velikoga svećenika, podaj, molimo Gospodine, ovu milost, da što god je nekada predočavalo ovo velo u sjaju zlata, u odsjevu dragulja i mnogostrukoj raznolikosti čina, da to zasja u njihovu životu i djelima. Ispuni u svećeniku svojemu puninu svoje službe i providenoga uresom čitave slave tvoje posveti rosom nebeskoga pomazanja.*

8. Pomazanje glave. Posvetitelj prekine prefaciju te počne himan na čast Duha Svetoga. Dok se taj himan pjeva pomazuje ređenika svetim uljem

po čelu govoreći: *Neka se pomaže i posveti glava tvoja nebeskim blagoslovom u redu velikoga svećeništva. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen. Mir s tobom!*

Nakon toga nastavlja biskup prefaciju: *Ovo pomazanje, Gospodine, neka se obilno izlije na glavu njegovu, neka sađe na lice njegovo, neka sađe na sve udove njegove, da krepost Duha Svetoga napuni nutrinju njegovu i pokrije vanjštinu njegovu. Neka se umnoži u njemu čvrstoća vjere, čistoća ljubavi, iskrena miroljubivost. Neka budu po tvojoj milosti dični koraci njegovi u naviještavanju mira i naviještavanju dobra tvojega. Daj mu, Gospodine, da bude službenik pomirbe riječju i činom, pun snage i proroštva. Neka njegov govor i propovijedanje ne bude puno tašte ljudske mudrosti, nego puno duha i kreposti. Daj mu, Gospodine, ključeve kraljevstva nebeskoga, da se služi, a ne slavi vlašću, koju daješ na sazidavanje, a ne na rušenje. Štogod bude svezao na zemlji, neka bude svezano i na nebesima, i štogod bude razriješio na zemlji, neka bude razriješeno i na nebesima. Komu zadrži grijehe, neka mu budu zadržani, a komu odpusti, neka mu budu odpušteni. Tko njega prokune, neka bude proklet, a tko njega blagoslovi, neka se napuni blagoslovom. Neka bude sluga vjerni i mudri, koga si ti, Gospodine, postavio nad obitelji svojom, da im dade hranu u prikladno vrijeme, i da ih vodi na put savršenstva. Neka bude pun marljivosti, neka bude revan u duhu, neka mrzi oholost, a ljubi poniznost i istinu, i neka ih nikada ne ostavi svladan hvalom ili strahom. Neka ne prikazuje svijetlim ono, što je tamno, niti tamnim ono, što je svijetlo. Neka ne zove ono, što je zlo, dobrim, niti što je dobro, zlim. Neka bude dužnik učenim i neukim, da bude na korist svima. Daj mu, Gospodine, biskupsku stolicu, da ravna Crkvom tvojom i narodom sebi povjerenim. Daj mu auktoritet, daj mu vlast, daj mu čvrstoću. Umnoži u njemu blagoslov i milost svoju, da po daru tvojemu i po milosti tvojoj može uvijek isprositi milosrđe tvoje.*

9. Pomazanje ruku. Posvetitelj pomazuje novomu biskupu ruke i pri tom govori: »*Neka se pomažu ove ruke posvećenim uljem i posvećenom krizmom. I neka se i one pomažu i posvete, kao što je pomazao Samuel Davida za kralja i proroka.* Nakon toga blagoslivlje ređeniku ruke, neka bi sve ono, što on blagoslovi, bilo blagoslovljeno, i što on posveti, da bi bilo posvećeno.

10. Predaja štapa. Posvetitelj daje ređeniku biskupski štap i kaže: *Primi biskupski štap, da budeš blag i oštar u ispravljanju pogrešaka, sudac bez srdžbe, milosrdan u uzgajanju kreposti svojih podložnika ne prekoračujući mjeru niti slaboće niti oštrine.* Biskupski pastirski štap (pastoral) je znak njegove vlasti, napose sudačke. Biskup kao sudac ne smije biti previše mekan prema onima, koji zlo čine, ali ne smije biti ni odviše oštar. Biskup mora mudro spojiti revnost za zakon s blagošću.

11. Predaja prstena. Posvetitelj stavlja novomu biskupu na prst biskupski prsten govoreći: *Primi prsten, znak vjere, i čuvaj netaknutu kao zaručnicu Božju, urešen i neokaljan vjerom, svetu Crkvu.* Crkva je zaručnica Kristova. Biskup kao namjesnik Kristov u svojoj biskupiji je njezin zaručnik.

12. Predaja evanđelja. Ređeniku skine se s ramena knjiga evanđelja i posvetitelj mu je pruža, da je se dotakne, govoreći: *Primi knjigu evanđelja i pođi, propovijedaj povjerenom stadu, jer je moćan Bog, da poveća u tebi milost svoju, koji živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.* — Nakon toga dade posvetitelj novomu biskupu poljubac mira govoreći: *Mir s tobom!*

13. Nastavak svete mise. Sveta se misa nastavlja. Do prikazanja služe svetu misu posvetitelj i ređenik svaki na svome oltaru. Na prikazanje dariva novoposvećeni biskup svomu posvetitelju dvije zajedno vezane svijeće, dva hljeba i dvije bačvice vina. Od prikazanja dalje služe zajedno obojica svetu misu na glavnom oltaru (koncelebracija). Kod toga novoposvećeni stoji na strani poslanice sa suposveti-

teljima. Zajedno posvete istu hostiju i isto vino u kaležu. Posvetitelj pričesti polovicom svete hostije sebe, a drugom polovicom pričesti novoposvećenoga biskupa. Isto tako ispiju svaki polovicu svete Krvi iz kaleža.

14. P o s t a v l j a n j e   m i t r e. Poslije blagoslova na koncu mise, koji daje posvetitelj, postavlja on novomu biskupu mitru na glavu govoreći: »*Postavljamo, Gospodine, na glavu ovoga velikoga svećenika šljem borbe i spasenja, da urešena lica i oružane glave rogovima obaju Zavjeta, pojavi se strašan pred neprijateljima istine i po tvojoj milosti bude snažan borac protiv njih. Ti si Mojsiju, sluzi tvojemu, kojemu se je lice sjajilo, jer je razgovarao s tobom, ukrasio presjajnim zrakama tvojega sjaja i istine, i zapovjedio si, da se na glavu velikog svećenika Arona postavi tiara.* Mitra biskupska zove se »šljem borbe i spasenja«, jer biskup mora biti borben u obrani prava Crkve. Na njoj su dvije vrpce, koje predstavljaju oba Zavjeta, Stari i Novi, Vjerske istine, koje su objavljene u Starom i Novom Zavjetu, jer su od Boga objavljene, daju novomu biskupu snagu, da se bori za prava Crkve. Mitra je ures biskupov i znak, da će ga Bog rasvijetljavati u njegovomu djelovanju.

15. P r e d a j a   r u k a v i c a. Posvetitelj navlači novomu biskupu na ruke biskupske rukavice govoreći: *Obuci, Gospode, ruke sluge ovoga svojega čistoćom novoga čovjeka, i kao što je Jakov, ljubljeni tvoj, pokrivši ruke kožicom jaraca i prinijevši svojemu predragom ocu hranu i piće izmolio očinski blagoslov, tako neka i ovaj prinašajući svojim rukama spasonosnu žrtvu udostoji se isprositi tvoj blagoslov.* Biskup upotrebljava rukavice samo kad služi svečanu pontifikalnu misu. Po njegovim rukama prikazuje se Bogu najuzvišeniji žrtveni dar, sam Isus Krist pod prilikama kruha i vina.

16. P r e d a j a   b i s k u p s k o g a   p r i j e s t o l j a. Posvetitelj i jedan suposvetitelj povedu novoga biskupa biskupskoj stolici, a onda se pjeva »Tebe Boga hvalimo«. Dok se pjeva ovaj himan, prolazi

novo posvećeni biskup crkvom i dijeli svoj prvi biskupski blagoslov. Kad svrši blagoslov pjeva se: *Neka se učvrsti ruka tvoja i digne desnica tvoja: pravda i zakon neka budu temeljem prijestolja tvojega.* Na to posvetitelj moli molitvu, da bi novi biskup riječju i djelom bio na korist vjernicima biskupije, kojoj ga je Bog postavio na čelo. Nakon toga novi biskup podijeljuje svoj svečani blagosov.

17. Z a h v a l a   p o s v e t i t e l j u. Novoposvećeni biskup pjeva tri puta pred posvetiteljem: *Na mnogo ljeta* u znak zahvale za trud, koji je uložio posvećujući ga za biskupa, a nakon toga svi iziđu iz crkve.

Sudjelovanje vjernika

Biskupi, svećenici i đakoni su posrednici između Boga i ljudi. Vjernicima stoga ne može biti svejedno, kakvi su oni. O valjanosti i revnosti svećenika u mnogočemu ovisi vječno spasenje i duhovni napredak vjernika. Služba je njihova teška, a oni su slabi ljudi, pa stoga treba da vjernici za njih što češće mole. Oni doduše u samom sakramentu svetoga Reda dobivaju mnoge milosti, ali im vjernici mogu i moraju isprositi još više, napose krepost izdržljivosti u svetoj službi. Zato je Crkva i ustanovila k v a t r n i   p o s t. U staro se naime kršćansko doba posveta biskupa i ređenje ostalih crkvenih službenika obavljalo o kvatrima. Srijedu, petak i subotu su vjernici postili. U noći između subote i nedjelje bila je vigilija (noćno bdijenje), kod kojega se čitalo Sveto Pismo i molilo. U ranu zoru u nedjelju služila se sveta misa, kod koje je biskup podjeljivao službe nižim službenicima i sveti Red đakonima, svećenicima i biskupima. Crkva je odredila, da vjernici u kvatrima mole i poste, da Bog dade svojoj Crkvi što više dobrih i revnih svećenika, i da oni, koji već djeluju u svetoj službi, tu službu vrše revno i savjesno. No i u drugim zgodama moraju vjernici moliti na ovu nakanu.

Vjernici moraju svoje biskupe i svećenike poštivati ni zbog čega drugoga, nego radi svetoga Reda,

koji su oni od Isusa Krista primili. Moraju poštivati vlast, koju oni imaju. Napose moraju to poštovanje gojiti prema svomu biskupu i vrhovnomu poglavaru Crkve, svetomu Ocu Papi.

ŽENIDBA

Ženidba je sakramenat, koji ustanovljuje svetu, trajnu i nerazrešljivu vezu između muža i žene, te im daje roditeljsku vlast i milost.

Vidljivi znak ovoga sakramenta jest izjava zaručnika, da se uzimaju.

U sakramentu ženidbe dobivaju se ove milosti: umnožava se milost posvetna ili posvećujuća i daje se milost, da ženidbeni drugovi mogu svoje dužnosti vjerno izvršavati.

Ženidbu je ustanovio sam Bog još u raju zemaljskomu, kad je stvorio prvi bračni par, a Isus Krist ju je uzvisio na dostojanstvo sakramenta Nov. Zavjeta.

Već u najstarije kršćansko doba sklapala se ženidba uz blagoslov Crkve, jer taj sakramenat ima veliko socijalno (društveno) značenje. Sakramentom ženidbe osniva se nova obitelj, a obitelji su stanice, iz kojih se sastoji ne samo narod i država, nego i katolička Crkva. Kakve su obitelji, takve su i države i narodi. Iz obitelji izlaze ne samo sinovi naroda i državljani, nego također i sinovi Crkve te budući stanovnici neba. Crkva stoga želi, da početak obiteljskoga života bude posvećen svrhunaravskom milošću i blagoslovom Crkve. Stoga ona strogo osuđuje t. zv. civilni ili građanski brak, koji se sklapa bez sudjelovanja Crkve i bez njezinoga blagoslova. Isto je tako nevaljana ženidba, koju katolik sklapa pred nekatoličkim dušobrižnikom.

Obred ženidbe

Obred se ženidbe sastoji od tri dijela: ženidbene privole, blagoslova prstenja i blagoslova bračnih drugova.

1. Bračna privola. Ženidba sklapa se valjano samo pred mjesnim župnikom, ili pred svećenikom, koga je župnik na to izričito ovlastio. Zaručnici kleče pred oltarom i župnik pita najprije zaručnika: *Hoćeš li uzeti ovdje nazočnu za svoju zakonitu ženu po običaju svete majke Crkve?* Na to pitanje odgovara zaručnik: *Hoću!* Župnik ponovi sada isto pitanje i zaručnici. Time je izvršen bitni dio ovoga sakramenta. Obostranom izjavom zaručnici su postali muž i žena. Za razliku od drugih sakramenata, ovaj sakramenat ne podijeljuje svećenik, nego ga podijeljuju samo sebi zaručnici, a prisutni svećenik im podijeljuje samo blagoslov.

Oni si međusobno pruže ruke, koje svećenik ovije štolom te ih blagoslovi vodom govoreći: *Ja vas združujem u ženidbu. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.* Te se riječi ne smiju shvatiti, kao da zaručnicima svećenik podijeljuje ženidbu. Riječi: »Ja vas združujem« označuju samo, da Crkva prima na znanje njihovu izjavu i sakramenat, koji je izvršen, te da njihov brak smatra zakonitim.

2. Blagoslov prstenja. Ženidbeni prsten, koji je načinjen od jednoga komada zlata te je potpuno okrugao i tako bez početka i kraja, označuje vjernost. Ta vjernost osniva se na uzajamnoj ljubavi. Svećenik blagoslivljajući prstenje moli: *Blagoslovi, Gospodine, ove prstene, koje mi u tvoje ime blagoslivljemo, da oni, koji ga budu nosili, očuvaju potpunu vjernost svomu zaručniku, ustraju u miru i vršenju tvoje volje i vazda žive s njim u uzajamnoj ljubavi.*

3. Blagoslov bračnih drugova. Sada blagoslovi svećenik zaručnike. Blagoslov počima riječima: *Potvrdi, o Bože, što si izveo u nama, od svetoga hrama tvojega, koji je u Jeruzalemu.* Ženidbe ne sklapaju se samo na zemlji, nego u isti mah i na nebesima. Isus Krist je rekao: »Što je Bog svezao, čovjek neka ne razriješuje.« Te riječi znače, da je sam Bog čuvar ženidbenoga veza i da se ženidba sklapa pred njim. Zato svećenik i moli, neka Bog iz svoga Jeruzalema, a to je nebo, potvrdi ovo, što su zaruč-

nici izjavili, i neka blagoslovi ono, što je svećenik blagoslovio.

Nakon toga moli se nekoliko zapjeva i napokon molitva: *Pogledaj, molimo, Gospodine, na ove službenike svoje i dobrostivo štiti uredbu svoju, koju si dao za umnožavanje ljudskoga roda te ove, koje sam združuješ, svojom pomoću očuvaj.* Bog je sam ustanovio ženidbu, da se preko nje može na zemlji održati i umnažati ljudski rod, kad je rekao Adamu i Evi: »Rastite i množite se.« Crkva moli, da on i ovu ženidbu, koja je sklopljena, da bi se mogla ova volja Božja izvršiti, blagoslovi i da prisutne bračne drugove, koje je on sam združio, očuva u njihovomu zajedničkomu životu.

4. Sveta misa. Želja je svete Crkve, da se ženidbe sklapaju prije podne i da ženidbeni drugovi odmah poslije ženidbe prisustvuju svetoj misi. Ona je sastavila i posebni misni obrazac za zaručnika i zaručnicu. U molitvama i ostalim dijelovima ove mise govori se o vrijednosti ženidbe. Odmah na početku mise pjeva se kao ulazna pjesma: *Bog Izraelov neka vas združi; i on neka bude s vama, koji se smilovao dvjema jedinima. I sada, Gospodine, daj im, da te savršenije blagoslivljaju. Blago onima, koji se boje Boga, koji putuju stazama njegovim.* Obiteljski život mora biti svet i osnovan na vršenju zakona Božjega. Takova je bila ženidba i bračni život mladoga Tobije i njegove žene Rebeke, pa se stoga kao ulazna pjesma i pjevaju spomenuti redci iz knjige Tobijine, gdje se opisuje njegova ženidba.

U ostalim dijelovima mise moli se osobito za mir, sreću i zadovoljstvo u obiteljskomu životu. — U poslanici govori sveti apostol Pavao, neka se žene pokoravaju muževima, jer je muž glava ženi, kao što je Krist glava Crkvi. S druge strane neka muževi ljube svoje žene, kao što Krist ljubi svoju Crkvu. »Otajstvo je ovo veliko, a ja vam govorim prema Kristu i Crkvi«, t. j. veza između muža i žene je nalik na vezu između Krista i Crkve. Jer je ta veza trajna i nerazdruživa, mora biti takova i kršćanska ženidba.

To potvrđuje Isus Krist u evanđelju ove mise, kada kaže: »Radi toga ostavit će čovjek oca i mater i pridružit će se ženi svojoj, i bit će dvojica u jednom tijelu. Tako nijesu više dvojica, nego jedno tijelo. Što je dakle Bog sastavio, čovjek neka ne rastavlja.«

Osobitost ove mise je blagoslov zaručnice. Poslije Očenaša okrene se svećenik prema bračnim drugovima, koji kleče pred oltarom, i obraća se molitvom k Bogu. U toj molitvi spominje, da je sam Bog utemeljio ženidbu i podigao je na čast sakramenta. Tu njegovu ustanovu nije srušio ni istočni grijeh ni opći potop. Za ove bračne drugove, a napose za zaručnicu, moli, da u njoj bude jaram ljubavi i mira, neka u svemu nasljeduje svete žene Rahelu, Rebeku i Saru. Moli, da joj Bog dade sve kreposti i da je nagradi za to dugim životom.

Prije posljednjeg blagoslova u misi daje zaručnicima posebni blagoslov: *Bog Abrahamov, Bog Izakov i Bog Jakovljev bio s vama. On neka izlije na vas svoj puni blagoslov, da vidite sinova svojih do trećega i četvrtoga koljena, a potom da dostignete vječni život bez konca po milosti Gospodina našega Isusa Krista.*

Sudjelovanje vjernika

Nekada je vladao među katoličkim vjernicima hvalevrijedan običaj, da su se sve ženidbe sklapale pod svetom misom. Taj se običaj nažalost danas sasvim zapustio. Dobri katolici nastojat će, da svoju ženidbu sklope u vezi sa svetom misom, kod koje će primiti svetu Pričest, i tako s povećanom milošću posvetnom ili posvećujućom započeti svoj bračni život.

BLAGOSLOVINE

Blagoslovine (sakramentali) su stvari ili čini (obredi), kojima se Crkva običaje služiti, da svojom prošnjom izmoli od Boga različne duhovne plodove. Riječ »blagoslovina« označuje dakle dvoje. Blagoslovinom naziva se ponajprije sama stvar ili predmet, koji je blagoslovljen, na pr. blagoslovljena voda. Nu tim imenom naziva se također obred, kojim se neka osoba ili stvar blagoslivlje.

Razlika je između sakramenata i blagoslovina u tomu, što je sakramente ustanovio Isus Krist, a blagoslovine je ustanovila Crkva. Razlika je nadalje u tomu, što sakramenti sami po sebi, čim su pravilno obavljeni, proizvode u ljudskoj duši unutrašnje posvećenje, dok blagoslovine nemaju te moći. Po njima se samo moli od Boga, da udijeli duhovna dobra onomu, koji te blagoslovine prima ili se blagoslovljenom stvari služi.

Blagoslovina ima više vrsti: prava posveta, posvetni blagoslov, obični blagoslov i zaklinjanje.

P r a v u p o s v e t u može obaviti samo biskup, a obični svećenik samo po posebnoj dozvoli Svete Stolice. Posveta se obično vrši s posvećenim uljem. Po toj se posveti dotična stvar ili osoba, koja se posvećuje, određuje isključivo samo za službu Božju. Tako se posvećuju na pr. opati (poglavari crkvenih redova), a od stvari na pr. crkve, oltari, kaleži i t. d.

P o s v e t n i b l a g o s l o v je nalik na pravu posvetu, nu s tom razlikom, što se ne obavlja pomazanjem svetim uljem, nego blagoslovljenom vodom i što takve blagoslove pored biskupa mogu obavljati i obični svećenici. Tako se na pr. blagoslivlju crkvena odijela, crkve, groblja, krunice, škapulari. I taj blagoslov određuje stvar, da ubuduće služi isključivo samo za službu Božju. — Po posveti i po posvetnom

blagoslovu prestaju posvećene odnosno blagoslovljene stvari služiti za svjetovnu porabu, one su po njima posvećene Bogu.

O b i č n i b l a g o s l o v daje se različitim stvarima i osobama. Po tomu blagoslovu stvari ostaju i dalje određene za svjetovnu porabu, samo je na njih sazvan blagoslov Božji, da bi što korisnije na ovomu svijetu služile ljudima ne samo na njihovo vremenito, nego i na vječno dobro. Ako se takav obični blagoslov daje ljudima (na pr. vjernicima prije mise, zaručnicima kod vjenčanja i t. d.), one time nisu postale duhovnim osobama nego su i dalje ostali svjetovnjacima, samo što je po toj blagoslovini na njih sazvana pomoć Božja za njihovo vremenito i vječno dobro.

Z a k l i n j a n j e nečistoga duha vrši se redovno u zajednici s blagoslovom. Đavao se služi na propast čovjekovu vidljivim predmetima, koje je Bog stvorio za uporabu ljudima. Zato se kod zaklinjanja moli od Boga, da ukloni đavla i njegovu moć od takovih predmeta i osoba.

Blagoslovina u katoličkoj Crkvi ima veoma mnogo. Crkva prati čovjekov život od kolijevke pa do groba. Ona vodi računa ne samo o njegovomu vječnom spasenju, nego također o sredstvima, kojima će on postići svoje spasenje. Vremeniti život čovjekov na zemlji je priprava za vječni život. Taj se vječni život može postići samo pomoću Božjom. Tu pomoć treba od Boga isprositi. Crkva, koja je ustanovljena, da posreduje između Boga i ljudi, pribavlja osobama i stvarima svojim molitvama blagoslov od Boga. Taj blagoslov Božji spojen je s različitim svrhunaravskim dobrima, a također s vremenitim dobrima, u koliko ta vremenita dobra koriste duhovnomu dobru čovjekovu.

Blagoslovine podijeljuje Crkva i kod dijeljenja sakramenata. Tako se kod Krsta obavljaju nad krštenikom zaklinjanja i daju blagoslovi; na koncu Potvrde podijeljuje biskup potvrđenicima svečani

blagoslov); prije svete Pričesti blagoslivlje svećenik vjernike, tako isto na početku svete ispovijedi; kod Posljednjeg pomazanja blagoslivlje se stan bolesnikov; kod dijeljenja svetoga Reda ima više posveta i posvetnih blagoslova; kod sakramenta Ženidbe blagoslivlje svećenik bračnu vezu, prstenje i zaručnike. Nema uopće obreda u katoličkoj liturgiji, kod koga se ne bi nalazilo različitih blagoslova.

Sve te blagoslove možemo podijeliti u dvije velike skupine: u blagoslovine, koje se dijele ljudima, i blagoslovine, koje se dijele različitim stvarima.

BLAGOSLOVINE OSOBA

Crkva dijeli svoj blagoslov svima svojima vjernicima. Tako ona blagoslivlje svake nedjelje vjernike prije župne svete mise, a daje i posebni papinski blagoslov s potpunim oproštenjem na svršetku propovijedi, misija, duhovnih vježbi i t. d.

Naročito Crkva blagoslivlje obiteljski život. Zato kod vjenčanja blagoslivlje pod misom zaručnike, a može se takav blagoslov bračnih drugova primiti i izvan svete mise. Postoji posebni blagoslov za trudne žene i blagoslov žene poslije poroda. Napokon Crkva blagoslivlje i ženidbene drugove prigodom njihovoga zlatnoga pira.

Posebnu pažnju posvećuje Crkva bolesnicima slijedeći u tom primjer samoga Spasitelja. Stoga ona blagoslivlje i odrasle bolesnike i bolesnu djecu; nemoćnike; nosiljke i rublje, koje služi bolesniku. Obavlja zaklinjanja đavla nad onima, koji su opsjednuti; moli nad umirućima, blagoslivlje ih dajući im apostolski blagoslov; ne zaboravlja napokon ni na svoju pokojnu djecu blagoslivljajući njihova mrtva tjelesa i njihove grobove.
lesne hodočasnike.

Crkva blagoslivlje nadalje hodočasnike prigodom njihovoga polaska na hodočašće i prigodom povratka, a postoji i posebni blagoslov za bo-

Crkva daje posvetu opatima i posvetni blagoslov redovnicama i njihovim poglavaricama. Ona posvećuje vladare prigodom krunidbe. Blagoslivlje svečanim blagoslovom redovnike i članove Trećega reda te osobe, koje se posvećuju Blaženoj Djevici Mariji pomoćnici kršćana.

Od ovih brojnih blagoslova najčešći su: Blagoslov naroda u nedjelju, blagoslov žene po porodu i kršćanski pokop.

Blagoslov naroda u nedjelju

Po crkvenom propisu ima se svake nedjelje obaviti blagoslov vjernika prije župske mise. Svećenik, zaogrnut plaštem u boji onoga dana, dođe pred oltar i poškropi tri puta oltar, a onda sebe. Zatim se digne i zapjeva zapjev, koji pjevači nastave: *Poškropi me, Gospodine, hizopom, da se očistim, operi me, da budem bijelji od snijega. Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svojem. Slava Ocu...* Dok se to pjeva blagoslovi svećenik prisutni narod.

U uskrsno doba pjeva se mjesto »Poškropi me« drugi zapjev, koji glasi: *Vidjeh vodu, gdje izlazi iz hrama s desne strane, aleluja, i spasiše se svi, do kojih dođe ova voda, i reći će: Aleluja, aleluja. Hvalite Gospodina, jer je dobar, jer je do vjeka milosrđe njegovo. Slava Ocu...*

Oba ta zapjeva podsjećaju prisutne vjernike na njihov sv. Krst. Kad smo se krstili, postali smo bijeljima od snijega. Naše nastojanje mora ići za tim, da sačuvamo u sebi ovu bijelinu. Ako smo je izgubili, moramo nastojati da je u svetoj ispovijedi natrag zadobijemo. Još bolje nas na sveti Krst podsjeća uskrsni zapjev, jer on govori o vodi, koja je potekla iz hrama nebeskoga. Oni, koji su se oprali u toj vodi, spašeni su, jer im je u njoj opran istočni grijeh i dana milost posvetna ili posvećujuća.

Nakon toga zapjeva svećenik: *Pokaži nam Gospodine milosrđe svoje,* na što mu odgovore pjevači: *I spasenje svoje daj nam!* U molitvi, kojom se zavr-

šava ovaj obred, moli svećenik Gospodina, da pošalje svoga anđela, koji će čuvati, krijepiti, štititi, pohađati i braniti sve, koji prebivaju u ovom prebivalištu. Riječ »ovo prebivalište« ne znači Crkvu, jer u njoj već prebivaju ne samo anđeli, nego sam Bog. Te riječi označuju cijelu župu. Cijela župa je jedna velika obitelj, osnovna stanica sveopće (katoličke) Crkve.

Blagoslov žene po porođaju

Hvalevrijedan je običaj, da katoličke žene poslije poroda dođu u crkvu, gdje im svećenik podijeli poseban blagoslov. U tome one nasljeduju samu Blaženu Djevicu Mariju, koja je prema propisima židovskoga zakona to isto obavila.

U sakristiji ili u crkvenom predvorju izmoli svećenik nad ženom psalam 23.: *Gospodnja je zemlja, i što je god na njoj, vasioni svijet i svi, koji prebivaju na njemu. Jer ga je on na morima osnovao i na rijekama ga utvrdio. Tko će uzaći na goru Gospodnju? Ili tko će stati na svetom mjestu njegovom? U koga su nevine ruke i čisto srce, koji ne provodi života svoga tašto i ne kune lažno bližnjemu svojem. Taj će dobiti blagoslov od Gospodina i milosrđe od Boga Spasitelja svoga. To je rod onih, koji ga traže, koji traže lice Boga Jakovljeva. Uzdignite, knezovi, vrata svoja, dignite se, vrata vječna, da uniđe Kralj slave. Tko je taj Kralj slave? Gospodin jaki i silni, Gospodin silni u boju. Uzdignite, knezovi, vrata svoja, dignite se vrata vječna, da uniđe Kralj slave. Tko je taj Kralj slave? Gospodin nad vojskama, on je Kralj Slave. Slava Ocu ...*

Ova će dobiti blagoslov od Gospodina i milosrđe od Boga Spasitelja svoga, jer je to rod onih, koji traže Gospodina.

U ovom je psalmu izražena misao, da na svetu goru Gospodnju mogu doći samo oni, kojima je duša čista. Ta sveta gora bila je u Starom Zavjetu Sion, gdje je bio hram, a u Novom Zavjetu je to svaka

naša crkva. Naše su crkve slika neba. U nebo može doći onaj, koji je potpuno čist. Stoga je ovaj psalam zapravo molba Bogu, da očisti ovu ženu od grijeha. Svećenik zaziva na nju blagoslov, koji je ona zaslužila, jer traži Gospodina i želi biti s njim, pa je stoga i došla u crkvu.

Svećenik zatim pruži ženi okrajak štole i vodi je u crkvu govoreći: *Uđi u hram Božji, klanjaj se Sinu Blažene Djevice Marije, koji ti je dao da rodiš dijete.*

Pred oltarom izmoli svećenik nad ženom nekoliko zaziva, da joj Bog udijeli svoju pomoć s nebeskoga Siona, a onda moli nad njom ovu molitvu: *Svemogući, vjekovječni Bože, koji si porođajem Blažene Djevice Marije boli vjernih roditelja okrenuo u radost, pogledaj milostivo na ovu službenicu svoju, koja veselo stupa u sveti hram tvoj, da ti zahvali, i podaj, da zaslugama i zagovorom te iste Blažene Marije bude dostojna doći sa svojim čedom poslije ovoga života u radost vječnoga blaženstva.* Svaka žena kad rađa, ima dvostruke boli: tjelesne i duševne. Duševna bol je u tomu, što rađa dijete, koje nije dijete Božje, jer je okaljano istočnim grijehom. Nu tu bol preokrenuo je Isus Krist u radost. On je spasao ljude i po njegovim zaslugama je njezino dijete kršteno. Ono je sada dijete Božje i zato se njezina žalost okrenula u radost. Ta radost nastala je za cijeli ljudski rod onda, kad je Bažena Djevica Marija rodila svoga Sina, jer je onda počelo spasavanje roda ljudskoga. Žena je došla u crkvu, da se na toj ogromnoj milosti u ime svoje i u ime svoga djeteta zahvali Bogu, te da isprosi i za sebe i za dijete ne samo blagoslov za ovaj život na zemlji, nego i za život vječni. — Na koncu svećenik daje ženi blagoslov: *Mir i blagoslov Boga svemogućega, Oca i Sina i Duha Svetoga sašao na te i ostao vazda. Amen.*

Pogreb mrtvaca

Kod svih naroda, pa i onih, koji su najzaostaliji, razvijeno je poštovanje pokojnika. Kod nekih poganskih naroda razvilo se to čak dotle, da oni iskazuju

pokojnicima božansko poštovanje. Osobito je ono bilo razvijeno kod starih Rimljana. Pokojnika ispraćivalo se do lomače, na kojoj je bio spaljen s najvećim počastima; njegovo se tijelo škropilo miomirisima, kadilo tamjanom i pokrivalo cvijećem. Pokojnik slavio se u sjajnim govorima. Premda su ti poganski sprovodi imali i vjerski značaj, jer su se ujedno prikazivale i žrtve bogovima, ipak u tim obredima nije bilo ničega, što bi govorlo o životu na drugomu svijetu.

Ovaj osjećaj poštovanja prema pokojnicima, koji je svojstven svim ljudima, kršćanstvo je usavršilo. Po našoj vjeri živi duša i dalje boljim i sretnijim životom. Onaj, koji je bio dijete Božje na ovomu svijetu, postao je baštinikom kraljevstva nebeskog na drugom. Ako je možda i dospio u čistilište, on će nakon izvjesnoga vremena ipak ugledati Boga licem u lice. Da bi to što prije postigao, pomaže mu Crkva svojim molitvama. Ona se zbog zasluga Isusa Krista nada, da nijedan njezin vjernik ne propada u paklu, pa stoga i moli za svakoga. Zato u katoličkoj Crkvi nije sprovod pokojnika samo iskazivanje počasti njegovoj uspomeni, nego je to prigoda, da se Crkva pomoli za dušu pokojnikovu. Moleći za njegovu dušu ona također iskazuje počast i njegovomu mrtvomu tijelu. To je tijelo bilo hram Duha Svetoga, kojim se je služila duša u vršenju dobrih djela.

Sve molitve i obredi, koje obavlja Crkva prigodom sprovoda, temelje se na istinama o neumrlosti duše, o općinstvu svetih, o milosrđu Božjem, o vrijednosti i snazi molitve i žrtve.

Od kuće do crkve. Kod starih kršćana bio je običaj, da se pokojnik pokapao odmah onaj dan, kad je umro. Taj pokop vršio se u obliku procesije, u kojoj vjernici ispraćuju mrtvaca iz kuće u Crkvu, a onda na groblje.

Crkva želi, da se na glas zvona sakupe vjernici u crkvi i da odanle u procesiji i moleći pođu do pokojnikove kuće. Pred kućom razdijele se prisutnima zapaljene svijeće. Te su svijeće slika vječnoga svijetla, koje gori duši pokojnikovoj u vječnosti, a ujedno su i žrtva, koja se prikazuje Gospodinu za pokoj duše.

U kući svećenik blagoslovi i pokadi pokojnikovo tijelo. To škropljenje blagoslovljenom vodom i kađenje označuje tjeranje nečistoga duha ne samo od pokojnikova tijela nego i od njegove kuće. Ujedno tom zgodom izmoli svećenik u ime pokojnikovo psalam 129. U tom je psalmu izrečeno veliko pouzdanje u Boga. Pokojnik je griješio, ali on se pouzdaje, da će po milosrđu Božjemu dobiti oproštenje tih grijeha i život vječni. Taj psalam glasi ovako:

Iz dubine vapijem k tebi, Gospodine; Gospodine usliši glas moj. Neka slušaju uši tvoje glas molitve moje. Ako gledaš na bezakonja, Gospodine, Gospodine, tko će opstati? No u tebi je oproštenje, i radi zakona tvoga čekam tebe, Gospodine. Čeka duša moja riječ njegovu, ufa se duša moja u Gospodina. Od straže jutarnje sve do noći neka se ufa Izrael u Gospodina. Jer je u Gospodina milosrđe i obilno je u njega otkupljenje. I on će otkupiti Izraela od sviju bezakonja njegovih.

Pošto je mrtvo tijelo zatvoreno u lijes, nosi se u crkvu, a putem se pjeva psalam 50. Taj psalam ispjevao je kralj David, kad je dao ubiti svoga vojskovođu Uriju. To je strogo pokornički psalam. U njemu David otvoreno priznaje svoj grijeh, ali ipak ne gubi pouzdanja u dobrotu i milosrđe Božje. On ističe svoju slabost i moli od Gospodina, neka mu oprosti grijehe, a on će u svojem budućem životu nastojati dobrim djelima ispraviti, što je zla učinio. — Ovaj psalam pjeva Crkva kod sprovoda zbog njegovoga pokorničkoga značaja. Svaki je čovjek grešan, pa mora okajati svoje grijehe. Svaki mora pored toga imati pouzdanje u milosrđe Božje. I taj psalam pjeva Crkva u ime pokojnika. On se kaje i žali za svoje grijehe. Ono, što obećava, da će popraviti, može se uzeti tako da je pokojnik pripravan u čistilištu zadovoljiti potpuno pravdi Božjoj. Cijeli psalam glasi ovako:

Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svojem. I po prevelikoj dobroti svojoj uništi krivicu moju. Posve me operi od krivice moje i od grijeha mojega očisti mene. Jer ja znam krivicu svoju, i grijeh je moj vazda preda mnom. Tebi sam jedinomu sagriješio i pred tobom zlo učinio: pravedan ćeš biti, kad progovoriš, i čist, kada sudiš. Jer gle, rođen sam u nepravdama, i u grijesima me je začela majka moja. Gle, ljubiš istinu, sakrivene i tajne stvari mudrosti svoje objavljuješ meni. Poškropi me hizopom da se očistim, operi me da budem bijelji od snijega. Objavi mi radost i veselje, i kliktat će kosti ponižene. Odvrati lice svoje od grijeha mojih, i sve krivice moje uništi. Srce čisto stvori mi, Bože, i duh pravi obnovi u meni. Ne odbaci me od sebe i Svetoga Duha svojega ne uzmi od mene. Daj, da se opet radujem spasenju tvojemu i okrijepi me duhom spremnim. Učit ću bezbožnike putovima tvojim, i grješnici će se k tebi obratiti. Izbavi me od krvi prolivene. Bože, spasitelju moj, i jezik će moj klicati pravednosti tvojoj. Otvori, Gospodine usne moje, i usta će moja navješćivati hvalu tvoju. Jer da voliš žrtvu, bio bih doista primio: ali se žrtve paljenice tebi ne mile. Žrtva je Bogu duh raskajan, srca skrušena i ponižena, Bože, nemoj prezreti. Blag budi, Gospodine, po dobroti svojoj Sionu, da se opet podignu zidovi jerusolimski. Onda ćeš primati žrtve pravedne, prinose i paljenice, tad će stavljati na oltar tvoj junad kao dar žrtveni.

Kad sprovod ulazi u crkvu, pjeva se: *Pomozite sveci Božji, ususret iziđite anđeli Gospodnji, primite dušu njegovu, ponesite je pred lice Svevišnjega. Primio te Krist, koji te je pozvao i u krilo Abrahamovo anđeli te poveli.* Ulazak sprovodske procesije s mrtvim tijelom u crkvu je slika ulaska pokojnikove duše u nebo. Crkva, u koju se sad ulazi sa smrtnim pokojnikovim tijelom, slika je neba. U crkvi stoluje Krist okružen zaštitnikom te crkve, mučenicima, kojih su moći uzidane u oltarske ploče, te svecima, koji se po oltarima te crkve časte. Svi oni primaju pokojnikove zemaljske ostatke u ovaj hram, a u isti

mah primaju njegovu dušu u nezidani hram Božji na nebesima. Ovaj dio obreda završava molitvom, u kojoj svećenik moli, da bi pokojnik slavno uskrsnuo na sudnji dan stojeći među odabranicima Božjim.

U crkvi. Želja je Crkve, da mrtvo tijelo svakoga vjernika prije nego li se pokopa, bude doneseno u njegovu župnu crkvu i da se ondje odsluži pjevana sveta misa, a po mogućnosti i da se prije mise izmoli bilo cijela služba za mrtve, bilo samo jedan njezin dio. Taj običaj potječe iz staroga kršćanskoga vremena. Već je onda bio običaj, da se služi sveta misa u prisutnosti mrtvoga tijela, i to na samom grobu. Kasnije je taj običaj ukinut i određeno je, da se sveta misa smije služiti samo nad grobovima svetih mučenika, a za ostale vjernike bilo je određeno, da ih se odnese u crkvu i da se u prisutnosti mrtvoga tijela obave zadušnice. — Sasvim je u redu i prikladno, da se pokojnik nosi u njegovu župnu crkvu. Ondje je on postao djetetom Božjim u svetom Krstu, ondje se ispovijedao i pričešćivao, prebivao svetoj misi i slušao riječ Božju, primao ostale sakramente i blagoslovine crkve.

Pogreb. Poslije svete mise slijedi t. zv. odrešenje. Ono započinje molitvom: *Ne uniđi na sud sa slugom svojim, Gospodine, jer se ne će opravdati kod tebe nijedan čovjek, ako mu ti ne podaš oproštenje sviju grijeha. Ne stisni dakle, molimo, svojom sudačkom osudom njega, za kojega te smjerno moli prava vjera kršćanska, već daj da on, koji je za života bio obilježen znamenjem svetoga Trojstva, dobije tvoju milost i ukloni se osvetnomu sudu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.* U ovoj molitvi Crkva uzima zaštitu i moli za pokojnika na posebnom sudu. U narednoj pjesmi opisane su strahote sudnjega dana riječima proroka Sofonije i Joela: *Izbavi me, Gospodine, od smrti vječne u dan onaj strašni. Kad se potresu nebesa i zemlja, kada dođeš suditi svijetu ognjem. Zatrepetah ja i bojim se od istrage, što dolazi i iduće srdžbe. Kad se potresu nebesa i zemlja. Dan onaj, dan srdžbe, nevolje i bije-*

de, velik i vrlo gorak. Kad dođeš suditi svijet ognjem. Pokoj vječni daruj im, Gospodine, i svjetlost vječna svijetlila njima.

Dok se ovo pjeva, svećenik poškropi i pokadi mrtvo tijelo, a onda moli molitvu, da Bog ne preda pokojnikove duše đavlu, nego da je sveti anđeli povedu u nebo.

Isto se moli od Boga i u pjesmi, koja se pjeva kod izlaska iz crkve: *U raj poveli te anđeli, na dolasku tvojem primili te mučenici i odveli te u sveti grad Jeruzalem. Zbor anđeoski te primio i ti s Lazarom nekad ubogim pokoj vječni imao.*

Putem pjeva se Zaharijina pjesma: »Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov.« To je pobjednička pjesma svih onih, koji su spašeni od neprijatelja svojih. Njih je pohodilo »sunce s visine« (= Isus Krist), da »obasja one, koji sjede u tami i sjeni smrtnoj«. Njihove je noge upravio Gospodin na put mira. Ta je pjesma jutarnja pjesma katoličke Crkve. I pokojniku je svanulo jutro novoga dana, koji nema noći i koji će trajati do vijeka. Nakon pjesme slijedi zapjev: *Ja sam uskrsnuće i život; koji vjeruje u me, živjet će ako i umre i nijedan, koji živi i vjeruje u me, ne će umrijeti do vijeka.* Upravo ovdje nad otvorenim grobom, u komu će se doskora raspasti smrtni ostaci pokojnikovi, naglasuje Crkva vjeru u život na drugom svijetu. Iz ovoga groba na dan sudnji ustat će pokojnik sa svojim tijelom na vječni život.

Vjernici rastaju se sa svojim pokojnim bratom ili sestrom. On više ne pripada u vojujuću Crkvu Božju. Postao je članom ili pobjedonosne Crkve na nebesima ili trpeće u čistilištu. Ovdje ga je vezala vjera s vjernicima, a ondje ga veže ljubav s Bogom. Tu misao izražava svećenik u posljednjoj molitvi: *Iskaži, molimo, Gospodine, svome preminulome slugi milosrđe, da ne dobije muka kao plaću za svoja djela, kad je želio vršiti tvoju volju. Kao što ga je ovdje prava vjera vezala s mnoštvom vjernika, tako neka ga ondje tvoje milosrđe pridruži zborovima anđeoskim.*

Kao što je po crkvenom propisu procesija krenula iz crkve u kuću pokojnikovu, tako treba da se procesija povrati onamo, odakle je i krenula, t. j. natrag u crkvu, ako je to moguće. Putem moli se psalam »Iz dubina«, a pred oltarom u crkvi obavi se molitva za sve vjerne mrtve i tim su obredi sprovoda završeni.

BLAGOSLOVINE STVARI

Crkva u prvom redu pravom posvetom ili posvetnim blagoslovom namjenjuje pojedina mjesta i predmete isključivo službi Božjoj. Tako biskup blagoslivlje temelje nove crkve i posvećuje svečano gotovu crkvenu zgradu i groblja. To isto na manje svečani način može običnim blagoslovom učiniti i svećenik. Onesvećene crkve i oltare pomiruje Crkva opet posebnim blagoslovom. Isto tako Crkva blagoslivlje javne i privatne bogomolje. Blagoslivlju se i znakovi našega spasenja, križevi, za privatnu porabu i svečano oni, koji se postavljaju po ulicama i raskršćima; posebnim blagoslovom blagoslivljaju se križevi na njivama i u vinogradima, — Crkva blagoslivlje posebnim blagoslovom četrnaest postaja križnoga puta. Isto tako blagoslivlje se i sedam postaja podignutih u čast Sedam žalosti Blažene Djevice Marije. Napokon Crkva posvećuje odnosno blagoslivlje kipove i slike, koji se izlažu javnom štovanju vjernika; relikvijare (posude, u kojima se nalaze moći svetačke); crkveni nakit; otarske pokrivače; crkveno ruho i posuđe; svetohranište i posude za čuvanje Presvete Euharistije; crkvene orgulje. Crkvena zvona ili posvećuje biskup svečanom posvetom ili ih posvetnim blagoslovom blagoslivlje obični svećenik. Svi ti predmeti namjenjuju se blagoslovom odnosno posvetom isključivo u svrhe javne službe Božje.

Nu pored javne službe Božje želi Crkva, da vjernici njeguju i razne privatne pobožnosti. U tu je svrhu ona ustanovila također brojne blagoslovine. U

prvom redu Crkva blagoslivlje svijeće, da se njima vjernici služe kod kuće u pobožne svrhe. Tako ona blagoslivlje svijeće na Svijećnicu, zatim svijeće na čast svetoga Rajmunda Nonata i svijeće članova društva svetoga Ružarija.

Pobožan je običaj, da vjernici nose posebne medalje i znakove, koji su blagoslovljeni. Razna katolička vjerska i nabožna društva imaju svoje značke, koje Crkva blagoslivlje i predaje članovima da ih nose. Pored toga Crkva blagoslivlje medalje Blažene Djevice Marije neokaljane, svetoga Benedikta i medalje svetoga Mavra.

Crkva blagoslivlje kleričke, svećeničke i redovničke haljine. Ima haljina, koje iz pobožnosti nose pojedini vjernici na čast Blažene Djevice Marije ili kojega sveca ili dragocjene Krvi Isusove. Drugi mjesto cijele haljine nose samo konopac dragocjene krvi, Isusa Krista, pojas Blažene Djevice Marije ili koga sveca, napose svetoga Josipa, svetoga Franje Asiškoga, svetoga Franje Paulskoga, svete Filumene, svetoga Tome Akvinskoga. — Ovim haljinama srodni su škapulari. U katoličkoj Crkvi ustanovljeno je mnogo bratovština, kojih članovi nose škapular kao znak, da pripadaju toj bratovštini. Najpoznatiji je škapular Karmelski, no osim njega postoje i mnogi drugi: Srca Isusova; Srca Marijina; Srca Isusova i Marijina zajedno; križa i Muke Isusove; Muke Isusove te srca Isusova i Marijina; svetoga Josipa; Blažene Djevice Marije od dobroga savjeta; Blažene Djevice Marije neokaljane; Blažene Djevice Marije otkupiteljice robova; Blažene Djevice Marije, zdravlja bolesnih; Blažene Djevice Marije od Sedam žalosti; Svetoga Mihovila; dragocjene Krvi; Presvetoga Trojstva. Napokon postoji još peterostruki škapular, u komu su spojeni škapulari Presvetoga Trojstva, Muke Isusove, Neokaljanog Začeća, Sedam žalosti i karmelski. Svi se ti škapulari blagoslivlju, kad se postavljaju na vjernike.

Kao što ima više vrsti škapulara, tako ima i više vrsti krunice. Najpoznatija je krunica svetoga

Ružarija, nu osim nje postoji krunica Blažene Djevice Marije za one, koji su primili njezin pojas; krunica Gospodnja; za umiruće; Presvetoga Trojstva (trisagij); krunica Sedam žalosti; svete Brigite; svetoga Josipa.

Crkva blagoslivlje i druge predmete, koje vjernici upotrebljavaju u svrhu svoje pobožnosti. Tako na Bogojavljenje blagoslivlje kredu, tamjan, zlato i plemenitu mast. Pored zaručničkog prstena na dan vjenčanja blagoslivlje posebni prsten na čast svetoga Josipa. — Napokon crkva blagoslivlje i razne društvene zastave.

Svi se ti blagoslovi obavljaju upotrebom blagoslovljene vode. Crkva posvećuje krsnu vodu na Veliku i duhovsku subotu. Ta voda se također upotrebljava za blagoslov vjernika i predmeta, nu u onom stanju, dok još nije u nju uliveno katehumensko ulje i krizma. Crkva blagoslivlje vodu svečano u dan u oči Bogojavljenja, a onda i manjim blagoslovom kad ustreba. Posebna je t. zv. »Grgurovska voda«, koju blagoslivlje biskup prigodom posvete crkve. Za pobožnu uporabu vjernika u čast raznih svetaca blagoslivlje crkva posebnu vodu. Tako na dan svetoga Blaža; na dan koplja i čavala našega Spasitelja; na čast Blaženoj Djevici Mariji i svetom Torelu; svetoj Adelajdi; svetomu Albertu; svetom Hubertu; svetom Ignaciju; svetom Mahutu; svetom Petru mučeniku; svetom Rajmundu Nonatu; svetom Vinku Fereru; svetom Vinku Paulskomu; svetom Vilibrordu.

Crkva blagoslivlje nadalje mjesta i zgrade, koje služe ljudima. Tako postoji blagoslov za svako mjesto, a posebice blagoslov mosta, blagoslov studenca i blagoslov vrela. Crkva blagoslivlje temelje nove kuće i samu novu kuću. Osim toga ona blagoslivlje kuće posebnim blagoslovom o Bogojavljenju, na Veliku Gospođu te posebnim blagoslovom izvan uskrsnog vremena. Postoji i posebni blagoslov bračne ložnice. Napose je svečan blagoslov nove školske

zgrade. Pored toga postoji posebni blagoslov za knjižare i posebni blagoslov za knjižnice i arhive.

Crkvi je na srcu, da vjernici napreduju također i u poštenom sticanju zemaljskih dobara. Zato blagoslivlje njihovo g o s p o d a r s t v o. U Obredniku nalaze se blagoslovi gora, polja i pašnjaka. Napose je svečan blagoslov polja na dan Markova. Crkva blagoslivlje sjemenje uopće i posebnim blagoslovom na dan Male Gospe. Isto tako blagoslivlje požete usjeve i posebnim blagoslovom u taj isti dan. Blagoslivlje nove plodove uopće i posebice na dan svetoga Blaža. Postoji također i posebni blagoslov za grožđe. — Crkva blagoslivlje i bilje. Pored blagoslova grančica na Cvijetnicu, blagoslivljaju se grančice na dan svetoga Petra mučenika; ljiljani na dan svetoga Ante; ruže na blagdan presvete Krunice; trava i cvijeće na dan Velike Gospe. — Da otkloni od polja sve ono, što škodi ljetini i usjevima, ima Crkva posebni blagoslov protiv crva, miševa i hrušteva; blagoslov protiv poplave; blagoslov protiv nevremena.

Crkva blagoslivlje i životinje, koje su na korist čovjeku. Tako postoje posebni blagoslovi za goveda, konje, sitnu stoku, pčele, svilca, za bolesne životinje. Blagoslivlju se također staje za stoku.

Crkva blagoslivlje i oganj u kući, a postoji i posebni blagoslov ivanjskoga krijesa.

Crkva blagoslivlje svaki pošteni r a d i s r e d s t v a rada, oruđe i stojeve te ustanove, kojima se čovjek u svomu radu služi. Ona blagoslivlje posebnim blagoslovom tiskare, lijevaonice, ciglane, mlinove, vapnenice.

Blagoslivlje i p r o m e t te prevozna sredstva: kola, lađe, napose ribarske lađe, željeznice, zrakoplovi. Blagoslivlje napokon razne vrsti strojeva: brzojave, seizmografe, strojeve za električnu struju, strojeve za električnu struju, vatrogasne strojeve, kovine za zvona.

Napokon Crkva blagoslivlje h r a n u i p i l o, kojima se ljudi služe za uzdržavanje svojega života. Na Uskrs blagoslivlju se jaja, janjci i ostale jestvine. Napose Crkva blagoslivlje kruh, koji je ponajglavnija ljudska hrana. Osim općga blagoslova kruha blagoslivlje se posebice kruh svetoga Blaža; svete Adelajde: svetoga Huberta; svetoga Mahuta. — Nadalje Crkva blagoslivlje ulje općim blagoslovom i posebno ulje na čast svetoga Serapiona. — Isto tako blagoslivlje vino općim blagoslovom i posebno blagoslivlje vino na dan svetoga Blaža; svetoga Ivana apostola; vino za nemoćnike.

Crkva blagoslivlje i sve vrsti l i j e k o v a za ljude. Ne zaboravlja napokon ni na ž i v o t i n j s k u h r a n u, pa postoji posebni blagoslov zobi, soli za životinje, soli na čast svetoga Huberta.

Svi ti blagoslovi nalaze u »Rimskomu Obredniku«. Nu pored »Rimskoga obrednika« ima gotovo svaka biskupija još i posebni svoj obrednik, u kojemu ima blagoslova, koji se ne nalaze u »Rimskom obredniku«. Tako postoji u katoličkoj Crkvi sva sila blagoslova. Ako koja stvar nema svoga posebnoga blagoslova, onda se ona blagoslivlje jednim blagoslovom, koji nosi naslov: »Blagoslov za svaku stvar«.

Posvete, koje obavlja biskup, nalaze se u knjizi, koja se zove »Rimski pontifikal«.

Svim tim blagoslovima pokazuje Crkva, kako joj je na srcu ne samo vječno nego i vremenito dobro njezinih vjernika. Nu ona moleći za vremenita dobra nikad ne zaboravlja vječnih, držeći se riječi Spasiteljevih: »Tražite najprije kraljevstvo Božje i slavu njegovu, a ostalo će vam se pridodati.« Stoga su svi obrasci molitava, koje se mole kod ovih blagoslovina tako sastavljeni, da Crkva istodobno moli i za vremenito i za vječno dobro svojih vjernika. Blagoslivljajući stvari blagoslivlja ona zapravo ljude, koji će te stvari upotrebljavati. Ona želi, da ih upotrebljavaju tako, da im budu na samo na njihovu vremenitu korist, nego u prvom redu na njihovo vječno spasenje.

Blagoslov vode

Od svih prirodnih tvari upotrebljava katolička Crkva u svojoj liturgiji najviše vodu. Nije to ni čudo. Vodu je Bog stvorio, kako kaže to Rimski obrednik, »za premnoga pročišćavanja«. Voda je onaj najprikladniji vanjski znak, da se njime slikovito izrazi unutrašnje očišćenje duše. Već kod starih pogana vidimo, kako su oni dolazeći u svoje hramove umivali ruke ili ih je svećenik škropio vodom u znak, da moraju čiste duše stupiti pred božanstvo. — U Starom Zavjetu je također Gospodin Bog podrobno odredio, koliko puta se moraju Izraelci kroz dan umivati, osobito onda, kad počinju molitvu. U dvorištu jeruzalemskoga hrama bio je umivaonik, u komu su svećenici i njihovi podvornici levite umivali ruke prije službe Božje.

Jednak je običaj bio i u starim kršćanskim crkvama. Crkva je imala također dvorište, u kojemu je bio umivaonik, pa su vjernici prije ulaska u crkvu umivali ruke. Ta voda ih je podsjećala na čistoću duše uopće, a napose na krsnu vodu, kojom su kod svetoga Krsta bile oprane njihove duše. Stari su kršćani uopće vrlo visoko cijenili sakramenat svetoga Krsta. U njihovim dušama bila je živa svijest o tomu, kako su po svetomu Krstu prestali biti robovima đavla i postali djecom Božjom. Na taj sretni događaj svoga života oni su se često sjećali, pa ih je među ostalim također ova voda pred crkvom podsjećala na to.

Kasnije je nastao običaj, da se ta voda blagoslivlje. Blagoslov vode obavljao se po kućama. Svećenik bi došao u kuću i obavio blagoslov vode, koju su ukućani upotrebljavali ne samo za škropljenje kuće, nego također za piće. Kasnije počela se voda blagoslivljati u crkvi, odakle su je vjernici nosili svojim kućama.

Pored blagoslova vode Crkva je uvela običaj, da blagoslivlje također sol, koja se miješa s blagoslovljenom vodom. Sol označuje ponajprije nepokvarljivost, a zatim mudrost Božju. Već su je stari pogani upotrebljavali kao sredstvo za odgonjenje nečistoga duha i njegova djelovanja. Stoga svećenik zaklinjući sol govori: *Postani sol zakleta na spasenje vjerniku i budi zdravlje duše i tijela svima, koji te uzmu. Neka pobjegne i odstupi od mjesta, na kojem mu se pospeš, svaka utvara i pakost i himbena prevara đavolska, i svaki nečisti duh, zaklet onim, koji će doći suditi žive i mrtve i svijet ognjem.* Blagoslivljajući sol moli svećenik dalje: *da bude na duševno i tjelesno zdravlje svima, koji je uzmu, i da sve, čega se ona dotakne ili se njom pospe, bude bez ikakove nečistoće i slobodno od svih navala pakosnoga duha.*

Slično moli svećenik zaklinjući vodu: *da postaneš voda zakleta za odgonjenje svake neprijateljeve vlasti, i da možeš samoga neprijatelja s njegovim odmetnim anđelima posve iskorijeniti.* Blagoslivljajući vodu moli svećenik: *Daj svojemu stvoru po Božanskoj mliosti moć da služeći tvojim otajstvima odgoni đavle i uklanja bolesti; sve što ova voda poškropi u vjerničkim kućama ili mjestima, daj da bude bez ikakve nečistoće, oslobodi se od štete. Ne bilo ondje kužnoga duha ni pogubnoga zraka, odstupile odanle sve zasjede sakrivenoga neprijatelja, i ako je tu što protivno sigurnosti i nemiru stanovnika, uzmaklo pred škropljenjem ove vode, da se obrani od svih navala na zdravlje, koje prosimo prizivajući sveto ime tvoje.*

Svećenik zajedno smješa sol i vodu te moli opet sličnu molitvu, u kojoj kaže: *gdje god se njom bude škropilo, odotud po zazivanju svetoga imena tvoga neka umakne svako uznemirivanje nečistoga duha i daleko otjera se strah otrovne zmije, a nama koji prosimo milosrđe tvoje svagdje se dostoji pomagati sila Svetoga Duha.*

Iz ovih je molitava jasno, zašto Crkva blagoslivlje vodu. Blagoslovljena voda ima svrhu, da odgoni od osoba i stvari nečistoga duha i da po molitvi Crkve sađe na njih blagoslov Božji, koji će donijeti ne samo tjelesno zdravlje, t. j. tjelesni napredak, nego i vječno dobro.

Već je u Starom Zavjetu odredio sam Gospodin Bog, kako ima izgledati najprije sveti šator, a onda hram jeruzalemski. I sveti šator i hram bili su svečano posvećeni, te se obljetnica posvete hrama svake godine slavila svečanim blagdanom.

Stari su kršćani za vrijeme teških progona obavljali službu Božju u privatnim kućama. Imućniji član crkvene zajednice, koji je imao u svojoj kući oveću prostoriju, stavio bi je svojoj braći na raspolaganje, da se mogu u njoj sastati i da se ondje ovrši služba Božja. U rimskim katakombama, podzemnim grobljima starih kršćana, služila se sveta misa na grobovima mučenika na obljetnicu njihove smrti. — Kada je kršćanima godine 33. bila dana sloboda, da mogu javno ispovijedati svoju vjeru, počeli su graditi crkve. Posveta crkve obavljala se vrlo jednostavno. U novoj crkvi bi se služila sveta misa i tim činom bila je crkva posvećena i predana isključivo samo službi Božjoj. Nu u kršćanskoj starini postojalo je veliko poštovanje prema svetim mučenicima i njihovim tjelesnim ostacima, pa su kršćani njihova tjelesa iz katakomba i drugih mjesta počeli prenašati u crkve i polagati ih pod oltar. Svaka crkva nastojala je imati u svomu oltaru kosti mučeničke. Nu jer nije bilo moguće za svaki oltar dobiti cijelo tijelo svetoga mučenika, postavljalo se u oltar samo po nekoliko kosti, i taj je običaj ostao do danas. Time je posveta crkve proširena. Crkva se posvećivala od tada na taj način, da su se u crkvu unesle mučeničke kosti i položile u oltar, a onda se nad njima odslužila sveta misa i time je posveta bila završena.

Taj jednostavni obred proširio se kasnije mnoštvom drugih obreda, tako da je danas posveta crkve najsvečaniji i najdulji obred u katoličkoj liturgiji.

Posveta temeljnog kamena. Prije nego li započne gradnja nove crkve, mora se blagosloviti mjesto, gdje će se ona graditi i položiti temeljni kamen. Taj

obred obavlja ili biskup na svečani način ili obični svećenik na manje svečani način.

Na mjestu, gdje će stajati nova crkva, postavi se veliki drveni križ, a pred njim oltar. Biskup najprije poškropi mjesto, gdje stoji križ, a onda blagoslovi sam temeljni kamen. Taj mora biti četverouglast. On predstavlja samoga Isusa Krista, koga je sveti Petar nazvao ugaonim kamenom Crkve Božje. Biskup nožem urezuje na svaku plohu temeljnoga kamena tri križa.

Pjevaju se zatim litanije svih svetih i pripravlja cement za ugrađivanje kamena. Biskup ga tada polaže govoreći: *U vjeri Isusa Krista polažem ovaj glavni kamen u ovaj temelj, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, da ovdje cvate prava vjera, strah Božji i bratska ljubav. Neka bude ovo mjesto određeno za molitvu i za prizivanje i hvaljenje imena istoga Gospodina našega Isusa Krista, koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje Bog po sve vijeke vjekova.*

Pošto je obavio blagoslov temeljnoga kamena, blagoslovi biskup same temelje, a onda se pjeva himan na čast Duhu Svetomu te se molitvom, propovijedi i svetom misom završava ovaj blagoslov temeljnoga kamena.

Ako blagoslov temeljnoga kamena obavlja obični svećenik onda je cijeli obred mnogo jednostavniji.

*

Obred posvete crkve nije samo najdulji, nego je ujedno i jedan od najljepših obreda, što ih ima katolička Crkva. On se sastoji od više dijelova.

Vigilija. Dan u oči posvete crkve je obvezatan post za biskupa-posvetitelja, za svećenike i vjernike one župe, u kojoj se posvećuje crkva. Toga dana uveče donesu se pred crkvu kosti svetih mučenika, koje će sutradan biti uzidane u novi oltar, i polože u sjenici pred novom crkvom. Svećenici izmole Jutarnju i Pohvale u čast svetih mučenika, a vjernici mole cijelu noć pred svetim ostatcima.

Početak obreda. Na sam dan posvete biskup pregleda, da li je sve u crkvi u redu, te izađe iz crkve

u sjenicu, gdje su svete moći. Vrata se crkvena zatvore, a u crkvi ostaje samo jedan đakon.

U sjenici izmoli se najprije sedam pokorničkih psalama i polovica litanija svih svetih. Tim molitvama zaziva se pomoć Božja na čitav čin posvete, na prisutne i na samu crkvu.

Blagoslov vode i vanjskih zidova. Biskup najprije blagoslovi sol i vodu, a onda njom blagoslovi sebe i prisutne. Tada obilazi oko crkve izvana škropeći gornji dio zidova. Izmolivši po tom jednu molitvu stupi pred crkvena vrata i udari štapom o njih govoreći: *Uzdignite, knezovi, vrata svoja, dignite se vrata vječnosti, da uniđe Kralj slave.* Đakon iz crkve pita: *Tko je taj Kralj slave?* a biskup odgovara: *Gospodin jaki i silni, Gospodin silni i velik u boju.* — Crkva je sagrađena da bude kuća Božja, u koju će se danas kod posvete useliti sam Bog.

Obred škropljenja i razgovora s đakonom obavi biskup još dva puta. Trostruko škropljenje crkvenih zidova podsjeća na čin svetoga Krsta, koji se obavlja također trostrukim polijevanjem vodom. Posveta crkve na neki je način njezino Krštenje. Kao što po Krštenju čovjek postaje djetetom i svojinom Božjom, tako i novosagrađena crkva postaje po posveti to isto. Nakon trećega blagoslova načini biskup na vratima znak križa i kaže: *Evo znaka križa, neka bježi svaka utvara,* t. j. đavolski utjecaj. I ovaj obred podsjeća na Krštenje, jer se kršteniku stavlja znak križa na čelo.

Ulazak u crkvu. Crkvena se vrata otvore i biskup ulazi prvi u crkvu, a za njim podvorba, dok svi ostali ostaju vani. Crkvena se vrata odmah zatvore. Pjevački zbor pozdravlja novu kuću Božju, u kojoj će se danas nastaniti sam Bog.

U sredini crkve biskup klekne, pa se pjeva himna na čast Duha Svetoga i mole litanije svih svetih.

Nakon toga obavlja se jedan osobiti obred. Od jednoga ugla crkve do drugoga u obliku t. zv. »križa svetoga Andrije« pospe se po podu pepeo. Na jednomu kraku križa napiše biskup sva slova grčkoga,

a na drugomu sva slova latinskog alfabeta (abecede). Ovaj obred označuje, da je Bog postao vlasnikom ove zgrade.

Blagoslov Grgurovske vode. Već u Starom Zavjetu upotrebljavala se kod službe Božje voda pomiješana sa solju, vinom i pepelom. U katoličku liturgiju uveo je tu vodu sv. Grgur papa, pa je po njemu i dobila ime »Grgurovska voda«. Vino predstavlja Božansku narav Isusovu, voda njegovu čovječansku narav, sol njegovu mudrost, a pepeo njegovu poniznost. Biskup blagoslivlje najprije posebice sol, zatim vodu, pa pepeo, onda smiješa sve troje. Napokon blagoslovi vino, pa i njega smiješa s prijašnjim. Tada moli nad tom vodom odulju prekrasnu molitvu, u kojoj slavi vodu, koja je od tolike koristi ljudima u njihovom gospodarstvu i životu uopće, pa ističe, kolika je čudesa Bog učinio upravo na vodi.

Nakon toga biskup postavlja križ na crkvenim vratima iznutra i završuje taj dio obreda molitvom.

Posveta oltara. Biskup pristupa oltaru da ga posveti. Umoči palac u grgurovsku vodu i učini najprije znak križa po sredini oltara, a onda na sva četiri ugla oltarske ploče. Kod svakoga pomazanja kaže: *Neka bude posvećen ovaj oltar na čast svemogućeg Boga i slavne Djevice Marije i svih svetih te na čast i spomen sv. N. u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Mir tebi!* Nakon toga pristupa škropljenju oltara. Obilazi oltar sedam puta i škropi ga grgurovskom vodom, a pjevači pjevaju: »Smiluj mi se, Bože ...«

Škropljenje zidova i poda. Biskup blagoslivlje crkvene zidove počinjući iza oltara i prolazi desnom stranom oko cijele crkvene ponutrice škropeći donji dio zidova. Poslije toga škropi srednji dio zidova i napokon najgornji. Tada blagoslivlje pod prolazeći sredinom crkve, a onda poprijeko od jednoga zida do drugoga.

Sad pjeva posvetnu prefaciju, u kojoj posvećuje novu crkvu Bogu i moli, da bi u njoj bile uslišane molbe naroda, koji će dolaziti, da se u ovoj crkvi

pomoli Bogu. Poslije te molitve blagoslovi biskup mort, kojim će zazidati svete moći u oltar.

Prenos svetačkih moći. Biskup s podvorbom izlazi iz crkve te polazi k sjenici, gdje su svetačke moći. Nakon uvodne molitve i poklonstvenoga psalma krene iz sjenice procesija, u kojoj uz svećenstvo sudjeluju također vjernici. Procesija obilazi oko crkve i zaustavi se pred vratima, gdje biskup drži vjernicima govor. Nakon govora pročitaju se propisi o crkvenoj imovini te o pomaganju i uzdržavanju crkve.

Biskup maže crkvena vrata svetom krizmom, a onda pjevači pjevaju: »*Uniđite, sveci Božji, jer vam je pripravljeno kod Gospodina boravište vaše, i vjerni puk pun radosti vas slijedi na vašem putu, da se molite veličanstvu Božjemu za nas, aleluja! Vesele se na nebesima duše svetaca, koji su slijedili Krista, jer su iz ljubavi prema njemu prolili svoju krv, zato se s Kristom vesele bez kraja.*

Polaganje svetih moći u oltar. Svete moći postave se pred oltar. Biskup najprije posveti grobić u oltaru mažući ga s nutarnje strane na četiri ugla, a zatim položi svete moći u nj. Tada pomaže svetom krizmom pločicu i njom pokrije svete moći, te je zamaže cementom. Poslije toga još jednom pomaže pločicu svetom krizmom.

Nastavak posvete oltara. Biskup kadi oltar sa svih strana. Potom svećenici obrišu oltarsku ploču i biskup je okadi u sredini i na sva četiri ugla. Tada biskup obilazi tri puta oltar i kadi. Zatim maže oltarsku ploču katehumenskim uljem na pet mjesta: u sredini i na uglovima. Nakon toga opet obilazi oltar kadeći ga, pa opet pomazuje ploču na pet mjesta. Opet obilazi oltar kadeći ga, te pomaže ploču svetom krizmom. Slijedi ponovno kađenje, nakon čega biskup izlije na oltar katehumensko ulje i krizmu te pomaže cijelu ploču.

Pomazanje križeva na zidu. Biskup prolazi uz crkvene zidove te ih pomazuje na dvanaest mjesta govoreći: *Neka bude posvećen i svetim učinjen ovaj hram u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, na slavu*

Božju i preslavne Djevice Marije i svih svetih i na čast i spomen sv. N.

Završetak posvete oltara. Biskup se vraća k oltaru i pokadi gornju ploču, a onda blagoslovi tamjan. Od zrna tamjana načini pet križeva sa svjećicom i postavi ih na onih pet mjesta, gdje je pomazao oltarsku ploču svetim uljem. Svjećice i tamjan zapali, pa pjeva prefaciju, kojom posvećuje oltar, nakon čega pomazuje prednju stranu oltara i uglove.

Blagoslov oltarskog pribora. Napokon biskup blagoslovi tri pokrivača za oltar i križ, koji se postavi na sredinu oltara. Zatim se služi svečana sveta misa, kojom je obred posvete završen.

Za vrijeme obreda pjevači neprestano pjevaju psalme, zapjeve i retke, u kojima je izražen smisao obreda, što ih biskup obavlja. Biskup također dugim i opširnim molitvama prati svaki svoj čin kod posvećivanja, tako da cijeli obred traje preko četiri sata.

*

Blagoslov crkve. Ako biskup ne posvećuje crkvu, onda je dade po običnom svećeniku blagosloviti. Taj blagoslov je prilično kratak i jednostavan. Svećenik zazove najprije Boga u pomoć, a onda poškropi crkvu izvana i izmoli molitvu, da Bog očisti ovo mjesto od svake skvrne. Tada ulazi s narodom u crkvu, gdje se izmole litanije svih svetih. Blagoslivlju se crkveni zidovi iznutra, a za to vrijeme pjevaju se psalmi, u kojima se zaziva pomoć Božja i opisuje čvrstoća grada Jeruzalema, koji je slika crkve. Obred se završava molitvom, da Bog blagoslovi sve one, koji se budu molili u ovoj crkvi. Napokon služi se sveta misa.

Pomirenje crkve. Crkva može izgubiti svoju posvetu odnosno blagoslov u dva slučaja. Ponajprije, ako se sruši čitava crkva ili veći njezin dio, te u slučaju, ako biskup izda dozvolu, da se crkva prestane upotrebljavati u bogoštovne svrhe.

Ima međutim čina, koji doduše ne oduzimlju crkvi posvetu, nego je samo oskvrnjuju. Oskvrnjena se crkva ne smije upotrebljavati za obavljanje bogo-

služja, dok se ne pomiri. Čini, koji oskvrnjuju crkvu jesu: ubojstvo, prolijevanje krvi, sramotni čini te pogreb osobe u crkvi, koja osoba je presudom izopćena iz katoličke Crkve.

Ako je crkva bila samo blagoslovljena, onda pomirenje obavlja upravitelj crkve. Ako je bila posvećena, obavlja pomirenje biskup, koji za taj posao može odrediti i običnoga svećenika. U prvom slučaju je obred kraći, a u drugom slučaju nešto dulji. Sam obred je po sadržaju i molitvama nalik na samu posvetu odnosno blagoslov crkve.

Blagoslov groblja

Pored crkava sveta su mjesta još i groblja. Na njima počivaju tjelesa, koja su bila hram Duha Svetoga, na njima vjernici čekaju uskrsnuće mrtvih. Blagoslov groblja obavlja svećenik po ovlasti biskupovoj. Nasred groblja podigne se križ i nakon uvodne molitve, u kojoj se moli za blagoslov zemljišta i za slavno uskrsnuće pokojnika, mole se litanije svih svetih. Zatim se pjeva psalam »Smiluj mi se, Bože«, a svećenik poškropi groblje i izmoli zaključnu molitvu. Napokon pričvrsti na gornja tri kraka križa svijeće; one slikovito predstavljaju svjetlost vječnu, koja svijetli onima, što će počivati na novom groblju.

Posveta i blagoslov crkvenih zvona

Crkvena se zvona smiju upotrebljavati samo u bogoštovne svrhe. U svjetovne svrhe smiju se upotrebljavati samo uz prethodnu dozvolu biskupa i ako je drevni običaj, da se u stanovitim zgodama zvoni. Svako crkveno zvono mora biti ili po biskupu posvećeno ili po običnom svećeniku blagoslovljeno.

Posveta zvona. Zvona postave se tako, da ih se može obilaziti te doći rukom do njihove unutarnje strane. U blizini zvona postavi se stolica za biskupa i sve, što je potrebno za posvetu.

Najprije se pjeva sedam psalama. U tim psalmima opisane su ljudske nevolje, ali u isti mah i pomoć, koju Gospodin pruža svima onima, koji ga zazivaju. Zvona naime nemaju samo svrhu da pozivaju vjernike na molitvu i k službi Božjoj, nego su i blagoslovina Crkve, kojom se tjera utjecaj nečistoga duha. Zvona svojim zvukom slave Gospodina i ona su na neki način zajednički glas molitve svih vjernika, koja se iz dubina diže prema Gospodinu. Sve su te misli izražene u stihovima ovih psalama.

Biskup zatim blagoslivlje sol i vodu, a onda ih zajedno smiješa. Blagoslovljenom vodom biskup pere cijelo zvono, pri čemu mu pomažu ostali svećenici. Zvono se ispere iznutra i izvana. Cijeli taj obred imao bi biti neko nasljedovanje obreda Krštenja. Za vrijeme toga pranja pjeva se pet psalama, od kojih četiri počinju riječima: »Hvalite«, a jedan »Pjevajte Gospodinu«. To su pohvalni psalmi. Zvona se postavljaju u toranj radi slave Gospodinove. Ona će od današnjega dana zvoniti samo u slavu Božju.

Biskup pomazuje na vanjskoj strani zvono bolesničkim uljem i poslije jedne molitve pomazuje ga istim uljem na sedam mjesta izvana i na četiri mjesta iznutra. Za to vrijeme pjeva se psalam o slavi i snazi glasa Gospodnjega, koji grmi nad olujama i nad vodama, koji potresa pustinjom. Ovo novo zvono bit će također glas, kojim će govoriti Gospodin dušama vjernika i kojim će tjerati neprijatelja naših vremenitih i vječnih dobara, đavla.

Potom postavi biskup u kadionicu tamjan i miru te je podstavi pod zvono, tako da se nutrinja zvona napuni dimom tamjana. Nakon toga biskup pjeva jednu molitvu, a đakon odpjeva evanđelje, kako je Isus došao u kuću Marije i Marte. Marija je slušala propovijedanje Gospodinovo, a Marta je pripremala ručak. Gospodin nije pokudio Martu, ali je istaknuo, da je Marija izabrala bolji dio. Ovo evanđelje pjeva se, da podsjeti vjernike, kako u svojim dnevnim poslovima ne smiju zaboraviti na Boga. Na njega će ih često puta usred posla podsjetiti novo zvono, kad se

oglasi s tornja. Neka svaki put, kad ga čuju, uzdignu svoja srca i pameti k Bogu, i tako će pokazati, da i u zemaljskim brigama ne zaboravljaju na ono, što je savršenije i bolje.

Blagoslov zvona. Obred blagoslova zvona je kraći i manje svečan. Pjeva se sedam psalama kao i kod posvete, i mole dvije molitve, a svećenik zvono samo blagoslovi vodom i okadi tamjanom.

Sudjelovanje vjernika

Dobri vjernici često i rado upotrebljavaju blagoslovine Crkve. Crkva ih je ustanovila toliko, da ih imamo za svaku zgodu i potrebu života. One na neki način sav naš svagdanji život i rad podižu u svrhunaravski red, spajaju zemaljsko s nebeskim, produhovljuju naše tjelesne potrebe, povezuju nas i naše molitve s molitvom sv. Crkve i po Crkvi s našim posrednikom na nebu, Gospodinom Isusom Kristom.

SADRŽAJ

IZABERITE SAMI,

koji vam je od ovih molitvenika najzgodniji, ali jedan svakako treba da sebi nabavite i da iz njega kod sv. Mise i kod drugih pobožnosti molite.

1. BOŽJI PASTIR, mali molitvenik, složio Pavao Matijević Kn 12.—
2. BOŽJI SIJAČ, srednji molitvenik, složili P. Grgec i dr Drag. Hren Kn 20.—
3. SVAGDANJI POKLON PRESV. OLTAR. SAKRAMENTU, složio dr F. Rožić . . . Kn 2[illegible].—
4. NASLJEDUJ KRISTA, pobožna razmatranja, složio T. Kempenac, preveo dr S. Bosanac . Kn 25.—
5. ANĐEOSKO CVIJEĆE, crkvene pjesme i molitve, složio F. Perše Kn 25.—
6. KRUH NEBESKI, jedini opći molitvenik za sve hrvatske krajeve Kn 25.—
7. VJENČIĆ MOLITAVA BL. NIKOLE TAVILIĆA, složio biskup dr J. Srebrnić . . . . Kn 3.—

Izdalo

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA

Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

Imate li već u svojoj kući sliku bl. Nikole Tavilića, najvećeg zaštitnika hrvatskog naroda? Krasna slika stoji 100 Kuna.

Godina 1942. neka u našem duhovnom životu bude cijela svaki dan posebno posvećena štovanju Svetaca, i naših hrvatskih i općih. Zato je već sada počeo izlaziti

ŽIVOT SVETACA ZA SVAKI DAN

Napisao dr Maksimilijan Lach

Izlazi u 12 knjiga. U svakoj knjizi su Sveci za cijeli jedan mjesec. Knjiga za mjesec siječanj je već izašla, a za ostale će mjesece izaći svaki put barem mjesec dana prije onog mjeseca, kojega su sveci u toj knjizi opisani.

Svaka knjiga stoji 6 Kuna
Pretplata za svih 12 knjiga 60 Kuna

Izdaje

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA

Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

Veliki životopis bl. Nikole Tavilića, napisao dr Bernardin Polonijo, izdanje Društva sv. Jeronima, stoji 30 Kuna.

Naslovni list od V. Mirosavljevića